

Helsinki

Itämeren suojelu

Tarkastusviraston arviointimuistio 2025

Itämeren suojelu

Julkaisija

Helsingin kaupunki / Tarkastusvirasto

Tekijät

Kaupunkitarkastaja Jaakko Seppälä ja johtava tuloksellisuustarkastaja Aija Kaartinen

Julkaisuvuosi

2026

Sisällys

1	Arviointikysymykset ja johtopäätökset	4
1.1	Arvioinnin tavoite ja laajuus	4
1.2	Arviointikysymykset ja kriteerit	4
1.3	Arviointiaineisto ja menetelmät	5
1.4	Johtopäätökset	5
2	Tausta	9
2.1	Keskeinen lainsäädäntö	9
2.2	Kaupungin linjaukset	9
2.2.1	Kaupunkistrategiat	9
2.2.2	Itämerihaaste	10
2.2.3	Muut linjaukset	12
2.3	Tietoja Itämerestä	13
2.3.1	Helsingin merialue ja Itämeri	13
2.3.2	Itämeren tila	13
2.3.3	Helsingin ja pääkaupunkiseudun merialueen tila	14
3	Havainnot	21
3.1	Itämerihaasteen 2019–2023 toteutumatta jääneet toimenpiteet	21
3.1.1	Kirkkaat rannikkovedet	23
3.1.2	Hyvinvoiva meriluonto	29
3.1.3	Puhdas ja turvallinen vesiliikenne	31
3.1.4	Suunnitelmallinen vesialueiden käyttö	33
3.1.5	Aktiivinen Itämeri-kansalaisuus	35
3.2	Itämerihaasteen 2024–2028 ensimmäisen vaiheen toimenpiteet	41
3.2.1	Kooste toimenpiteiden edistymisestä	41
3.2.2	Maankäyttö	45
3.2.3	Hulevedet	50
3.2.4	Itämeri-identiteetti	54
3.2.5	Rehevöityminen	57
3.2.6	Luonnon monimuotoisuus	59
3.2.7	Hankinnat	61
3.2.8	Yhteistyö ja verkosto	65
3.3	Roskaantumisen hillinnän merialueen suojeluun liittyvät toimenpiteet	69
	Lähteet	71
	Liitteet	75
	Liite 1 Itämerihaasteen 2019–2023 Helsinkiä koskevat toimenpiteet	75
	Liite 2 Itämerihaasteen 2024–2028 Helsinkiä koskevat toimenpiteet	88

1 Arviointikysymykset ja johtopäätökset

1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena oli arvioida Helsingin toimenpiteitä Itämeren suojelemiseksi. Arviointi rajautui Helsinkiä koskevien Itämerihaaste-toimenpideohjelmien kausien 2019–2023 ja 2024–2028 toimenpiteiden tarkasteluun. Näistä arviointi on rajattu kauden 2019–2023 toteutumatta jääneisiin toimenpiteisiin sekä kauden 2024–2028 ensimmäisen vaiheen toimenpiteisiin, jotka oli suunnitelman mukaan tarkoitus aloittaa mahdollisimman pian kauden alussa. Lisäksi arvioinnissa on selvitetty Helsingin roskaantumisen hillinnän vuosien 2022–2025 toimenpideohjelman meren suojeluun liittyvien toimenpiteiden toteutumista suunnitellussa aikataulussa.

1.2 Arviointikysymykset ja kriteerit

Tässä osiossa esitetään arviointikysymykset ja -kriteerit, sekä lyhyet vastaukset arviointikysymyksiin. Tarkemmat vastaukset perusteluineen esitetään johtopäätösluvussa 1.4.

Pääkysymys

Suojeleeko Helsinki Itämeren kaupunkistrategian mukaisesti? **Pääosin kyllä.**

Osakysymykset

1. Onko Helsinki toteuttanut tai edistänyt Itämerihaasteen kauden 2024–2028 toimenpiteitä? **Pääosin kyllä.**
2. Onko kauden 2019–2023 toteutumatta jääneiden toimenpiteiden toteuttamista jatkettu tai lopettaminen perusteltu? **Pääosin kyllä.**

Kriteerit

Ensimmäisen osakysymyksen kriteerinä on, että Helsinki on edistänyt sitä koskevien Itämerihaasteen kauden 2024–2028 toimenpideohjelman ensimmäisen vaiheen toimenpiteitä aikataulussa. Ensimmäisen vaiheen toimenpiteiden tulisi olla käynnissä mahdollisimman pian toimenpidekauden alussa. Lisäksi kriteerinä on, että ensimmäisen vaiheen toimenpiteiden toteutuminen ohjelmakaudella on mahdollista.

Toisen osakysymyksen kriteerinä on, että kauden 2019–2023 toimenpiteet ovat joko toteutuneet tai niiden toteuttamista on jatkettu kaudella 2024–2028, mikäli toimenpiteet on todettu edelleen ajankohtaisiksi.

Lisäksi selvitetään, miten Helsinki on toteuttanut tai edistänyt Helsingin roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelman meren suojeluun liittyviä toimenpiteitä suunnitellussa aikataulussa.

1.3 Arviointiaineisto ja menetelmät

Arvioinnin aineistona käytettiin Itämerihaasteen ja roskaantumisen hillinnän toimenpiteiden seurantatietoja. Arvioinnissa hyödynnettiin myös tarkastuslautakunnan ensimmäisen toimikunnan arviointikäynnillä kaupunkiympäristön toimialalle saatuja tietoja. Arviointia varten tehtiin myös haastatteluita ja tiedusteluita kaupunkiympäristön toimialan, kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ja kaupunginkanslian meren suojeluun liittyvien tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisesta vastaaville asiantuntijoille sekä Helsingin Sataman asiantuntijoille. Lisäksi hyödynnettiin asiakirja-aineistoa. Arviointiaineisto on pääosin kerätty marras–joulukuussa 2025.

1.4 Johtopäätökset

Helsinki on pääosin suojellut Itämerta kaupunkistrategian mukaisesti. Kaikki kauden 2024–2028 Itämerihaasteen alussa käynnistettäviksi suunnitellut toimenpiteet ovat käynnissä, mutta joidenkin niistä toteutuminen ohjelmakauden aikana vaikuttaa arvioinnin perusteella epätodennäköiseltä. Uudella toimenpideohjelmakaudella on jatkettu sellaisia Itämerihaasteen kaudella 2019–2023 toteutumattomia toimenpiteitä, joiden jatkaminen on järkevää.

Itämerihaasteen 2024–2028 ensimmäisen vaiheen toimenpiteistä viisi on toteutumassa

Helsinki on edistänyt kaikkia sellaisia Itämerihaasteen kauden 2024–2028 toimenpiteitä, joiden piti alkaa heti toimenpidekauden alussa. Toimenpiteen on katsottu edistyneen, jos jotakin sen osaa on konkreettisesti toteutettu. Yksi toimenpiteistä on jo valmis: kaupunki on vuonna 2024 uusinnut vuokrapeltojensa vuokrauskriteeristön siten, että siinä otetaan vesiensuojelu aikaisempaa paremmin huomioon. Lisäksi neljä toimenpidettä on edistynyt niin hyvin, että ne ovat joko toteutuneet tai suurella todennäköisyydellä toteutumassa toimenpidekauden loppuun mennessä. Näitä toimenpiteitä ovat:

- Toteutetaan kaupunkien Itämeri-identiteettiä lisäävä tema-alue ”Itämerikatu”
- Kartoitetaan ekologisesti arvokkaita alueita ja edistetään niiden suojelua
- Edistetään vesivastuullisuuden huomioimista kaupungin hankinnoissa
- Markkinoidaan Helsinkiä ja Turkuä Itämerikaupunkeina

Itämeri-identiteettiä lisäävä tema-alue on Helsingissä toteutumassa Makasiinirannan asemakaavoituksessa. Tarkistettu asemakaavaehdotus viedään päätöksentekoon todennäköisesti vuonna 2026. Ekologisesti arvokkaita vesialueita on kartoitettu, ja tiedot niistä on viety Helsingin karttapalveluun. Kaikkia alueita ei kuitenkaan ole kartoitettu

kattavasti. Työtä on tarkoitus jatkaa alueiden suunnittelun yhteydessä sitä mukaa, kun eri alueille tehdään uusia luontoselvityksiä. Kaikki paikallisesti ekologisesti merkittävät vedenalaiset luontoalueet (PEMMA-alueet) ovat mukana Helsingin luonnonsuojelualueohjelmassa vuosille 2025–2038, ja niiden pinta-alasta 86 prosenttia on joko jo suojeltu tai mukana suojeltavissa kohteissa.

Vesivastuullisuuden toteutumista on edistetty useissa kaupungin hankinnoissa ottamalla käyttöön vesivastuullisuutta edistäviä hankintakriteereitä esimerkiksi puhdistusaineiden, työvaatteiden, ICT-laitteiden, toimisto- ja julkitilakalusteiden, nurmenhoitoaineiden sekä ruokien hankinnoissa. Lisäksi kemikaaliviisaita hankintoja edistetään varhaiskasvatuksessa green deal -sopimuksen mukaisesti. Green deal -sopimus on valtion ja esimerkiksi kuntien välinen vapaaehtoinen ja määräaikainen sitoumus kestävän kehityksen ja ympäristötavoitteiden edistämiseen. Helsinkiä on markkinoitu Itämerikaupunkina erityisesti Itämeripäivän yhteydessä. Itämeripäivä on tapahtumapäivä, jonka aikana eri tahot voivat osallistua päivään järjestämällä merellisiä tapahtumia tai tekemällä mereen liittyviä tekoja.

Kahden Itämerihaasteen 2024–2028 ensimmäisen vaiheen toimenpiteen toteutuminen on epätodennäköistä

Toimenpiteistä kaksi, ”Otetaan käyttöön uusia keinoja vähentää hulevesistä aiheutuvaa kuormitusta” sekä ” Kehitetään vesienhallinnan kokonaisuuden koordinoitua” on edistynyt niin vähän vuosien 2024–2024 aikana, että niiden toteutumista vuoteen 2028 mennessä voidaan pitää epätodennäköisenä. Hulevesistä aiheutuvan kuormituksen vähentämiseen liittyvä toimenpide on hyvin laaja, eikä sille ole määritelty varsinaista tavoitetasoa tai mittareita. Tämän arvioinnin mukaan on hyvin epätodennäköistä, että kaikki toimenpiteen osa-alueet toteutuisivat. Toimenpiteessä on toteutettu useita hulevesien imeyttämisen ja puhdistamisen keinojen kokeiluja, mutta kokeilujen ja raporttien tulosten kokoamista esimerkiksi karttapalveluun ei ole edistetty vuosina 2024–2025. Toimenpiteen osaksi määriteltyä hulevesien määrän ja laadun säännöllistä seurantaa ei olla toteuttamassa hulevesikohteiden seurantana, vaan asiaa olisi tarkoitus seurata pienvesien laadullisen tilan kautta. Toimenpiteen osan ”hulevesikaivojen suodattimien kehittäminen pysyväksi toiminnaksi sekä hulevesikuormituksen vähentämisen tärkeydestä viestiminen” edistymisestä ei saatu tietoa arviointiin. Toimenpide vaatisi toteutuakseen ulkopuolisen rahoituksen, mutta mahdollisia rahoituslähteitä ei ollut vielä kartoitettu vuoden 2025 joulukuussa. Toimenpiteen kokonaisuuden hallinta on epäselvää. Arvioinnissa haastateltujen asiantuntijoiden mukaan myös HSY:n pitäisi olla toimenpiteen vastuutahona, jotta se voisi toteutua, vaikka näin ei ole alun perin määritelty.

Vesienhallinnan kokonaisuuden koordinoinnin kehittäminen on edistynyt hitaasti, koska kaupunkiympäristön toimialan johto ei ole nimennyt toimenpiteelle selkeä vastuutahoa toimialan sisällä. Maankäyttö ja kaupunkirakenne -palvelukokonaisuus ja kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu -palvelu ovat kuitenkin vuonna 2025 sopineet työnjaosta kaavoitukseen liittyvässä hulevesien suunnittelussa. Hulevesien hallintaan erikoistuneita vakansseja on perustettu ja niihin on rekrytoitu tai oltiin rekrytoimassa henkilöitä.

Tarkastuslautakunta on nostanut esiin kaupungin sisäisen koordinaation puutteen hulevesien hallinnassa esiin jo tarkastuslautakunnan vuoden 2024 arviointiaiheessa Sään ääri-ilmiöihin sopeutuminen ja varautuminen. Tarkastuslautakunta totesi vuoden 2024 arviointikertomuksessa, että kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee yhdessä varmistaa, että tulviin ja hulevesiin liittyvää sopeutumis- ja varautumistyötä tehdään koordinoitusti.

Neljän Itämerihaasteen 2024–2028 toimenpiteen toteutettavuutta ei voitu arvioida

Neljän toimenpiteen toteutettavuutta ei pystytty arvioimaan. Nämä toimenpiteet ovat:

- Kehitetään hulevesien huomioon ottamista yleiskaavatasolta toteutukseen ja ylläpitoon asti
- Lisätään itämerivaikutusten huomiointia kaavoituksessa ja muussa maankäytön suunnittelussa
- Vähennetään valuma-aluelähtöisesti kuormitusta
- Kehitetään Itämerihaasteen verkostotoimintaa

Arviointiin ei ollut saatavissa tietoa siitä, minkä verran toimenpiteessä ”kehitetään hulevesien huomioon ottamista yleiskaavatasolta toteutukseen ja ylläpitoon asti” edellytetyt hulevesien määrän ja laadun hallintasuunnitelmiä on tehty asemakaavojen yhteydessä vuosina 2024–2025, koska asiaa ei ole seurattu. Toimenpiteelle ei ole määritetty mittaria eikä tavoitetasoa. Toimenpiteessä on myös suunnitelmassa koota eri suunnittelutasojen vesiensuojeluun liittyvät kaavamääräykset asemakaavoittajien käyttöön. Arviointihavaintojen mukaan asemakaavoittajien käytössä oleviin hulevesiä koskeviin määräyksiin ei kuitenkaan ole tehty merkittäviä päivityksiä vuosina 2024–2025. Kaavoituksessa ei myöskään ole arviointiin saatujen tietojen perusteella tehty mitään erityisiä toimenpiteitä hulevesien huomioon ottamiseksi Itämerihaasteen myötä, vaan aikaisemmin vakiintuneita toimintatapoja on jatkettu. Hulevesien määrällistä hallintaa on tehty kunnallisteknisissä yleissuunnitelmissa ja asemakaavoissa on tehty hulevesisuunnitelmia tarpeen mukaan.

Toimenpide ”Lisätään itämerivaikutusten huomiointia kaavoituksessa ja muussa maankäytön suunnittelussa” on edistynyt, mutta toimenpiteessä ei ole selvästi määritetty, missä laajuudessa toimenpidettä pitäisi toteuttaa, jotta se olisi valmis. Osana toimenpidettä on tarkoitus muun muassa laatia ja jalkauttaa vesien hallintaa koskevaa ohjeistusta koko suunnitteluketjulle, joka käsittää kaavoituksen, toteutus suunnittelun, rakennusvalvonnan sekä kunnossapidon. Ohjeistuksia on laadittu, mutta niiden jalkauttaminen oli vielä kesken. Toimenpiteessä on järjestetty myös yksi koulutus itämeriystävällisestä maankäytöstä. Toimenpiteessä ei ole määritetty, missä vaiheessa erilaisia vesien hallintaan liittyviä ohjeistuksia ja koulutuksia tai ohjeiden jalkauttamista koko suunnitteluketjulle on toteutettu riittävästi, jotta toimenpiteen voisi katsoa toteutuneen.

Toimenpide kuormituksen vähentämiseksi valuma-aluelähtöisesti on tämän arvioinnin mukaan edistynyt. Toimenpiteen toteutettavuutta vuoteen 2028 mennessä ei ollut mahdollista arvioida, koska suunnitelmassa ei ole määritelty, missä laajuudessa toimenpidettä pitäisi toteuttaa. Toimenpiteen toteuttamisessa on keskitytty uimarantojen, hygieenistä laatua heikentävien seikkojen selvittämiseen ja korjaamiseen sekä purojen vesissä esiintyvien ihmisille ja ympäristölle haitallisten yhdisteiden pitoisuuksien selvittämiseen. Hulevesien eriyttämiseen liittyvää työtä on tehty yhteistyössä HSY:n kanssa. Toimenpideohjelmassa ei ole määritelty, millaisten valuma-alueiden kuormituksen vähentämistä toimenpide koskee, miten laajasti kuormittavia kohteita tulisi selvittää tai kuormitusta vähentäviä toimenpiteitä toteuttaa. Vuoden 2025 loppuun mennessä toimenpiteet olivat koskeneet lähinnä yhtä aluetta, Marjaniemen uimarantaa. Toimenpiteelle ollaan määrittelemässä tavoitetaso vuosien 2026–2027 aikana. Toimenpiteen täysimittainen toteuttaminen vaatisi todennäköisesti ulkoista hankerahoitusta.

Itämerihaasteen verkostotoimintaa koskeva toimenpide on tämän arvioinnin mukaan edistynyt, mutta toimenpiteen toteutettavuutta vuoteen 2028 mennessä ei voitu arvioida, koska toimenpiteen edistymisen mittareista ei ollut arviointiajankohtana riittävästi tietoa. Itämerihaasteen verkostotoiminnan kehittymistä olisi tarkoitus seurata laadullisin tiedoin, esimerkiksi verkostolta saadun palautteen perusteella. Arvioinnin käytettävissä ei ollut riittävästi tietoa esimerkiksi kuntajäsenille vuonna 2025 tehdyn palautekyselyn sisällöstä, jotta sen perusteella olisi voinut arvioida verkostotoiminnan kehittämistä. Itämerihaasteen jäsenmäärää on kasvatettu verrattuna edelliseen toimenpidekauteen. Toimenpiteessä on myös toteutettu kansainvälistä yhteistyötä ja osallistuttu hankkeisiin tai hankehakuihin. Vuonna 2025 ei vielä ollut mahdollista arvioida, onko kansainvälinen toiminta lisääntynyt kaudella 2024–2028 verrattuna aikaisempaan toimenpideohjelmakauteen.

Itämerihaasteen 2019–2023 toteutumatta jääneitä toimenpiteitä on jatkettu, jos se on ollut järkevää

Itämerihaasteessa 2019–2023 osa toimenpiteistä oli merkitty toteutumattomiksi tai sellaisiksi, joiden toteutumisesta ei saatu tietoa. Näistä kuusi oli tämän arvioinnin mukaan toteutunut jo ohjelmakauden aikana tai sen jälkeen. Kuusi oli toteutunut osittain tai niiden ohjelman mukainen toteuttaminen oli kesken vielä keväällä 2026. Kolmen toimenpiteen toteutumista ei voitu todeta, koska toimenpiteen toteutumista oli vaikea mitata niiden muotoilun vuoksi. Yhden toimenpiteen osalta ei saatu tietoa toimenpiteen tilasta. Lisäksi 12 toimenpidettä oli toteutumatta vielä keväällä 2026.

Vaikeasti mitattavista toimenpiteistä yksi oli toteutunut osittain kauden jälkeen, kahden toteuttamista jatketaan ja yhden toteuttamista ei jatketa. Kuudesta osittain toteutuneesta toimenpiteestä viiden toteuttamista jatketaan ja yhden jatkamiselle ei ole tarvetta. Toteutumattomista toimenpiteistä kolmen toteuttamista ei ole mielekästä jatkaa. Loppujen yhdeksän toteutumattoman toimenpiteen toteuttamista jatketaan. Yhden toimenpiteen toteuttamisen mahdollisesta jatkamisesta ei saatu tietoa.

2 Tausta

2.1 Keskeinen lainsäädäntö

Koska Itämerihaaste-toimenpideohjelman tarkoituksena on toteuttaa sellaisia vesiensuojelun toimenpiteitä, jotka ylittävät lainsäädännön minimivaatimukset, tässä arvioinnissa ei arvioida Itämeren suojelun toteutumista lainsäädännön mukaisesti. Tästä syystä vesiensuojelua koskevaa lainsäädäntöä ei myöskään käydä läpi kattavasti tässä yhteydessä. On hyvä ottaa huomioon, että Helsingin kaupunki käyttää vapaaehtoisen vesisuojelun ohella resurssejaan myös lainsäädännön edellyttämään vesiensuojeluun.

Vesiensuojelun lainsäädäntö on laaja, ja laissa määritellyjä tehtäviä toteutetaan useassa kaupungin palvelukokonaisuudessa ja -toiminnossa. Lainsäädännön edellyttämiä vesiensuojelun toimia ovat muun muassa ympäristön pilaamiskiellon valvonta, vapautukset viemäriverkostoon liittymisestä, ympäristöluvat, lausunnot, haittailmoitukset sekä vesilain suojelemien kohteiden huomioiminen maankäytössä.¹

Tämän arvioinnin kannalta keskeisintä lainsäädäntöä on Euroopan unionin (EU) vesipuitedirektiivi (vesipolitiikan puitedirektiivi, 2000/60/EY), jonka tavoitteena on yhtenäistää vesiensuojelua EU:n jäsenvaltioissa. Vesipuitedirektiivi velvoittaa kaikkia EU-valtioita laatimaan alueilleen vesienhoitosuunnitelmat. EU-komissio arvioi säännöllisesti vesipuitedirektiivin toimeenpanon edistymisestä eri EU-maissa.²

EU:n kaikki merenrantavaltiot Suomi mukaan lukien ovat velvoitettuja laatimaan EU:n meristrategiapuitedirektiiviin (2008/56/EY, EUR-Lex) nojalla merialueilleen merenhoitosuunnitelmat. Suomessa merenhoidosta on säädetty laissa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (272/2011) ja valtioneuvoston asetuksessa merenhoidon järjestämisestä (980/2011).³

2.2 Kaupungin linjaukset

2.2.1 Kaupunkistrategiat

Koska tämä arviointi kohdistuu vuosina 2019–2025 tehtyihin toimenpiteisiin, olennaisia kaupungin linjauksia ovat vuosien 2017–2025 ja 2021–2025 kaupunkistrategiat.

¹ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikkö, sähköposti 2.3.2026.

² <https://ym.fi/vesien-ja-merenhoito-suomessa>; <https://www.vesi.fi/sanasto/vesipuitedirektiivi/>. Luettu 27.1.2026.

³ <https://ym.fi/vesien-ja-merenhoito-suomessa>. Luettu 27.1.2026.

Kaupunkistrategian 2021–2025 mukaan Helsingillä on suuri vastuu Itämeren tilasta ja sen suojelusta, ja Helsinki voi vaikuttaa omien luontoalueidensa tilaan monimuotoisuutta tukevalla tavalla. Strategian mukaan Helsinki vaalii Itämeren ja sen rantoja ja vähentää päästöjä Itämereen.⁴

Kaupunkistrategian 2017–2021 mukaan Helsinki vaalii arvokasta luontoaan ja toimii kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Sinialueiden eli vesistöjen ekologinen laatu turvataan. Tavoitteena oli Helsingin pienvesien ja rannikkovesien tilan parantaminen. Vaelluskalakantojen elpymiseen tuli kiinnittää huomiota.⁵

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 27.8.2025 kaupunkistrategian vuosille 2025–2029, joten siinä asetettujen tavoitteiden toteutumista on liian aikaista arvioida vuoden 2025 aineistolla. Uuden kaupunkistrategian meren suojelua linjaukset ovat kuitenkin samansuuntaisia kuin aikaisemmissakin strategioissa. Vuosien 2025–2029 strategia asettaa tavoitteeksi, että Helsinki vaalii ainutlaatuista saari- ja meriluontoaan. Vesiluonnon monimuotoisuus turvataan. Itämeren ja merenalaisen luonnon suojelemiseen kiinnitetään erityisesti huomiota. Kaupunki lopettaa lumen kaatamisen Itämereen ja varmistaa, että lumenhallinta ei vaaranna pienvesistöjä. Kaupunki kunnostaa ja ylläpitää puroja, koskia ja muita vesistöalueita.⁶

2.2.2 Itämerihaaste

Itämerihaaste on alun perin Helsingin ja Turun kaupunkien vuonna 2007 käynnistämä ohjelma, jossa omia Itämerihaaste-toimenpiteitään toteuttavat Helsingin ja Turun ohella useiden eri organisaatioiden (kunnat, yritykset, järjestöt, tutkimuslaitokset oppilaitokset) muodostama verkosto. Haasteeseen on liittynyt yli 330 eri organisaatiota. Nyt käynnissä oleva kausi 2024–2028 on neljäs yhteisen toimenpideohjelman kausi. Helsingin ja Turun Itämerihaasteessa työskentelee oma tiimi, jonka tehtävänä on koordinoita sisäistä yhteistyötä ja ulkoista verkostotyötä sekä toteuttaa osa Itämeri-ohjelman toimenpiteistä. Neljän hengen tiimi koostuu Helsingin ja Turun kaupungin palveluksessa olevista Itämerihaasteen koordinaattoreista sekä Helsingin ympäristösuunnittelijasta ja Turun suunnittelijasta. Itämerihaasteen päätökset tekee kaupunkien yhteinen työvaliokunta, jota johtavat ympäristönsuojelusta vastaavien yksiköiden päälliköt. Heidän ja Itämerihaasteen tiimin lisäksi työvaliokuntaan kuuluu kaupunkien eri alojen asiantuntijoita. Molemmissa kaupungeissa toimii myös sisäinen työryhmä, joka suunnittelee kaupunkikohtaisten toimenpiteiden toteutuksen.⁷

⁴ Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025, 5, 24.

⁵ Maailman toimivin kaupunki. Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021, 12.

⁶ Helsinki, josta voimme olla ylpeitä. Helsingin kaupunkistrategia 2025–2029, 28, 36.

⁷ <https://itamerihaaste.fi/itamerihaaste/>; <https://itamerihaaste.fi/itamerihaaste/itamerihaaste-organisaationa/>. Luettu 26.5.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikkö, Teams-keskustelu 20.5.2026.

Toimenpideohjelman koordinoinnista, seurannasta ja osan toimenpiteiden toteuttamisesta vastaavat Itämerihaasteen koordinaattorit Turussa ja Helsingissä. Koordinaattorit koostavat vuosittain raportin, jossa arvioidaan toimenpiteiden vaikuttavuutta, toimenpiteiden edistymistä ja huomioidaan mahdollisia tulevia haasteita toimenpiteiden edistämiseksi. Yksittäisten kokeilujen vaikuttavuus Itämeren tilaan on pieni, minkä vuoksi toimenpideohjelman tarkoituksena on, että toimenpiteet jäävät osaksi kaupunkien Itämeri-työtä toimenpidekauden päätyttyä.⁸

Helsingissä vastuu Itämerihaasteen koordinoinnista ja Itämeri-toimintaohjelman valmistelusta on kaupunkiympäristön toimialan palvelut- ja luvat -palvelukokonaisuuden ympäristöpalveluissa, ympäristöseuranta- ja -valvontayksikön vesiensuojelutiimissä.⁹ Itämerihaasteeseen oli vuonna 2025 budjetoitu henkilöresurssiksi 1,5 henkilötyövuotta, aiemmin henkilöresurssi on ollut yksi henkilö. Itämerihaastetta toteuttavat palvelut käyttävät toimenpiteisiin omaa budjettiaan.¹⁰

Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2019–2023 oli jaettu viideksi niin sanotuksi toiminnan aalloksi; kirkkaat rannikkovedet, hyvinvoiva meriluonto, puhdas ja turvallinen vesiliikenne, suunnitelmallinen vesialueiden käyttö ja aktiivinen Itämeri-kansalaisuus. Kaudella 2019–2023 Helsingillä oli 91 tavoitetta, joista toimenpideohjelmakauden raportin mukaan 63 toteutui, neljä oli vaikeasti mitattavia ja 24 ei toteutunut tai niiden toteutumisesta ei ollut tietoa.¹¹

Kauden 2019–2023 loppuraportti nostaa kyseiseltä kaudelta Helsingin onnistumisiksi muun muassa biohiilen käytön lisäämisen kasvualustoissa, lähikalan tarjonnan lisäämisen kaupungin ruokapalveluissa, pääkaupunkiseudun yhteisen työmaavesiohjeen, koulutuksen vesistöihin ja luontoon liittyvistä tietokantojen käytöstä ympäristövahinkotilanteissa sekä meriluonnon ennallistamistoimet. Suunnitelmia on laadittu muun muassa tekonurmikenttien kumirouheesta luopumiseksi sekä glyfosaattitomaan¹² viljelyyn siirtymiseksi kaupungin pelloilla. Lisäksi kaudella 2019–2023 on tehty luontoselvityksiä sekä selvityksiä esimerkiksi Vuosaaren sataman vedenalaisesta melusta ja kalojen haitta-ainepitoisuuksista merialueella. Kaudella on myös kartoitettu ekologisesti merkittäviä merialueita sekä pienvesien eliöstöä. Helsinki on myös käynnistänyt kaksi monivuotista EU-rahoitteista hanketta (PlastLIFE¹³ ja BaltiPlast¹⁴) muovin kiertotalouden edistämiseksi ja muovin käytön vähentämiseksi kaupungissa. Kauden 2019–2023 loppuraportilla

⁸ <https://itamerihaaste.fi/itamerihaaste/>; <https://itamerihaaste.fi/itamerihaaste/itamerihaaste-organisaationa/> . Luettu 26.5.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikkö, Teams-keskustelu 20.5.2026.

⁹ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Vesiensuojelu.

¹⁰ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikkö, Teams-keskustelu 20.5.2026.

¹¹ Itämerihaaste. Toimenpideohjelmakauden 2019–2023 raportti.

¹² Glyfosaattia käytetään rikkakasvien torjuntaan. <https://tukes.fi/glyfosaatti#7fd13264>. Luettu 20.2.2026.

¹³ PlastLIFE-hankkeessa 17 eri toimijaa tuottaa tietoa ja ratkaisuja muovien kestävästi kierrättämisen edistämiseksi. <https://kiertotalousratkaisuja.syke.fi/plastlife/toimijat-ja-toimet/>. Luettu 19.2.2026.

¹⁴ BaltiPlast-hanke kehitti käytännöllisiä tapoja muovisaasteen vähentämiseksi kierrättämisen keinoin. <https://interreg-baltic.eu/project-posts/baltiplast/and-brings-them-together-in-a-single/>. Luettu 19.2.2026.

todetaan, että kauden toimenpiteiden toteutusta vaikeutti muun muassa toimenpiteiden liian suuri määrä suhteessa toteutusaikaan, vastuiden jakautumisen epäselvyys, toimenpiteiden muotoilu ja mittareiden puute. Nämä seikat on loppuraportin mukaan huomioitu kauden 2024–2028 toimenpiteiden valmistelussa.¹⁵

Itämerihaasteen nykyisellä kaudella 2024–2028 painotetaan erityisesti hulevesien aiheuttaman kuormituksen vähentämistä, luonnon monimuotoisuuden edistämistä sekä yhteistyötä ja osallistamista.¹⁶ Hulevesi on sade- tai sulamisvettä, joka virtaa maan pintaa tai rakennettuja pintoja pitkin. Hulevettä ei yleensä puhdisteta, vaan se johdetaan hulevesiviemäreihin tai avo-ojiin, joista se virtaa puroihin, jokiin, järviin tai mereen.¹⁷ Luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan elinympäristöjen ja lajien monimuotoisuutta, sekä geneettistä monimuotoisuutta.¹⁸

Ohjelmassa on yhteensä 27 toimenpidettä, joista 23 koskee Helsinkiä. Toimenpiteet on jaoteltu kolmeen eri vaiheeseen priorisoinnin perusteella. Ohjelman Helsinkiä koskevista toimenpiteistä 11 on mahdollisimman pian aloitettavia vaiheen 1 toimenpiteitä.¹⁹

2.2.3 Muut linjaukset

Itämerihaasteen toimenpideohjelmien ohella kaupungin meren suojeluun liittyvää toimintaa ohjaavat eräät muutkin ohjelmat. Helsingin roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelma 2022–2025 on kaupunkiympäristön toimialan käynnistämä ohjelma, joka kokoaa Helsingin kaupungin eri toimijoita ja sidosryhmiä vaikuttamaan yhdessä roskaantumisongelmaan. Kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi toimenpideohjelman uuden kauden vuosille 2026–2029 helmikuussa 2026. Ohjelman ensimmäinen kausi sisältää neljä vesiensuojeluun liittyvää toimenpidettä.²⁰

Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoitteet 2040 ohjaa kaupungin ympäristönsuojelutyötä keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Se täsmentää kaupunkistrategian 2021–2025 ympäristönsuojelua koskevia tavoitteita ja asettaa tavoitteet niille ympäristönsuojelun osa-alueille, joita strategia ei kata. Vesiensuojelulle on asetettu keskipitkän aikavälin tavoitteita, joista vain rantaroskan määrän vähentäminen on asetettu vuodelle 2025.²¹

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2021–2028 (LUMO-ohjelma) sisältää muun muassa tavoitteen saarten, rantojen ja merialueen vedenalaisten

¹⁵ Itämerihaaste. Toimenpideohjelmakauden 2019–2023 raportti.

¹⁶ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028.

¹⁷ <https://www.hsy.fi/hulevesi/>; <https://www.vesi.fi/vesitieto/mita-on-hulevesi/>. Luettu 2.2.2026.

¹⁸ <https://mmm.fi/luonto-ja-ilmasto/luonnon-monimuotoisuus>. Luettu 2.2.2026.

¹⁹ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028.

²⁰ Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelma 2022–2025. Kaupunkiympäristön julkaisuja 2021:27; Kaupunkiympäristölautakunnan pöytäkirja 3.2.2026 § 64.

²¹ Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoitteet 2040. Hyväksytty kaupunginhallituksessa 11.3.2024, 4, 9.

luontoarvojen tunnistamisesta ja niistä arvokkaimpien turvaamisesta. Kyseiseen tavoitteeseen liittyy 11 toimenpidettä. LUMO-ohjelmasta on vuonna 2025 tehty ulkopuolinen väliarvio, joten se rajattiin tämän arvioinnin ulkopuolelle.²²

2.3 Tietoja Itämerestä

2.3.1 Helsingin merialue ja Itämeri

Helsingin merialue on 502,5 neliökilometriä, mikä on 70 prosenttia Helsingin kokonaispinta-alasta. Alue koostuu suurista lahtialueista, harvasta saaristovyöhykkeestä, ulkomeren luodoista ja avomerialueesta. Rantaviivan pituus on 130 kilometriä ja saaria on 300. Helsingin vedenalainen luonto on monipuolista, mutta ihmisten toiminnan vaikutuksen alaista. Meren pohjan laatu vaihtelee pehmeistä liejupohjista ja savipohjista hiekkaisiin ja lohkaraisiin kalliopohjiin.²³

Itämerellä on useita erityispiirteitä verrattuna muihin meriin. Itämeri on nuori ja matala murtovesi eli makean veden ja suolaisen meriveden sekoitus. Koska Itämeri on murtovesi, siinä elää sekä suolaisten valtamerien että makeiden vesien lajeja.²⁴ Koska Itämeressä elävät lajit ovat joutuneet sopeutumaan murtoveteen, ne ovat sietokykynsä rajoilla ja erittäin herkkiä muutoksille.²⁵

Itämeren valuma-alue eli maa-alue, jolta vedet virtaavat Itämereen on yli 1 600 000 neliökilometriä. Valuma-alueella asuu yli 90 miljoonaa ihmistä 14 eri valtiossa.²⁶ Keskeisiä Itämeren ekosysteemiin kohdistuvia paineita ovat Itämeren suojelukomission mukaan rehevöityminen, haitallisten aineiden aiheuttama saastuminen, maankäyttö sekä liikakalastus.²⁷ Muita uhkia ovat ilmastonmuutos, meren happamoituminen, roskaantuminen ja alueen geopoliittinen tilanne.²⁸

2.3.2 Itämeren tila

Pintavesien tila arvioidaan ja luokitellaan samalla tavalla koko Euroopan unionissa (EU). Arviointi on osa EU:n vesipuitedirektiivin täytäntöönpanoa. Vesipuitedirektiivin jäsenvaltioille asettama tavoite on, että pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila ei heikkene. Pintavesimuodostuma tarkoittaa vesienhoitolain (1299/2004) mukaan

²² LUMO-ohjelma. Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2021–2028, 34–35.

²³ LUMO-ohjelma. Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2021–2028, 10.

²⁴ <https://luontoliitto.fi/toimintaryhma/itameryhyma/tietoa-itameresta/>. Murtoveden määritelmä <https://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:murtovesi>. Luettu 18.9.2025.

²⁵ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 12.

²⁶ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 12.

²⁷ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 8; State of the Baltic Sea 2023. Third HELCOM holistic assessment 2016–2021. In Brief, 1.

²⁸ Itämeren tila (diaesitys) 5.6.2025. Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Koulutus ja osaaminen, KympAkademia, Kaavakoulu. Luettu 29.1.2026.

pintavesien erillistä ja merkittävää osaa kuten esimerkiksi järveä, jokea tai rannikkoveden osaa.²⁹ Tavoitteena on saavuttaa hyvä tila kaikissa pintavesimuodostumissa viimeistään vuoteen 2027 mennessä. Tavoite koskee myös rannikkoalueita.³⁰

Pintavesiä luokitellaan niiden ekologisen ja kemiallisen tilan perusteella. Ekologista tilaa arvioidaan ensisijaisesti biologisten laatutekijöiden, kuten levien, vesikasvien, pohjaeläinten ja kalojen esiintymisen perusteella. Ekologista tilaa mitataan ekologisella laatuindeksillä (ELS), joka perustuu siihen, että edellä mainittujen laatutekijöiden esiintymistä verrataan tilanteeseen, jossa vesistö olisi luonnontilassa eli ilman ihmisen toiminnan vaikutusta. Vesienhoitoasetus ja EU:n vesipuitedirektiivin liite V määrittelevät sanallisesti, miten pintavedet luokitellaan eri laatuluokkiin asteikolla erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä ja huono. Luokittelu perustuu siihen, millaisia ekologisen tilan muutoksia pintavedessä havaitaan verrattuna luonnontilaan. Kemiallisen tilan luokittelussa mitataan tiettyjen vaarallisten ja haitallisten aineiden esiintymistä.³¹

Itämeren tila on huono, eikä se Itämeren suojelukomission tuoreimman vuonna 2023 ilmestyneen kokonaisarvion mukaan ole parantunut vuosina 2016–2021.³² Itämeren suojelukomission mukaan alueellinen yhteistyö kuitenkin tuottaa tuloksia Itämeren suojelussa. Ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormitus on vähentynyt joissain osissa Itämerta, suojelualueiden pinta-ala on kasvanut ja alueellinen meren tilan seuranta on parantunut. Muutokset kohti ekosysteemin parempaa tilaa eivät kuitenkaan tapahdu nopeasti, vaan vanha kuormitus vaikuttaa Itämeren tilaan vielä pitkään. Lisäksi haitallisten aineiden, rehevöitymisen, vieraslajien ja ihmisten merellisen toiminnan aiheuttama kuormitus on edelleen kestävämmällä tasolla. Etenkin luonnon monimuotoisuuden tila on hälyttävä. Ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät yhä voimakkaammin Itämeren ekosysteemissä. Itämeren suojelukomission mukaan ainoa tehokas keino Itämeren tilan parantamiseksi on kuormituksen vähentäminen kestäväälle tasolle. Muutos vaatii koordinoitua ja innovatiivista toimintaa, joka ottaa huomioon kuormituksen eri lähteet.³³

2.3.3 Helsingin ja pääkaupunkiseudun merialueen tila

Helsingin rannikkovesien ekologinen tila vaihtelee vesialueittain tyydyttävästä välttävään. Kaudelta 2022–2027 tuotetun seurantatiedon mukaan ulompana sijaitsevilla Suvisaaristo-Lauttasaaren, Porvoo-Helsingin, sekä Helsinki-Porkkalan alueilla pintaveden ekologinen tila on tyydyttävä. Sipoon saariston, Villingin, Kruunuvuorenselän ja Seurasaaren alueilla

²⁹ Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 1299/2004, § 2.

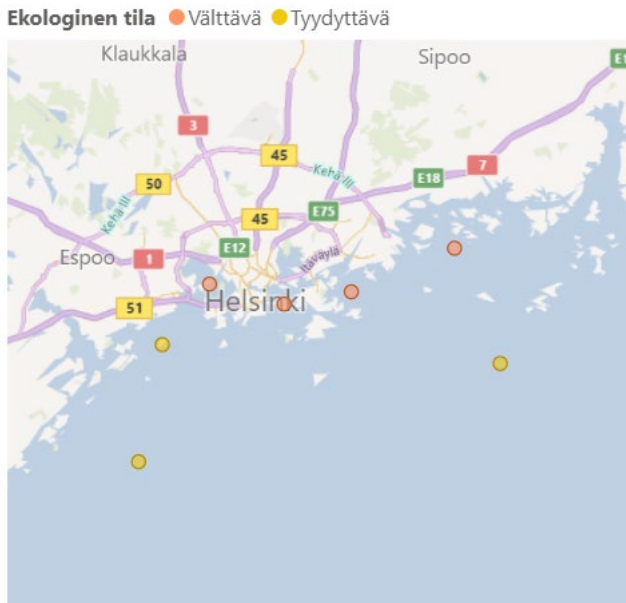
³⁰ <https://www.vesi.fi/vesitieto/pintavesien-luokittelun-periaatteet/>. Luettu 23.1.2026; Aroviita ym. 2019, 16–17; Belinskij ym. 2018, 2, 32–33.

³¹ <https://www.vesi.fi/vesitieto/pintavesien-luokittelun-periaatteet/>. Luettu 23.1.2026; Aroviita ym. 2019, 16–17, 21–23.

³² State of the Baltic Sea 2023. Third HELCOM holistic assessment 2016–2021. In Brief, 1.

³³ State of the Baltic Sea 2023. Third HELCOM holistic assessment 2016–2021, 7, 118–121.

pintaveden ekologinen tila on välttävä (kuvio 1).³⁴ EU-luokituksen mukaista hyvää tilaa³⁵ ei kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin päällikön mukaan tulla saavuttamaan vuoteen 2027 mennessä, tuskin pidemmälläkään aikavälillä.³⁶

Kuvio 1. Helsingin rannikkovesien ekologinen tila vuosina 2022–2027.³⁷

Pääkaupunkiseudun merialueen tilaa on seurattu yhtäjaksoisesti 1960-luvun lopulta (kuviot 2 ja 3).³⁸ Helsingin rannikkovedet olivat paikoin hyvin huonossa kunnossa jo 1800- ja 1900-luvun vaihteessa.³⁹ Suurin pääkaupunkiseudun merialueen kuormitukseen vaikuttanut pitkän aikavälin muutos on tapahtunut jätevedenpuhdistuksessa. Helsingin ensimmäinen jätevedenpuhdistamo otettiin käyttöön vuonna 1910, ja käytännössä kaikki Helsingin jätevedet on johdettu puhdistamoille 1970-luvun alusta alkaen. Aluksi puhdistus oli biologista.⁴⁰

³⁴ Suomen ympäristökeskus (SYKE). Ympäristötiedon hallintajärjestelmä Hertta. Pintavesien tila, 3. suunnittelukausi. Aineistosta on poimittu Helsingin rannikkovesiä koskevat tiedot.

³⁵ <https://ym.fi/vesien-ja-merenhoito-suomessa>. Luettu 23.1.2026.

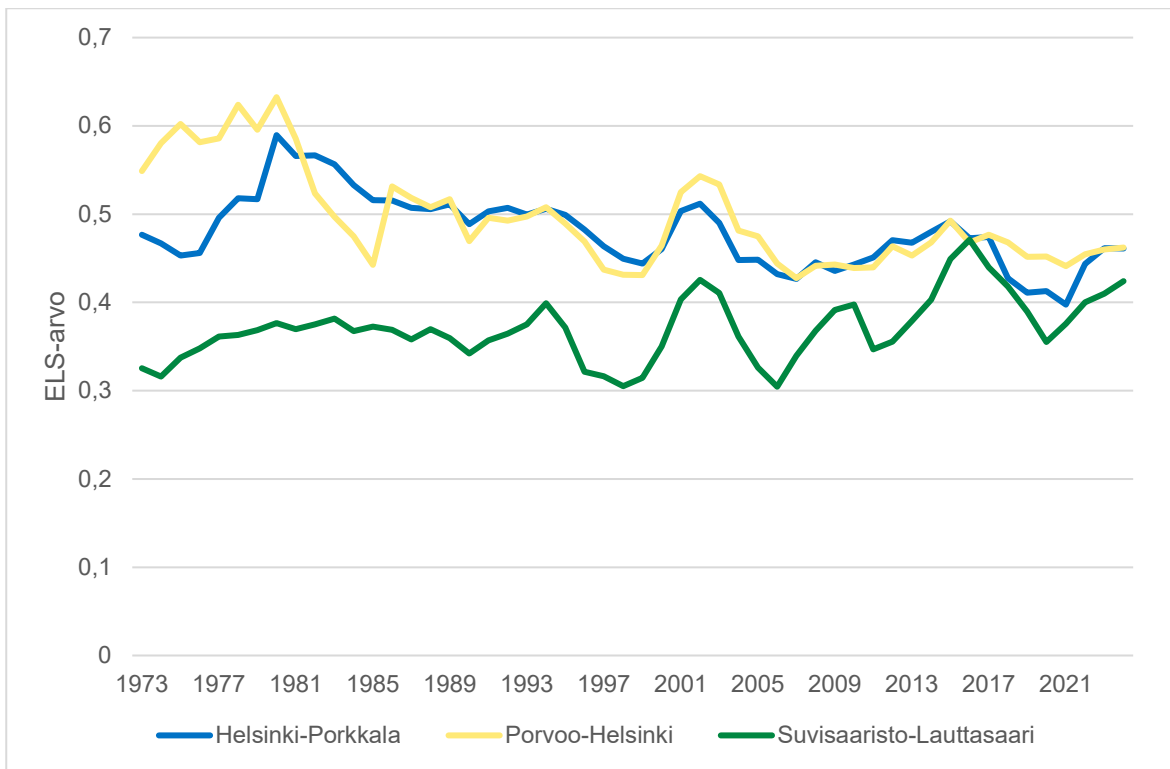
³⁶ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunkiympäristön toimialalle 27.11.2025.

³⁷ Suomen ympäristökeskus (SYKE). Ympäristötiedon hallintajärjestelmä Hertta. Pintavesien tila, 3. suunnittelukausi. Aineistosta on poimittu Helsingin rannikkovesiä koskevat tiedot.

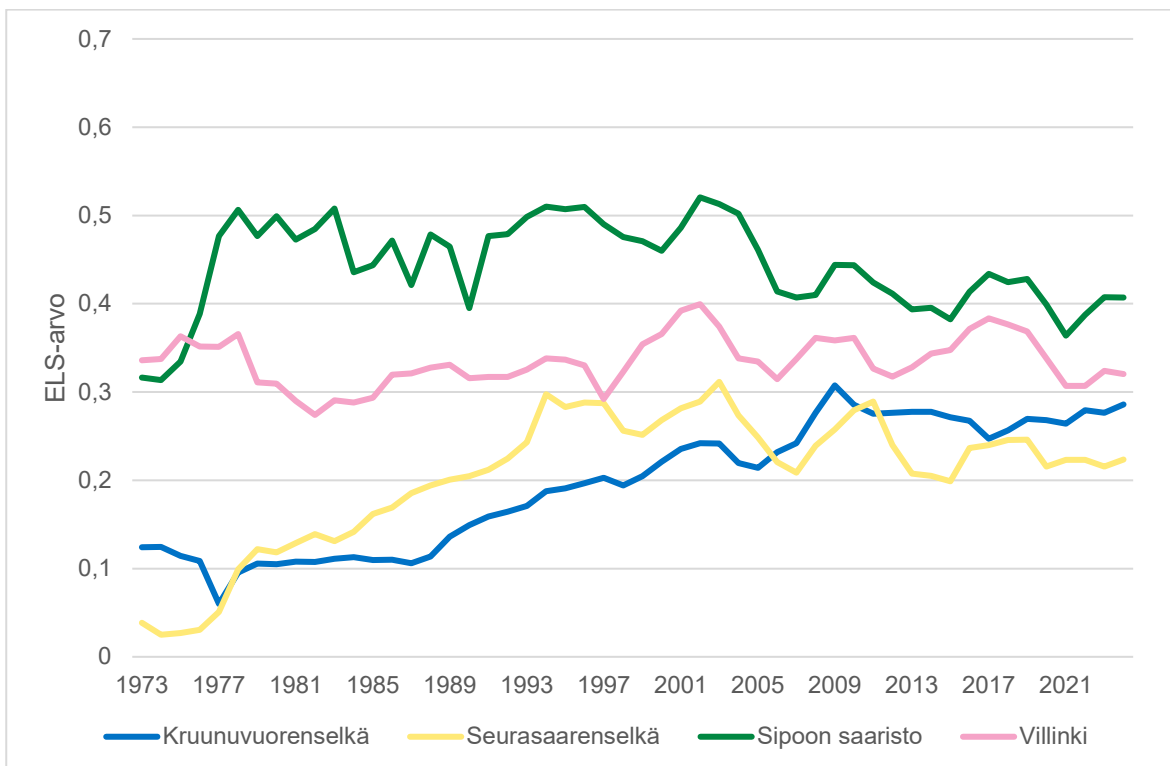
³⁸ Vahtera 2019, 5.

³⁹ Laakkonen 2001, 110.

⁴⁰ Laakkonen 2001, 228.

Kuvio 2. Ekologinen laatusuhde (ELS) Helsingin edustan ulompana sijaitsevilla merialueilla, neljän vuoden liukuva keskiarvo⁴¹ 1973–2024.⁴² ELS arvot voivat olla välillä 0–1. Erinomaista ekologista tilaa kuvaavat arvot ovat lähellä arvoa yksi ja huonoa ekologista tilaa kuvaavat arvot lähellä nollaa.⁴³

Kuvio 3. Ekologinen laatusuhde (ELS) Helsingin edustan lähempänä rannikkoa sijaitsevilla merialueilla, neljän vuoden liukuva keskiarvo 1973–2024.⁴⁴ ELS arvot voivat olla välillä 0–1. Erinomaista ekologista tilaa kuvaavat arvot ovat lähellä arvoa yksi ja huonoa ekologista tilaa kuvaavat arvot lähellä nollaa.⁴⁵

Fosforikuormitus pääkaupunkiseudun merialueella oli suurimmillaan 1970-luvun alussa ja typpikuormitus 1990-luvun alussa (kuviot 4 ja 5). Kummankin ravinteen aiheuttama kuormitus on huomattavasti pienentynyt.⁴⁶ Viikinmäen puhdistamon käyttöönotto vuonna 1995 on vähentänyt erityisesti typpikuormitusta (kuvio 4).⁴⁷ Suurin muutos fosforikuormituksessa tapahtui jo 1970-luvun lopulla, jolloin kaikilla Helsingin jätevedenpuhdistamoilla otettiin käyttöön uusi fosforinpoistomenetelmä (kuvio 5).⁴⁸

⁴¹ Liukuva keskiarvo aikasarja-analyysin perusmenetelmiä, joilla tasoitetaan aikasarjan satunnaisvaihtelua. https://stat.fi/meta/kas/liukuva_keskiar.html. Luettu 27.2.2026.

⁴² ELS-luokitus (excel-tiedosto). Tiedot on saatu kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäälliköltä, sähköposti 25.2.2026. ELS-arvon laskennassa tulokset ilmaistaan neljän vuoden liukuvana keskiarvoina, joten käytännössä arvot sisältävät vuodet 1970–2024. ELS-arvot on tuotettu Helsingin ympäristöpalveluiden vesiensuojelutiimissä. Luvut perustuvat ympäristöpalveluiden merialueen seurannassa tuottamiin vedenlaadun seurannan tuloksiin, jotka sisältävät eri merialueiden näkösyvyyden, klorofyllipitoisuuden, typpipitoisuuden, fosforipitoisuuden, kasviplanktonbiomassan ja pohjaeläimistön.

⁴³ Aroviita ym. 2019 ,23

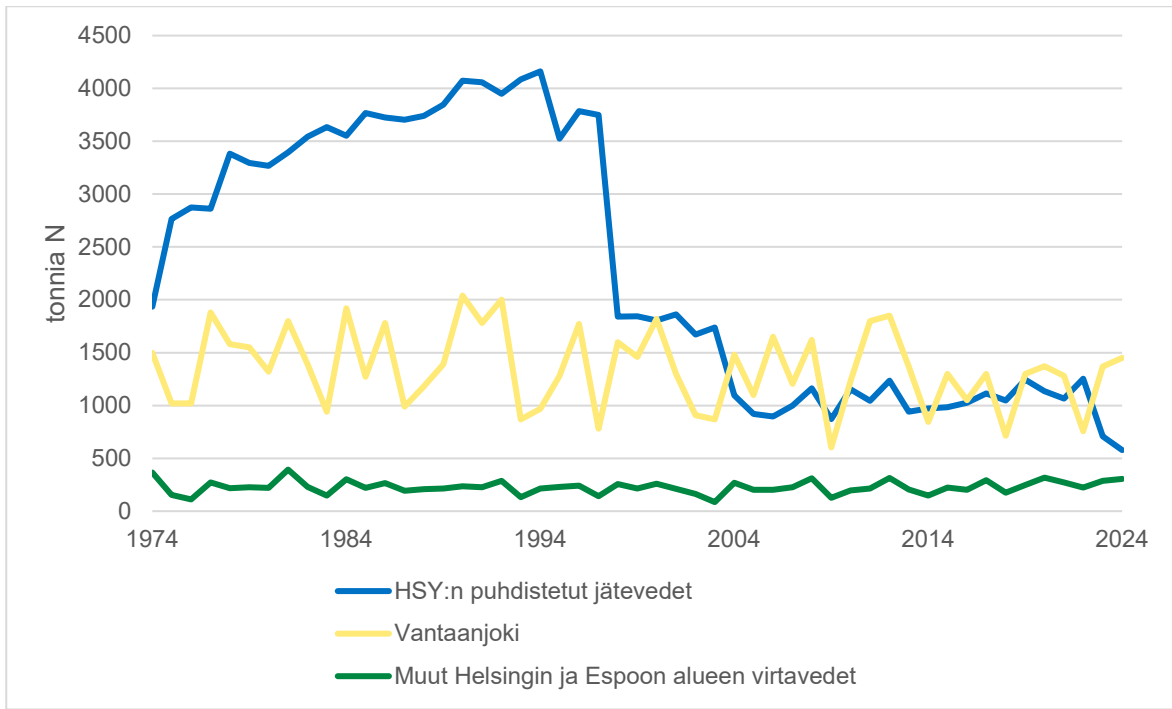
⁴⁴ ELS-luokitus (excel-tiedosto). Tiedot on saatu kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäälliköltä, sähköposti 25.2.2026.

⁴⁵ Aroviita ym. 2019 ,23

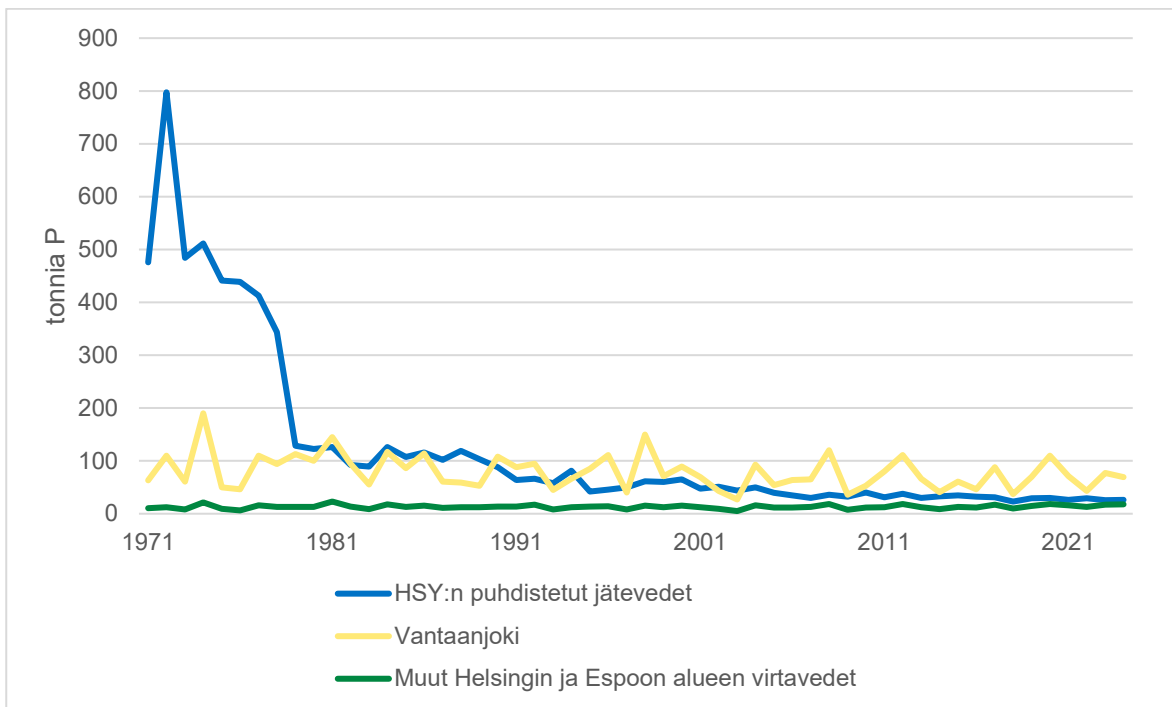
⁴⁶ Vahtera 2019, 11.

⁴⁷ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunkiympäristön toimialalle 27.11.2025.

⁴⁸ Juuti ym. 2010, 57.

Kuvio 4. HSY:n jätevedenpuhdistamoiden, Vantaanjoen ja Helsingin ja Espoon virtavesien typpikuormitus (N=typpi) Itämereen 1974–2024, tonnia (1 000 kg).⁴⁹

Kuvio 5. HSY:n jätevedenpuhdistamoiden, Vantaanjoen ja Helsingin ja Espoon virtavesien fosforikuormitus (P=fosfori) Itämereen 1971–2024, tonnia (1 000 kg).⁵⁰

Koska jätevesi saadaan nykyisin puhdistettua 95–98-prosenttisesti, Vantaanjoki tuo Itämereen moninkertaisen kuormituksen verrattuna puhdistamoihin suurelta valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vuoksi. Hajakuormitusta ovat esimerkiksi pelloilta,

karjataloudesta ja metsätaloudesta valuva kiintoaine- ja ravinnekuormitus sekä haja-asutuksen jätevedet. Vantaanjoen suurin hajakuormituksen lähde on peltoviljely.⁵¹

Muiden Helsingin ja Espoon alueen virtavesien kuin Vantaanjoen kuormituksessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia viime aikoina.⁵² Puhdistamoiden ansiosta pääkaupunkiseudun rannikon läheisyydessä olevien merialueiden tila on parantunut, mutta aiemmin hyvässä ekologisessa tilassa olleiden ulompana olevien lahtien tila on heikentynyt (kuviot 2 ja 3).⁵³ Ennen 1980-lukua suurin osa puhdistetuista jätevesistä purettiin rannikon läheisyyteen useasta eri puhdistamosta. Vuodesta 1987 eteenpäin suurin osa puhdistetuista jätevesistä on johdettu ulkosaaristoon.⁵⁴

Nykyinen pääkaupunkiseudun merialueen kuormitus koostuu ulkosaaristossa Suomenlahden ulappavesien, jokivesien sekä puhdistettujen jätevesien tuomista ravinteista. Suurin vaikutus näistä on ulappavesien mukana tulleilla ravinteilla. Muita merkittäviä typpilähteitä ovat ilmalaskeuma sekä sinilevien typensidonta. Fosforilähteenä on myös meren pohjasta liukeneva fosfori. Lähempänä rannikkoa huomattavia ravinnekuormia aiheuttavat Vantaanjoen lisäksi hulevedet⁵⁵, pienemmät joet ja purot sekä kantakaupungin sekaviemäroidyn⁵⁶ alueen ajoittaiset ylivuodot.⁵⁷

Nykyisin Vanhankaupunginlahden kuormitus tulee lähinnä Vantaanjoesta. Laajalahteen tulee lähinnä hajakuormitusta, mutta alue on kuitenkin pysynyt rehevänä voimakkaan sisäisen kuormituksen ja heikon veden vaihtuvuuden vuoksi. Sisäinen kuormitus tarkoittaa sitä, että aiemmin mereen päätyneet, pohjasedimenttiin⁵⁸ sitoutuneet ravinteet vapautuvat takaisin veteen.⁵⁹ Vartiokylänlahti on vähiten rehevöitynyt Helsingin suurista sisälahdist,

⁴⁹ Ravinnekuormitus (excel-tiedosto). Tiedot on saatu kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäälliköltä, sähköposti 25.2.2026. Jätevesien kuormitustiedot perustuvat HSY:n raportointiin. Vantaanjoen kuormitustiedot perustuvat Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesienhoitoyhdistyksen (VHVSY) toteuttamaan Vantaanjoen yhteistarkkailuun. Muiden virtavesien kuormitukset on arvioitu Helsingin ja Espoon kaupunkien omissa seurannoissaan tuottamien vedenlaadun seurantatuloksien ja saatavilla olevien virtaamatietojen perusteella.

⁵⁰ Ravinnekuormitus (excel-tiedosto). Tiedot on saatu kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäälliköltä, sähköposti 25.2.2026. Jätevesien kuormitustiedot perustuvat HSY:n raportointiin. Vantaanjoen kuormitustiedot perustuvat Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesienhoitoyhdistyksen (VHVSY) toteuttamaan Vantaanjoen yhteistarkkailuun. Muiden virtavesien kuormitukset on arvioitu Helsingin ja Espoon kaupunkien omissa seurannoissaan tuottamien vedenlaadun seurantatuloksien ja saatavilla olevien virtaamatietojen perusteella.

⁵¹ Vahtera 2019, 11; Vantaanjoen yhteistarkkailu. Vedenlaatu 2023, 15; <https://www.vesi.fi/sanasto/hajakuormitus/> Luettu 20.2.2026.

⁵² Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunkiympäristön toimialalle 27.11.2025.

⁵³ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunkiympäristön toimialalle 27.11.2025.

⁵⁴ Vahtera 2019, 11.

⁵⁵ Hulevesi on sade- ja sulamisvettä, joka virtaa maan pintaa, rakennusten kattoja ja muita pintoja pitkin.

⁵⁶ Sekaviemäri on viemäri, jossa kulkee sekä hulevettä (sadevettä) että jätevettä.

<https://www.hsy.fi/hulevesi/>. Luettu 27.1.2026 <https://www.vesi.fi/sanasto/sekaviemari/>. Luettu 27.1.2026.

⁵⁷ Vahtera 2019, 11; Vantaanjoen yhteistarkkailu. Veden laatu 2023, 15.

⁵⁸ Sedimentti on veden mukana kulkeutuvaa kiinteää ainesta, joka kertyy jokien, järvien ja meren pohjiin. <https://www.vesi.fi/sanasto/sedimentti/>. Luettu 27.1.2026.

⁵⁹ <https://itameri.fi/itameren-tila/rehevoityminen/sisainen-kuormitus/>. Luettu 27.1.2026.

sillä sinne ei ole kohdistunut yhtä voimakasta kuormitusta kuin muihin Helsingin lahtiin ja se on avoimempi ulkosaaristosta tuleville virtauksille.⁶⁰

⁶⁰ Räsänen & Lauha 2025, 5.

3 Havainnot

3.1 Itämerihaasteen 2019–2023 toteutumatta jääneet toimenpiteet

Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023 oli Helsingin ja Turun kaupunkien yhteisen Itämerihaasteen kolmas viisivuotiskausi. Kauden toimenpideohjelma valmisteltiin vuosien 2017 ja 2018 aikana. Kaupunkien yhteinen työvaliokunta päätti ohjelman päivittämisestä toukokuussa 2017, jonka jälkeen asia käsiteltiin kaupunkien omissa Itämeri-työryhmissä saman vuoden syksynä. Toimenpiteitä ideoitiin ja kerättiin kolmessa asiantuntijatyöpajassa syksyn 2017 ja kevään 2018 aikana. Toimenpideaihoita saatiin myös verkostokumppaneilta joulukuussa 2017 järjestetyssä Itämerihaasteen valtakunnallisessa vuosiseminaarissa. Helsingin ja Turun asiantuntijat työstivät tarkennettavia päämääriä ja kerättyjä toimenpideaihoita yhteisessä työpajassa huhtikuussa 2018. Tarkennetut päämäärät käsiteltiin kaupunkien omissa Itämeri-työryhmissä ja yhteisessä työvaliokunnassa ja vahvistettiin touko-kesäkuussa 2018. Luonnos toimenpidelistauksesta oli kommentoitavana kaupunkien asiantuntijoilla saman vuoden elokuuhun saakka. Päivittämisestä järjestettiin myös asukaskyselyt molemmissa kaupungeissa heinä-elokuussa 2018 ja syyskuussa ohjelman luonnos viimeisteltiin päätöksentekoa varten. Helsingin kaupungin kaupunginhallitus hyväksyi toimenpideohjelman Helsingin osalta 22.10.2018.⁶¹

Toimenpideohjelma oli jaettu viiteen niin sanottuun toiminnan aaltoon, joiden alla on vielä toimenpiteitä kokoavia otsikkoja:

1. Kirkkaat rannikkovedet
 - a. Jätevedet (1–9)
 - b. Hajakuormitus, hulevedet ja pienvedet (10–21)
 - c. Maatalous ja viheralueiden ylläpito (22–28)
 - d. Liikenne (29–30)
 - e. Ravinteiden poisto (31)
2. Hyvinvoiva meriluonto
 - a. Roskaantuminen (32–38)

⁶¹ Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023; Kaupunginhallitus 22.10.2018 § 658.

- b. Haitalliset aineet (39–45)
 - c. Vedenalainen melu (46–49)
3. Puhdas ja turvallinen vesiliikenne
- a. Satamat ja laivaliikenne (50–57)
 - b. Öljyntorjuntavalmiuden varmistaminen (58–61)
 - c. Vapaa-ajan veneily (62–67)
4. Suunnitelmallinen vesialueiden käyttö
- a. Meriluonnon ennallistaminen (68)
 - b. Alueiden käytön suunnittelu ja karttapohjaiset työkalut (69–73)
 - c. Luontoselvitykset ja luonnon tila (74–83)
5. Aktiivinen Itämeri-kansalaisuus
- a. Verkostoituminen ja viestintä (84–93)
 - b. Yritysyhteistyö (94–97)
 - c. Tietoisuuden lisääminen ja ympäristökasvatus (98–104)
 - d. Kaupunkien sisäiset prosessit ja palvelut, osallistaminen (105–114)
 - e. Kansainvälinen yhteistyö (115–117)⁶²

Ohjelmassa oli yhteensä 117 toimenpidettä, joista osa koski molempia kaupunkeja ja osa vain toista. Helsinkiä koskevia toimenpiteitä oli 91. Toimenpideohjelmakauden loppuraportilla Helsinkiä koskevista toimenpiteistä neljä todettiin vaikeasti mitattavaksi ja 24 todettiin ei toteutuneiksi tai sellaisiksi, joista ei ollut saatavana tietoa. Ne toimenpiteet, joiden toteutumisesta ei ollut riittävää tietoa määriteltiin toteutumattomiksi. Loppuraportilla on mainittu, että osa toimenpiteistä oli muotoiltu siten, että niiden toteutumista oli vaikea todeta. Lisäksi toimenpiteiden suuren määrän vuoksi niiden seuranta oli vaikeaa.⁶³

⁶² Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023.

⁶³ Itämerihaasteen toimenpideohjelmakauden 2019–2023 raportti; Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunkiympäristön toimialalle 27.11.2025.

3.1.1 Kirkkaat rannikkovedet

Kirkkaat rannikkovedet-teeman toimenpiteiden tavoitteena oli vähentää kaupungeista ja niiden valuma-alueilta eri lähteistä sisävesistöihin ja Itämereen tulevaa kiintoaineen ja rehevöittävien ravinteiden kuten fosforin ja typen aiheuttamaa kuormitusta. Lisäksi pyrittiin tehostamaan ravinteiden hyötykäyttöä ja kierrätystä kaupunkien omissa prosesseissa sekä tavoiteltiin ravinneneutraalisuutta. Hulevesien hallinnan ja hyödyntämisen edistämistä sekä laadun parantamista edistettiin Helsingissä myös hulevesiohjelman kautta. Arvio teeman toimenpiteiden toteutumisesta on esitetty taulukossa 1.⁶⁴

⁶⁴ Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023.

Taulukko 1. Itämerihaasteen 2019–2023 toimenpideohjelman Kirkkaat rannikkovedet -teeman toimenpiteiden toteutuminen ja jatko, tässä arvioinnissa tehty arvio.

Numero	Toimenpide	Tila	Jatko
1	Aina kun tehdään sekaviemäristä erillisviemärointiä, tutkitaan mahdollisuudet hulevesien imeyttämiseksi ja viivyttämiseksi	toteutunut	jatketaan normaalina toimintana
3	Kehitetään suunnittelujärjestelmää siten, että sekaviemäriverkoston eriyttämisen mahdollisuudet selvitetään aina kun katualueiden auki kaivamista edellyttäviä muutoksia suunnitellaan	ei toteutunut	toteuttamista jatketaan
4	Sisällytetään lietetuotteet väylien viherrakentamisen hankinta-asiakirjoihin	ei toteutunut	toteuttamista jatketaan
5	Kehitetään haja-asutusalueilla kaupunkien ulkoilusaarten, ulkoilukeskusten ja liikuntapaikkojen jätevesien hallintaa saneeraamalla kohteiden jäte-vesijärjestelmät tai rakentamalla yhdysviemäreitä	ei toteutunut	toteuttamista jatketaan
10	Selvitetään typpivalumia ja typen sidontamahdollisuuksia esimerkiksi biohiilellä, kun louhetta käytetään rakentamisessa	ei toteutunut	toteuttamista jatketaan
12	Jatketaan ravinneneutraalisuuden ja päästöjen kompensoimisen edistämistä kaupungin toiminnoissa	ei toteutunut	jatketaan normaalina toimintana
15	Luonnonhoidon suunnittelussa huomioidaan vesiensuojelun kannalta tärkeät elementit kuten pienvedet, ojat ja kosteikot	toteutunut osittain	jatketaan normaalina toimintana
20	Hulevesien hallinta tonteilla-ohje pidetään ajan tasalla, muutoksia tulee esimerkiksi kunnan hulevesijärjestelmän vaikutusalueen hyväksymisen myötä	toteutunut	jatketaan normaalina toimintana
23	Toteutetaan suojakaistat kaikille kaupunkien omistamille pelloille, lisäksi suunnitellaan ja toteutetaan suojavyöhykkeitä, kosteikkoja ja pohjapatoja jokien ja purojen varsille	ei toteutunut	toteuttamista jatketaan
26	Vähennetään kaupunkien puisto- ja viheralueilla teollisten lannoitteiden käyttöä	vaikea mitata	ei tarvetta jatkaa

Tutkitaan mahdollisuudet hulevesien imeyttämiseksi ja viivyttämiseksi (toimenpide 1)

Toimenpiteen tavoitteena oli, että aina kun tehdään sekaviemäristä erillisviemärointiä, tutkitaan mahdollisuudet hulevesien imeyttämiseksi ja viivyttämiseksi. Saatujen tietojen perusteella tavoite on toteutunut. HSY vastaa hulevesien viemäroinnistä kiinteistöjen

rajalta eteenpäin ja siten myös viemäröinnin suunnittelusta yhteistyössä kaupungin kanssa. Kun kaupunki rakentaa tai kunnostaa alueita, suunnitellaan ja saneerataan myös viemäröinti. Kaupunki suunnittelee ja rakentaa myös kosteikkoja ja viivytysaltaita hulevesien määrän ja laadun hallintaa varten. Asemakaavoituspalvelun ohje kaavamääräysten laatimiseksi sisältää ohjeet hulevesien hallintaan liittyvien määräysten antamiseen. Niillä voidaan selvityksen perusteella määrätä hulevesien viivyttamisestä. Ohjetta on päivitetty ainakin kahden näistä määräyksistä osalta vuosina 2021 ja 2024. Maankäyttö ja kaupunkirakenne -palvelukokonaisuus varaa erillisviemäröinnille tilaa kaavoissa ja rakennukset ja yleiset alueet -palvelukokonaisuus toteuttaa viivästyksrakentamisen. Myös HSY on toteuttanut toimenpiteen oman raportointinsa perusteella.⁶⁵

Sekaviemäriverkoston eriyttämisen mahdollisuuksien selvittäminen (toimenpide 3)

Toimenpiteenä oli kehittää suunnittelujärjestelmää siten, että sekaviemäriverkoston eriyttämisen mahdollisuudet selvitetään aina kun katualueiden auki kaivamista edellyttäviä muutoksia suunnitellaan. Tiedustelun perusteella toimenpide ei ole toteutunut ainakaan täysin. Saadun tiedon mukaan suunnittelujärjestelmien yhteensovittaminen olisi vaatinut enemmän aikaa ja henkilöstöresursseja. Liikenne- ja katusuunnittelun näkökulmasta eriyttäminen on toteutunut suunnitellusti, mutta työ on vielä kesken. Kaupunkivetoiset yleisten alueiden uudisrakentamis- ja perusparantamishankkeet toteutetaan yhteinen kunnallistekninen työmaa -periaatteen mukaisesti. Sekaviemäriverkoston eriyttämistä on tehty kaikissa kohteissa, joissa tämä on ollut tarkoituksenmukaista. Eriyttämistä tullaan jatkamaan investointiohjelman mukaisesti tulevina vuosina. HSY oli myös toimenpiteen vastuutahona ja sen raportoinnin mukaan toimenpide olisi toteutunut. Toimenpiteen toteuttamista on tarkoitus jatkaa. Töiden yhteensovittamista tarvitaan katualueiden toistuvan auki kaivamisen välttämiseksi.⁶⁶

Sisällytetään lietet tuotteet väylien viherrakentamisen hankinta-asiakirjoihin (toimenpide 4)

Toimenpiteen muotoilu on asiantuntijoiden mukaan ongelmallinen. Viherrakentamista tapahtuu paljon laajemmassa mittakaavassa puistoiksi kaavoitetuilla alueilla. Lisäksi termit väylä ja liete tuote ovat tässä yhteydessä väärät tai epämääräiset. Termiä väylä käytetään lähinnä Väylä virastolle kuuluvista liikenneväylistä, kun kaupungin vastuulla olevia teitä

⁶⁵ Asemakaavoituspalvelun ohje kaavamääräysten laatimiseksi 27.10.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025 ja sähköpostitse saadut vastaukset 5.12.2025; HSY:n Itämerihaasteohjelma, Itämerihaaste sitoumus ja toimenpideohjelma 2024–2028.

⁶⁶ Kaupunkiympäristön toimialan maisema- ja yleissuunnitteluosaston maisema-arkkitehdin vastaukset tiedusteluun 4.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025; HSY:n Itämerihaasteohjelma, Itämerihaaste sitoumus ja toimenpideohjelma 2024–2028; Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelun toiminnanohjausyksikön vs yksikön päällikön vastaus tiedusteluun sähköpostitse 13.3.2026.

kutsutaan kaduiksi ja ajoradoiksi. Lietetuote puolestaan voi tarkoittaa eläinperäistä lietelantaa tai kasvualustoja, joiden raaka-aineena on käytetty mädätettyä puhdistamolietettä. Lietelantaa voi käyttää vain lannoitustarkoituksessa korkeintaan peltoviljelyssä, eikä kaupunki käytä sitä siihenkään. Kasvualustat, joihin on käytetty mädätettyä puhdistamolietettä, on niiden valmistajan toimesta niin sanotusti köyhdytetty, koska muutoin mullan johtoluku olisi liian korkea käyttöä varten. Toimenpide on Itämerihaasteen koordinaattorilta saatujen tietojen mukaan siirtynyt uuteen toimenpideohjelmaan toimenpiteeseen 13 ”Hyödynnetään yhdyskuntajätevesilietettä ja merestä poistettua orgaanista ainesta”. Toimenpiteessä on tarkoitus tuoda jatkuvaksi toiminnaksi kaupungissa jo hyväksi havaittuja tapoja hyödyntää merestä poistettua orgaanista ainesta, kuten järviruokoa viheralueilla.⁶⁷

Jätevesien hallinta haja-asutusalueilla (toimenpide 5)

Kaupunkien ulkoilusaarten, ulkoilukeskusten ja liikuntapaikkojen jätevesien hallintaa kehitetään haja-asutusalueilla saneeraamalla kohteiden jäte-vesijärjestelmät tai rakentamalla yhdysviemäreitä. Toimenpide ei toteutunut. Toimenpide on ollut lähes saman muotoisena jo Itämerihaasteessa 2014–2018. Sen toteuttamisen vastuu jakautuu kaupunkiympäristön toimialan ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kesken, koska molempien toimialojen vastuulla on vesihuoltoverkon ulkopuolella ja haja-asutusalueilla olevia ulkoilu- ja virkistysalueita sekä saaria.⁶⁸

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ulkoilupalveluiden vastuulla olevissa kohteissa on tällä kaudella tehty käyttötalousvaroilla toteutettavissa olleita jätevesijärjestelmien kunnostuksia ja saneerauksia. Näitä on toteutettu kaupungin ulkopuolella oleviin ulkoilualueiden jätevesijärjestelmiin ja vesihuoltoverkoston ulkopuolella olevaan Kallahdenniemen uimarannan huoltorakennukseen. Kaikkien investointihankkeiden ohjelmointi, suunnittelu- ja toteutusvastuu on kaupunkiympäristön toimialalla.⁶⁹

Kaupunkiympäristön toimiala teetti yhteistyössä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa selvityksen käymäläjätteen käsittelyn vaihtoehtoista ja ympäristövaikutuksista loppukesän 2022 ja talven 2023 välisenä aikana. Toimenpiteen mukaisten kohteiden isompien

⁶⁷ Kaupunkiympäristön toimialan hankintapalveluiden omaisuuden hankinnat-yksikön johtavan hankinta-asiantuntijan koostamat vastaukset sähköpostitiedusteluun 28.11.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025; Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 33.

⁶⁸ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tilapalveluyksikön projektipäällikön, merelliset palvelut-yksikön päällikön, lähiliikuntayksikön päällikön ja muu merellinen toiminta tiimin tiimiesihenkilön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁶⁹ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tilapalveluyksikön projektipäällikön, merelliset palvelut-yksikön päällikön, lähiliikuntayksikön päällikön ja muu merellinen toiminta tiimin tiimiesihenkilön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

investointien kuten yhdysviemäreiden toteuttamista ovat hidastaneet muun muassa pitkien vesihuoltolinjojen, paineviemäreiden ja pumppaamojen rakentamisesta aiheutuvat korkeat kustannukset. Useiden kaupungin rajojen ulkopuolella sijaitsevien ulkoilalueiden ja kiinteistöjen epävarma tulevaisuus ja päätyminen myytävien kohteiden listalle on myös vaikeuttanut useampien isompien investointien toteuttamista, vaikka joillekin kohteille on jo olemassa suunnitelmia niiden liittämiseksi vesihuoltoverkkoon. Osaa investoinneista on hidastanut myös muuttumassa oleva maankäyttö ja keskeneräinen kaavoitus. Toimenpiteen toteuttamista kuitenkin jatketaan.⁷⁰

Typivalumat ja typen sidontamahdollisuudet (toimenpide 10)

Typivalumia ja typen sidontamahdollisuuksia esimerkiksi biohiilellä selvitetään, kun louhetta käytetään rakentamisessa. Toimenpide ei ole toteutunut. Louhinnoissa käytettävät räjähdysaineet vapauttavat typpeä ympäristöön, mutta suurin typpipäästö tapahtuu louhintakohteissa eikä rakennuskohteissa, joissa kivijalosteita hyödynnetään. Typpipitoisuuksia seurataan ainakin kiviainesottoalueilla sekä kaatopaikka-alueilla ympäristölupien mukaisesti. Asiantuntijan tiedossa ei ole toimia typen sitomiseen louhetta käytettäessä. Mahdollisuuksia biohiilen käyttämiseen vedensuodatuksessa on vasta alettu selvittämään katualueiden osalta. Biohiiltä on käytetty muun muassa Kalasataman täytöissä länsiraidetta rakennettaessa, mutta tämä käyttö ei ilmeisesti liittynyt typpipäästöihin. Toimenpiteen toteuttamisen jatkaminen on asiantuntijan mukaan tarpeellista, mutta se tulisi muotoilla siten, että se on mahdollista toteuttaa. Biohiilen hyödyntämistä jatketaan, mutta ei erityisesti typen osalta, koska sitä ei nähdä järkevänä.⁷¹

Ravinneneutraalisuus ja päästöjen kompensoiminen (toimenpide 12)

Ravinneneutraalisuuden ja päästöjen kompensoimisen edistämistä jatketaan kaupungin toiminnoissa. Ravinneneutraalisuuden edistäminen ei ole edennyt. Toimenpide liittyi alun perin ajatukseen Helsingin ravinnepäästöjen kompensoimiseen esimerkiksi Venäjällä tai Valko-Venäjällä tehtävillä toimenpiteillä, mutta sodan alettua kaikki yhteistyö päättyi. Ekologisen kompensaation malli on työn alla ympäristönsuojelu- ja ohjausyksikössä, eikä asiaa siksi viety Itämeriohjelman toimenpiteisiin kaudella 2024–2028. Toimenpide on

⁷⁰ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tilapalveluyksikön projektipäällikön, merelliset palvelut-yksikön päällikön, lähiliikuntayksikön päällikön ja muu merellinen toiminta tiimin tiimiesihenkilön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁷¹ Kaupunkiympäristön toimialan ympäristöasioiden hallinta-yksikön ympäristöasiantuntijan ja sillat, esirakentaminen ja aluerakentamislogistiikka-yksikön projektinjohtajan vastaukset sähköpostitiedusteluun 8.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025; Kaupunkiympäristön vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2026) kommentit muistiolounnokseen 4.3.2026.

siirtynyt Helsingin ympäristönsuojelun tavoitteisiin (HYST). Ekologisen kompensaation mallia on kehitetty.⁷²

Luonnonhoidon suunnittelu (toimenpide 15)

Vesiensuojelun kannalta tärkeät elementit, kuten pienvedet, ojat ja kosteikot huomioidaan luonnonhoidon suunnittelussa. Toimenpiteen toteutumista oli vaikea mitata. Pienvesien huomioiminen riippuu suurelta osin luonnonhoidon suunnittelijoiden tietämyksen tasosta. Pienvesiä ei usein tunnisteta luonnonhoidon suunnittelussa. Ongelmia esiintyy jopa luonnonsuojelualueilla, mutta etenkin niiden ulkopuolella, jossa luontoa muokkaavia toimia tehdään aktiivisemmin. Parhaiten tunnistetaan ojat, joilla on merkitystä esimerkiksi alueiden kuivattamiseen. Luonnontilaiset tai sen kaltaiset pienvedet kuten norot, purot, lähteet ja lammet jäävät usein huomiotta. Alueilla on jopa tehty toimenpiteitä, jotka ovat heikentäneet näiden pienvesien tilaa. Kosteikkojen merkitystä on kuitenkin alettu ymmärtää paremmin viime vuosina, kun luonnonmukaiset hulevesien hallintamenetelmät ovat tulleet suosittuiksi ja hulevesien hallinnan tarve esimerkiksi tulvatilanteissa on tiedostettu. Vuonna 2023 julkaistussa siniverkostoselvityksessä ei asiantuntijoiden mukaan tunnistettu kaikkien pienvesien sijainteja, mikä vaikeuttaa luonnonhoidon suunnittelua ja kaupunkisuunnittelua. Asiantuntijoiden mukaan pienvesien huomioimisessa ja tunnistamisessa on tapahtunut parannuksia, mutta myös heikennyksiä. Toimenpiteen toteuttamisen jatkaminen on tarpeen.⁷³

Hulevesien hallinta tonteilla-ohje (toimenpide 20)

Hulevesien hallinta tonteilla-ohjeen pitäminen ajan tasalla huomioiden esimerkiksi kunnan hulevesijärjestelmän vaikutusalueen hyväksymisen tuomat muutokset. Saatujen tietojen perusteella toimenpide on toteutunut. Toteutuminen on kuitenkin tapahtunut vasta kauden jälkeen. Ohje on päivitetty huhtikuussa 2024, jolloin on korvattu ohjeen vuoden 2017 versio. Päivitys tehtiin lainsäädännön ja kaupungin rakennusmääräysten muutosten yhteydessä. Hulevesien hallinta tonteilla huomioidaan rakennusvalvonnan ohjeissa. Lisäksi ympäristöpalvelut on ajantasaistanut hulevesien hallinnan luvitukseen liittyvää sivustoa, jonka kautta vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella olevat kiinteistöt voivat hakea kaupungilta vapautusta jäte- tai hulevesiviemäriin tai vesijohtoverkkoon liittymisestä.⁷⁴

⁷² Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025 ja sähköpostitse saadut vastaukset 5.12.2025; Kaupunkiympäristön vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2026) kommentit muistiolunokseen 4.3.2026.

⁷³ Kaupunkiympäristön toimialan viherkunnossapitotiimin projektinjohtajan ja luonto ja ympäristötietoisuusyksikön ympäristöasiantuntijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁷⁴ Rakennusvalvonnan ohje, hulevesien hallinta tonteilla 4/2024; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse

Peltojen suojakaistat ja jokien ja purojen suojavyöhykkeet (toimenpide 23)

Suojakaistojen toteuttaminen kaikille kaupunkien omistamille pelloille ja suojavyöhykkeiden, kosteikkojen ja pohjapatojen suunnittelu ja toteuttaminen jokien ja purojen varsille. Toimenpide ei toteutunut, koska toteuttaminen olisi edellyttänyt laaja-alaista ja aikaa vievää muutosta muun muassa suunnittelussa, sopimusten sisällössä ja resurssoinneissa. Kuitenkin maataloudessa velvoitetut suojakaistat on toteutettu ja pienvesien kunnostuksia on tehty. Toimenpiteen toteuttamista on jatkettu mukautettuna uuden toimenpideohjelman toimenpiteessä 5. Toimenpiteen toteuttamista jatketaan myös viemällä kaupunkisuunnitteluun tietoa suojavyöhykkeiden, hulevesien viivyttämisen ja kosteikkojen merkityksestä vesien- ja luonnonsuojelulle.⁷⁵

Teollisten lannoitteiden käyttö (toimenpide 26)

Teollisten lannoitteiden käyttöä vähennetään kaupunkien puisto- ja viheralueilla. Toimenpiteen toteutumista oli vaikea mitata. Lannoitteiden käytöstä ei laadita yhteenvetoa, eikä valmista tai helposti koottavaa tilastointia ole. Myöskään urakoitsijoilta ei ole saatavilla tarkkoja tietoja käytettyjen lannoitemäärien jakautumisesta. Viheralueiden hoidossa käytetään kuitenkin keskimäärin juuri asianmukaiseen hoitoon edellytettävää määrää lannoitteita ja nurmialueilta otetaan säännöllisesti maanäytteitä, joiden tulosten perusteella alueiden ylläpito suunnitellaan. Lannoitteiden turhan käytön minimoimiseksi on asiantuntijoiden näkemyksen mukaan tehty kaikki tehtävissä oleva.⁷⁶

3.1.2 Hyvinvoiva meriluonto

Hyvinvoiva meriluonto -teemalla tavoiteltiin haitallisten aineiden pitoisuuksien, roskaantumisen ja melun alentamista meriympäristössä niin, että meriluonto voisi hyvin ja meren ekologisesti hyvä tila saavutettaisiin. Teemalla tavoiteltiin myös sitä, että meren hyötykäyttö olisi kestäväällä pohjalla. Arvio teeman toimenpiteiden toteutumisesta on esitetty taulukossa 2.⁷⁷

saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025 ja sähköpostitse saadut vastaukset 5.12.2025.

⁷⁵ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tutkijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 26.11.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁷⁶ Kaupunkiympäristön toimialan viherkunnossapitotiimin projektinjohtajan ja tiimipäällikön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁷⁷ Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023.

Taulukko 2. Itämerihaasteen 2019–2023 toimenpideohjelman Hyvinvoiva meriluonto -teeman toimenpiteiden toteutuminen ja jatko, tässä arvioinnissa tehty arvio.

Numero	Toimenpide	Tila	Jatko
36	Jatketaan selvityksiä vesistöjen ja sedimenttien mikroroskaantumisesta yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen, yliopistojen, vesilaitosten ja vesiensuojeluyhdistysten kanssa	ei toteutunut	ei mielekästä jatkaa
45	Hulevesien laatu: e) varmistetaan kaupungin työmaavesiohjeiden noudattaminen kaikilla työmailla mukaan lukien aluerakentamishankkeet f) toteutetaan uusia biosuodatuspilotteja esimerkiksi vilkkaasti liikennöidyn valtaväylän varrelle ja seurataan niiden toimintaa	toteutunut	jatketaan normaalina toimintana
49	Kun vedenalainen melutilanne on selvitetty kaupunkien merialueilla, valmistellaan jatkotoimenpiteitä vedenalaisen melun vähentämiseksi	ei toteutunut	toteuttamista jatketaan

Selvitykset vesistöjen ja sedimenttien mikroroskaantumisesta (toimenpide 36)

Vesistöjen ja sedimenttien mikroroskaantumisen selvityksiä jatketaan yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen, yliopistojen, vesilaitosten ja vesiensuojeluyhdistysten kanssa. Toimenpide ei toteutunut. Yhteistyön mahdollisuuksia selvitettiin ja todettiin, että se ei ole resurssien käytön kannalta viisasta, vaan olisi tullut liian kalliiksi. Jätevesien mikromuovikuormituksen selvittäminen on nykyteknologialla liian kallista. Toimenpiteen yhteydessä kaupunki on kuitenkin esimerkiksi tukenut HSY:n työtä asiantuntijaroolissa ja sitoutunut lopettamaan kumirouheen käytön tekonurmikentillä Suomen ympäristökeskuksen tekemän selvityksen tuloksien perusteella.⁷⁸

Hulevesien laatu (toimenpide 45)

Toimenpiteeseen sisältyvät seuraavat osat:

- varmistetaan kaupungin työmaavesiohjeiden noudattaminen kaikilla työmailla mukaan lukien aluerakentamishankkeet
- toteutetaan uusia biosuodatuspilotteja esimerkiksi vilkkaasti liikennöidyn valtaväylän varrelle ja seurataan niiden toimintaa.

Saatujen tietojen perusteella toimenpide on toteutunut, mutta ei vielä vuonna 2023.

Pääkaupunkiseudun työmaavesiohje on laadittu ja viety käytäntöön 2024. Lisäksi Kehä 1:n alle on toteutettu biosuodatuskokeiluja vuonna 2021. Toimenpiteellä ei ollut selkeää

⁷⁸ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

mittaristoa toteutumisen toteamiseksi, jonka vuoksi se on alun perin merkitty vaikeasti mitattavaksi toteutuneen sijaan.⁷⁹

Vedenalainen melu (toimenpide 49)

Kun vedenalainen melutilanne on selvitetty kaupunkien merialueilla, valmistellaan jatkotoimenpiteitä vedenalaisen melun vähentämiseksi. Toimenpide ei toteutunut, koska vedenalaisen melun selvittämiseen ei ollut resursseja. Suomen ympäristökeskus toteutti kuitenkin toimenpiteeseen liittyen Kruunusiltojen ympäristöluvassa mukana olleen meluseurannan. Vedenalaisen melun määrän selvittämistä Helsingin merialueella pidetään kuitenkin tärkeänä. Toimenpiteen toteutus on siirtynyt uudelle kaudelle toimenpiteeseen 10 ”Kerätään ja hyödynnetään tietoa”, jossa selvitetään vedenalaisen melun määrä PEMMA-alueilla tai muilla luontoarvoiltaan merkittävillä alueilla ja tehdään suunnitelma melun vähentämiseksi.⁸⁰

3.1.3 Puhdas ja turvallinen vesiliikenne

Puhdas ja turvallinen vesiliikenne -teeman toimenpiteiden tavoitteena oli vähentää ja ehkäistä alusten ravinteiden ja haitallisten aineiden päästöjä ilmaan, maahan ja veteen, sekä varmistaa riittävä öljy- ja kemikaalionsaastumien ennaltaehkäisy ja varautua torjuntatoimiin. Vesiliikenteen liittyvissä toimissa huomioitiin kestävän yksityisveneilyn tukeminen sekä kaupunkien oman vesireittiliikenteen kehittäminen saariston saavutettavuuden parantamiseksi ja vesiliikenteen turvallisuuden lisäämiseksi. Helsinki laati myös Hiilineutraali Satama 2035 -toimenpideohjelman. Arvio teeman toimenpiteiden toteutumisesta on esitetty taulukossa 3.⁸¹

⁷⁹ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁸⁰ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tutkijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 26.11.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025; Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 30.

⁸¹ Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023.

Taulukko 3. Itämerihaasteen 2019–2023 toimenpideohjelman Puhdas ja turvallinen vesiliikenne -teeman toimenpiteiden toteutuminen ja jatko, tässä arvioinnissa tehty arvio.

Numero	Toimenpide	Tila	Jatko
64	Kartoitetaan pientelakoiden haitalliset aineet maaperässä ja pohjasedimenteissä	toteuttaminen kesken	toteuttamista jatketaan
65	Tehdään esitys liikennevirastolle ja/tai ELY-keskuksille vesiliikenteen nopeusrajoituksista eroosion vähentämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi	ei toteutunut	ei mielekästä jatkaa

Vapaa-ajan veneily (toimenpide 64)

Kartoitetaan pientelakoiden haitalliset aineet maanperässä ja pohjasedimenteissä. Toimenpiteen toteutus aloitettiin, mutta se jäi kesken toimialaorganisaatiomuutoksen ja siitä aiheutuneiden toimien, henkilöstömuutosten ja -vajeen, koronapandemian sekä vuosien 2022–2023 energiasäästötoimien takia. Helsingissä on enää vain muutama perinteisen tyyppinen pitkään samalla paikalla toiminutta pienvenetelakkaa, joista yhden osalta sen alue on tutkittu. Uudemmissa alueilla sijaitsevat veneiden huolto- ja korjaustoimintaa tekevät yritykset toimivat ranta-alueilla pääosin sisähalleissa ja niillä on käytössään vain pienet ja pääosin kovapinteiset tai asfaltoidut ulko- ja piha-alueet. Näillä alueilla haitallisten aineiden hallinta on helpompaa ja niiden joutuminen maaperään on vähäisempää, mutta maaperän tutkiminen on myös hankalampaa. Kaupungin liikuntatoimen vastuulla olevien, kaupungin ylläpitämien sekä seuroille vuokrattujen venesatamien ja talvisäilytysalueiden maaperien haitallisten aineiden pitoisuudet on tutkittu virasto-organisaation aikana. Muuttuvan maankäytön sekä vanhojen sekalaisilla maamassoilla toteutettujen täyttöalueiden päälle rakennettujen alueiden osalta on vaikea osoittaa mistä mahdollisten haitallisten aineiden joutuminen johtuu ja milloin se on tapahtunut. Toimenpiteen toteuttamista on tarkoitus jatkaa.⁸²

Vesiliikenteen nopeusrajoitukset (toimenpide 65)

Tehdään liikennevirastolle tai ELY-keskuksille esitys vesiliikenteen nopeusrajoituksista eroosion vähentämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi. Toimenpide ei toteutunut. Kaupunki keskusteli toimenpiteestä Traficom ja ELY-keskuksen kanssa vuonna 2024, mutta selvisi, että kaupunki ei voi sanella nopeusrajoituksia merialueellaan. Vesiliikenteen nopeusrajoitukset ovat Traficomin vastuulla. Toimenpiteen toteuttamisen jatkaminenkaan ei näin ollut mielekästä. Nopeusrajoitukset voivat kuitenkin tulla ajankohtaisiksi uusia merellisiä luonnonsuojelualueita perustettaessa. Tällöin herkimmille merialueille voidaan

⁸² Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ulkoilupalveluiden yksikön päällikön ja tilapalveluyksikön projektipäällikön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

esittää matalampia nopeusrajoituksia osana luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma.⁸³

3.1.4 Suunnitelmallinen vesialueiden käyttö

Suunnitelmallinen vesialueiden käyttö -teeman toimenpiteiden tavoitteena oli täydentää tietoa vedenalaisesta luonnosta kaupunkien merialueilla ja toteuttaa monikäytön periaatetta. Teemalla tavoitellaan esimerkiksi matkailun, virkistyskäytön, ennallistamisen ja luonnon monimuotoisuuden suojelun yhteen sovittamista kaupunkien merialueella ja saaristossa sekä varautumaan ristiriitoihin eri käyttömuotojen välillä. Suunnitelmallisessa vesialueiden käytön kehittämisessä huomioitiin myös omistajuuden ja yhteisöllisyyden parantaminen vesialueiden hoidossa sekä merialuesuunnittelu. Arvio teeman toimenpiteiden toteutumisesta on esitetty taulukossa 4.⁸⁴

Taulukko 4. Itämerihaasteen 2019–2023 toimenpideohjelman Suunnitelmallinen vesialueiden käyttö -teeman toimenpiteiden toteutuminen ja jatko, tässä arvioinnissa tehty arvio.

Numero	Toimenpide	Tila	Jatko
70	Edistetään saariston omavaraisia ja hiilineutraaleja energiaratkaisuja kaupungin omissa kohteissa	vaikea mitata	toteuttamista jatketaan
71	Kartoitetaan maalla olevat mahdolliset kemikaali- ja öljyriskikohteet vesistöjen kannalta	ei tietoa	ei tietoa
74	Resursoidaan riittävästi vesiensuojelua palvelevien rakenteiden suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito esimerkiksi hulevesien imeyttäminen, peltojen suojavyöhykkeet ja virtavesikunnostukset	vaikea mitata	osa normaalia toimintaa
78	Kartoitetaan saariston pienvedet ja huomioidaan ne suunnittelussa	toteutunut osittain	ei tarvetta jatkaa

Saariston omavaraiset ja hiilineutraalit energiaratkaisut (toimenpide 70)

Kaupungin omissa kohteissa edistetään saariston omavaraisia ja hiilineutraaleja energiaratkaisuja. Tavoitteen toteutumista on vaikea mitata. Helsingin saaristossa on toteutunut vain hyvin pienessä muodossa niin sanottuja omavaraisia hankkeita, joissa hankkeen edellyttämät vesi, jätevesi- ja sähköenergia tai muut tarpeet tuotetaan paikallisesti hankkeen sisäisesti. Joitakin kokeiluja on onnistuttu toteuttamaan, kuten esimerkiksi Majamaja -konsepti⁸⁵ Laajasaloon. Toiminta on kuitenkin ollut kokeilu, eikä se

⁸³ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tutkijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 26.11.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁸⁴ Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023.

⁸⁵ Majamaja on yksityisen toimijan Laajasalon etelärannalla sijaitseva sähkön ja veden suhteen omavaraisesti toimiva neljän mökin ja saunarakennuksen lomakylä.

ole skaalautunut laajemmin. Lakisääteiset ja asetustasoiset rajoitteet estävät usein erilaiset omavaraisuuden mahdollistavat muun muassa vesien käsittelyn ratkaisut. Toteutuneet hankkeet ja kokeilut ovat pääsääntöisesti olleet kaupallisten toimijoiden toteuttamia. Kaupunki on kuitenkin toteuttanut esimerkiksi Laajasalon ja Vartiosaaren välisen lauttayhteyden käytännössä täysin aurinkosähköllä toimivalla pienaluksella. Vuonna 2025 kaupunki on käynnistänyt toimia, jotka tähtäävät muun muassa vesiliikenteen sähköistämiseen ja hiilipäästöjen vähentämiseen.⁸⁶

Kemikaali- ja öljyriskikohteiden kartoitus (toimenpide 71)

Maalla olevat mahdolliset kemikaali- ja öljyriskikohteet kartoitetaan vesistöjen kannalta. Vuonna 2025 Itämerihaasteen koordinaattorina toiminut asiantuntija piti todennäköisenä, että toimenpide olisi toteutunut, mutta arviointia varten ei saatu vahvistusta tai tarkempaa tietoa toimenpiteen toteutuksesta.⁸⁷

Luontoselvitykset ja luonnon tila (toimenpide 74)

Resursoidaan riittävästi vesiensuojelua palvelevien rakenteiden suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito esimerkiksi hulevesien imeyttäminen, peltojen suojavyöhykkeet ja virtavesikunnostukset. Toimenpiteen muotoilun vuoksi toteutumisen mittaaminen oli vaikeaa.⁸⁸

Saariston pienvesien kartoitus (toimenpide 78)

Saariston pienvedet kartoitetaan ja ne huomioidaan suunnittelussa. Toimenpide ei toteutunut. Saaristojen pienvesiä on kartoitettu osana Siniverkosto-selvitystä vuonna 2023, mutta kartoitus käsitti vain rannat ja jo tiedossa olleet lammet, ei muun muassa mahdollisia uomia. Siniverkostotyön tuloksia ei myöskään ole tarkastettu maastossa. Tehty kartoitus kuitenkin huomioidaan suunnittelun lähtötietona. Toimenpiteeseen liittyen ei ole tiedossa olevia jatkotoimenpiteitä. Asiantuntijan mukaan kohdekohtaisia tarkasteluja saaristossa tulisi kuitenkin tehdä siellä, minne kohdistuu muutostarpeita tai suunnittelua esimerkiksi saarien uusia virkistystoimintoja suunniteltaessa. Laajempi saariston kaikkien pienvesien kartoittaminen ei ole tarkoituksenmukaista.⁸⁹

⁸⁶ Kaupunkiympäristön toimialan merellisen tiimin tiimipäällikön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁸⁷ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁸⁸ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁸⁹ Kaupunkiympäristön toimialan kaupunkitila ja verkostot -yksikön johtavan maisema-arkkitehdin vastaukset sähköpostitiedusteluun 2.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

3.1.5 Aktiivinen Itämeri-kansalaisuus

Teeman Aktiivinen Itämeri-kansalaisuus toimenpiteiden tavoitteena oli lisätä tietoisuutta Itämeren tilasta ja siihen vaikuttamisesta, sekä vahvistaa asukkaiden ja sidosryhmien osallisuutta ja Itämeri-kokemuksia. Toimenpiteet kattoivat myös yhteistyön Itämerihaasteen kumppaniverkoston organisaatioiden kanssa ja verkoston kehittämisen. Arvio teeman toimenpiteiden toteutumisesta on esitetty taulukossa 5.⁹⁰

Taulukko 5. Itämerihaasteen 2019–2023 toimenpideohjelman teeman Aktiivinen Itämeri-kansalaisuus toimenpiteiden toteutuminen ja jatko, tässä arvioinnissa tehty arvio.

Numero	Toimenpide	Tila	Jatko
91	Jatketaan yhteistyötä alueellisten vesiensuojeluyhdistysten kanssa a) kutsumalla vesiensuojeluyhdistykset työvaliokunnan kokouksiin kerran vuodessa b) valuma-alueenäkökulman vahvistamiseksi omassa vesiensuojelutoiminnassa ja valuma-alueelta tulevan kuormituksen ja eroosion vähentämiseksi c) Kehitetään yhteistyössä konsepti yrityksille vapaaehtoisen vesistötyön toteuttamiselle ja rahoittamiselle	ei toteutunut	jatketaan osittain
97	Edistetään merellisiä liiketoimintamahdollisuuksia ja jakamistaloutta kehittämällä erilaisten data-aineistojen keruuta ja niiden tarjoamista yritysten jatkokäyttöön, huomioidaan myös lisätyn todellisuuden hyödyntämismahdollisuudet	toteutunut	jatketaan normaalina toimintana
99	Toteutetaan applikaatio Itämeren suojeluvinkit-vihkosen pohjalta yhteistyössä Itämeri-viestijöiden verkoston kanssa	ei toteutunut	ei mielekästä jatkaa
107	Järjestetään vuosittain Helsingin ja Turun kaupunkien työntekijöille niin sanottu Itämeri-päivä, jossa toimenpideohjelmaa ja sen	toteutunut	jatketaan normaalina toimintana

⁹⁰ Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023.

Numero	Toimenpide	Tila	Jatko
	toteuttamisen tilannetta esitellään yhteistyössä esimerkiksi ekotukitoiminnan, tyhy-toiminnan ja ympäristöjohtamisen kanssa		
109	Kehitetään yhdessä kulttuuri- ja tapahtumatoimistojen kanssa vesiensuojelunäkökulmien huomioimista kaupunkien jakamissa kulttuuri- ja suurtapahtuma-avustuksissa	ei toteutunut	toteuttamista jatketaan
110	Käytetään Kerro kantasi-palvelua aiempaa enemmän ranta- ja vesistöasioissa	toteutunut	jatketaan normaalina toimintana
112	Tuotetaan keskeisiin turistikohteisiin ja suurimpien tapahtumien järjestäjille matkailijoille suunnattuja viestintämateriaaleja kaupunkien rannikkovesistä, Itämerestä ja omien valintojen vesistövaikutuksista, esimerkiksi portaalit, reittioppaat, kohdeoppaat, järjestetyt kierrokset, palvelutarjonta	toteutunut osittain	toteuttamista jatketaan
113	Huolehditaan yhteyksistä kaupunginkansliaan myös merellisen strategian toimijoiden kautta ja täydennetään Itämerityöryhmää tarpeen mukaan	toteutunut osittain	jatketaan normaalina toimintana
117	Kehitetään kansainvälistä Itämeri-viestintää a) Toteutetaan Itämeren suojelua koskevia kansainvälisten toimittajien vierailuja Suomeen b) Kestävään laivaliikenteeseen ja merimatkailuun liittyvää kansainvälistä viestintää kehitetään	toteutunut osittain	toteuttamista jatketaan

Yhteistyö alueellisten vesiensuojeluyhdistysten kanssa (toimenpide 91)

Jatketaan yhteistyötä alueellisten vesiensuojeluyhdistysten kanssa. Toimenpiteeseen sisältyi yhteistyön jatkaminen seuraavilla tavoilla: a) kutsumalla vesiensuojeluyhdistykset työvaliokunnan kokouksiin kerran vuodessa b) valuma-alueenäkökulmaa vahvistamalla omassa vesiensuojelutoiminnassa ja valuma-alueelta tulevan kuormituksen ja eroosion

vähentämiseksi c) kehittämällä yhteistyössä konsepti yrityksille vapaaehtoisen vesistötyön toteuttamiselle ja rahoittamiselle. Toimenpide ei toteutunut kokonaisuudessaan, koska Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry:llä, jossa Helsinki on aktiivisesti mukana, on oma toimenpideohjelma ja resurssit eivät riittäneet kohdan c) toteuttamiseen. Itämerihaasteessa tehdään jo aktiivista yhteistyötä eri vesiensuojelutoimijoiden kanssa, joten kohtien a) ja c) toteuttamisen jatkamisen ei nähty tuottavan merkittävää lisähyötyä. Kohdan b) toteutuksen jatkaminen nähtiin kuitenkin tärkeäksi ja se on sisällytetty uuden toimenpideohjelman toimenpiteeseen 14 ”Vähennetään valuma-aluelähtöisesti kuormitusta”, jossa on tarkoitus selvittää vedenlaadun ja virtaaman mittauksien perusteella kuormittavimmat kohteet pienvesistön tai joen valuma-alueelta sekä kohdentaa kuormitusta vähentäviä toimenpiteitä valituille alueille.⁹¹

Merellisten liiketoimintamahdollisuuksien ja jakamistalouden edistäminen (toimenpide 97)

Toimenpiteen tavoitteena oli edistää merellisiä liiketoimintamahdollisuuksia ja jakamistalouttakehittämällä erilaisten data-aineistojen keruuta ja niiden tarjoamista yritysten jatkokäyttöön huomioiden myös lisätyn todellisuuden hyödyntämismahdollisuudet. Toimenpide on toteutunut, data-aineistot ovat jaossa Hertta-järjestelmän kautta ja Forum Viriumin kanssa on tehty yhteistyötä datan keruusta ja käytöstä. Hertta-järjestelmä on pääasiassa tarkoitettu julkishallinnolle, mutta tarvittaessa muutkin tahot voivat pyytää sieltä aineistoja. Käyttäjiä ovat esimerkiksi SYKE, konsulttiyritykset ja oppilaitokset. Lisäksi kaupunkitila ja maisemasuunnittelu -palvelussa on toteutettu saarikortit, joista saa tietoa kaupungin omistamista saarista.⁹²

Itämeri-applikaatio (toimenpide 99)

Applikaation toteuttaminen Itämeren suojeluvinkit-vihkosen pohjalta yhteistyössä Itämeri-viestijöiden verkoston kanssa. Toimenpide ei toteutunut. Toimenpidettä ei toteutettu, koska applikaation eli sovelluksen toteuttaminen ei olisi ollut kustannustehokasta eikä se olisi tuonut lisäarvoa toiminnalle. Toimenpidettä luotaessa vesiensuojelutieto oli vielä hajanaista, mutta tilanne muuttui ohjelmakauden aikana. Itämeren suojeluun liittyvää tietoa on nykyään saatavilla eri vesiensuojelutoimijoiden kautta sekä keskitetysti esimerkiksi vesi.fi ja itameri.fi -sivustojen kautta. Applikaation toteuttamisen sijaan päädyttiin nostamaan esiin jo olemassa olevaa tietoa viestinnällisesti.⁹³

⁹¹ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tutkijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 26.11.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁹² Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025 ja sähköpostitse saadut vastaukset 5.12.2025.

⁹³ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tutkijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 26.11.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

Vuosittainen Itämeri-päivä Helsingin ja Turun kaupunkien työntekijöille (toimenpide 107)

Toimenpiteen tavoitteena oli järjestää vuosittain Helsingin ja Turun kaupunkien työntekijöille niin sanottu Itämeri-päivä, jossa toimenpideohjelmalla ja sen toteuttamisen tilannetta esitellään yhteistyössä esimerkiksi ekotukitoiminnan, tyhy-toiminnan ja ympäristöjohtamisen kanssa. Saatujen tietojen mukaan toimenpide on toteutunut muutettuna. Itämeripäivä on John Nurmisen Säätiön perustama ja koordinoima tapahtumapäivä. Ajatuksena on, että mikä tahansa taho voi osallistua päivään järjestämällä merellisiä tapahtumia tai tekemällä mereen liittyviä tekoja.⁹⁴ Helsingin kaupunki osallistui Itämeripäivään esimerkiksi järjestämällä yleisötilaisuuksia, joissa kerrottiin ajankohtaisesta Itämeren tutkimuksesta sekä haastamalla koululaiset roskatalkoisiin Itämeren hyväksi.⁹⁵ Itämeripäivän lanseerauksen seurauksena toimenpidettä ei ollut enää mielekästä toteuttaa omana erillisenä päivänään. Toimenpiteen sisältö on huomioitu järjestämällä aiottua ohjelmaa Itämeripäivänä.⁹⁶

Vesiensuojelun huomioiminen kulttuuri- ja suurtapahtuma-avustuksissa (toimenpide 109)

Toimenpiteen tavoitteena oli kehittää vesiensuojelun näkökulmien huomioimista kaupungin jakamissa kulttuuri- ja suurtapahtuma-avustuksissa yhdessä kulttuuri- ja tapahtumatoimistojen kanssa. Toimenpide ei toteutunut. Tapahtumajärjestäjien kumppanuushakukriteerejä tullaan päivittämään osana uutta roskaantumisen hillinnän ohjelmaa, joten toimenpiteen toteuttaminen on siirtynyt tämän ohjelman yhteyteen.⁹⁷ Kumppanuuskriteereillä tarkoitetaan eettisiä periaatteita, joita Helsingin kaupunki soveltaa toimiessaan yhteistyössä järjestöjen, säätiöiden, yhdistysten sekä toimintaryhmien kanssa.⁹⁸

Kerro kantasi-palvelu ranta- ja vesistöasioissa (toimenpide 110)

Kerro kantasi-palvelua käytetään aiempaa enemmän ranta- ja vesistöasioissa. Toimenpiteen toteutumista oli vaikea mitata, mutta se on toteutunut ainakin osittain. Kerro kantasi -palvelua on käytetty lähinnä kaavoituksen palautteen hankintaan. Kerro kantasi on Helsingin kaupungin ylläpitämä verkkopalvelu, jossa kuntalaiset voivat kertoa mielipiteensä ja tulla kuulluksi erilaisista kaupungissa valmisteluun tulevista tai

⁹⁴ <https://itameripaiva.fi/mika-on-itameripaiva/perustaja-john-nurmisen-saatio/>. Luettu 2.2.2026.

⁹⁵ <https://www.hel.fi/fi/uutiset/itameripaivana-juhlitaan-yhteista-merta-ja-haastetaan-koululaiset-talkoisiin-ympariston-hyvaksi>. Luettu 23.2.2026.

⁹⁶ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tutkijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 26.11.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

⁹⁷ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025 ja sähköpostitse saadut vastaukset 5.12.2025.

⁹⁸ <https://avustukset.hel.fi/fi/jarjestoyhteistyon-ja-avustustoiminnan-eettiset-kumppanuusperiaatteet>. Luettu 23.2.2026.

valmistelussa jo olevista asioista.⁹⁹ Toimenpideohjelmaa laadittaessa oletettiin, että palvelua käytettäisiin myös muiden palautteiden keräämiseen. Kerro kantasi-palvelun sijaan käytettiin kaupungin yleistä palautejärjestelmää, johon saatuihin palautteisiin on pyritty vastaamaan mahdollisimman pian. Kuntalaisten havaitsemista ympäristöhaitoista voi ilmoittaa myös erillisellä lomakkeella. Nämä ilmoitukset otetaan käsittelyyn kolmen päivän kuluessa, usein nopeamminkin. Kaupunkilaisten näkemyksiä Itämereen liittyen on lisäksi huomioitu esimerkiksi osallistuvan budjetoinnin kautta, kun uimarantoja koskeva ehdotus on ollut mukana OmaStadi-äänestyksessä.¹⁰⁰

Viestintämateriaalit matkailijoille (toimenpide 112)

Keskeisiin turistikohteisiin ja suurimpien tapahtumien järjestäjille tuotetaan matkailijoille suunnattuja viestintämateriaaleja kaupunkien rannikkovesistä, Itämerestä ja omien valintojen vesistövaikutuksista esimerkiksi portaalein, reitti- tai kohdeoppain, järjestetyin kierroksin ja palvelutarjonnoin. Asiantuntijoiden mukaan toimenpide on toteutunut osittain. Itämerihaaste on ollut mukana useissa isoissa tapahtumissa, joissa on välitetty tietoa ja materiaaleja Itämerestä ja omien valintojen vaikutuksista rannikkovesiin. Lisäksi Harakan luontokeskus tarjoaa matkailijoille tietoa ja materiaaleja Itämerestä ja meri- ja saaristoluonnosta. Saadun vastauksen perusteella toimenpide oli kirjattu hyvin ylätasoisena, eikä turistikohteita tai tapahtumia, joihin materiaaleja tuotettaisiin ollut määritelty. Toimenpidekauden aikana linjattiin myös sisäisesti, että uusien materiaalien tuottamista vältetään ympäristösyistä, joten uusien materiaalien tuottamista ei priorisoitu. Toimenpiteen toteuttamista jatketaan uudessa toimenpideohjelmassa muun muassa toimenpiteessä 21, jonka yhteydessä on tarkoitus tuoda Itämeri-identiteettiä esille Helsingin brändityössä ja viestinnässä. Helsinki valmistelee keväällä 2026 Merellinen Helsinki -toimenpideohjelmaa osana kaupunkistrategian toimeenpanoa. Asiantuntijoiden mukaan tämän toimenpideohjelman valmistuttua tulisi arvioida ja päättää miten Itämerihaaste ja siihen liittyvä viestintä voisivat nivoutua osaksi kaupungin merellistä viestintää strategiakaudella 2025–2029.¹⁰¹

Itämeri-työryhmä ja yhteydet kaupunginkansliaan (toimenpide 113)

Yhteyksistä kaupunginkansliaan huolehditaan myös merellisen strategian toimijoiden kautta ja Itämeri-työryhmää täydennetään tarpeen mukaan. Toimenpide on toteutunut Itämerihaasteen uuden kauden aikana ainakin osittain. Merellisen strategian toteuttaminen on siirtynyt kaupunginkanslialta Kaupunkiympäristön toimialalle ja yhteistyö on tiivistynyt. Merellisen strategian toteuttaminen on edistynyt hyvin toimialayhteisen työn tuloksena

⁹⁹ <https://kerrokantasi.hel.fi/>. Luettu 17.2.2026.

¹⁰⁰ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025 ja sähköpostitse saadut vastaukset 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

¹⁰¹ Kaupunkiympäristön toimialan ulkoisen viestinnän yksikön viestintäasiantuntijan kokoamat kaupunkiympäristön toimialan viestintäpalvelujen ja ympäristöpalvelujen, sekä kaupunginkanslian ulkoisen viestinnän yksikön vastaukset sähköpostiedusteluun 6.3.2026.

kaupunkiympäristön toimialan johtamana. Täyttä toteutumista ovat asiantuntijan mukaan hidastaneet muun muassa pirstaleinen organisoituminen, epäselvät vastuut ja budjetin puute. Toimenpiteen toteuttamista jatketaan.¹⁰²

Kansainvälinen yhteistyö (toimenpide 117)

Toimenpiteellä pyrittiin kehittämään kansainvälistä Itämeri-viestintää toteuttamalla Itämeren suojelua koskevia kansainvälisten toimittajien vierailuja Suomeen ja kehittämällä kestäväan laivaliikenteeseen ja merimatkailuun liittyvää kansainvälistä viestintää. Saatujen tietojen mukaan toimenpide ei toteutunut kokonaisuudessaan resurssien, ajan ja kontaktien puutteen vuoksi. Toimenpiteen ensimmäinen kohta toteutui osittain, kun vastuullisuus oli vahva osa Helsinki Biennaalin kansainvälistä viestintää ja mediavierailuja vuosina 2021 ja 2023. Kansainvälisen tilanteen kiristyminen ja osaltaan myös koronapandemia vaikutti negatiivisesti kansainvälisten mediavierailujen toteuttamiseen. Myös huomio on siirtynyt luonnonsuojelusta turvallisuuskysymyksiin. Kansainvälistä yhteistyötä tullaan kuitenkin jatkamaan Itämerihaasteen uuden kauden toimenpideohjelmassa, esimerkiksi toimenpiteen 8 yhteydessä, jossa kehitetään Itämerihaasteen verkostotoimintaa. Toimenpiteen toinen kohta on Helsingin Sataman mukaan toteutunut. Satama on kehittänyt jatkuvasti viestintäänsä kestäväan kehityksen ja kestäväan meriliikenteen osalta ja sen edustajat ovat osallistuneet aiheeseen liittyviin kansainvälisiin verkostotapahtumiin. Satama kehittää vastuullisuusviestintäänsä ja kertoo laajasti aiheeseen liittyvistä saavutuksista ja haasteista. Satama on lisäksi useampana vuotena ollut järjestämässä Itämerihaasteen tapahtumaa, jossa esitellään Itämeren suojeluun liittyvää toimintaa. Satama on lisäksi mukana Green Corridor -hankkeissa ja H2Deri@BSP -hankkeessa¹⁰³, jotka tähtäävät meriliikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen. Satama on myös suunnittelemassa kansainväliselle Länsiterminaali 2:lle pop-up pistettä liittyen Helsinki-Tallinna välin kestäväan matkailun infoon. Lisäksi Satama on julkistanut ensimmäisen EU VSME mukaisen kestävyysraporttinsa.¹⁰⁴

¹⁰² Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025; Kaupunkiympäristön toimialan merellisen tiimin tiimipäällikön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025.

¹⁰³ H2Deri@BSP-hanke tutkii vetyjohdannaisia merenkulun polttoaineena. Kolmivuotinen hanke on saanut EU:lta myönteisen rahoituspäätöksen ja sen tutkimustyö alkoi maaliskuussa 2025.

¹⁰⁴ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijalta (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025; Helsingin Satama Oy:n vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan ulkoisen viestinnän yksikön viestintäasiantuntijan kokoamat kaupunkiympäristön toimialan viestintäpalvelujen ja ympäristöpalvelujen, sekä kaupunginkanslian ulkoisen viestinnän yksikön ja Helsinki Partnersin vastaukset sähköpostitiedusteluun 6.3.2026..

3.2 Itämerihaasteen 2024–2028 ensimmäisen vaiheen toimenpiteet

3.2.1 Kooste toimenpiteiden edistymisestä

Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028 on neljäs Helsingin ja Turun kaupunkien yhteisen Itämerihaasteen toteuttamisohjelma.¹⁰⁵ Ohjelmassa on yhteensä 27 toimenpidettä, joista 23 on tarkoitus toteuttaa Helsingissä.¹⁰⁶ Toimenpiteet on jaoteltu 9 teemaan:

- Merenkulku ja satamat
- Maankäyttö
- Yhteistyö ja verkosto
- Rehevöityminen
- Hulevedet
- Luonnon monimuotoisuus
- Itämeri-identiteetti
- Roskaantumisen
- Hankinnat¹⁰⁷

Itämeri-toimenpideohjelmassa 2024–2028 on nimetty kuusi tavoitetta, joita ohjelman toimenpiteiden on tarkoitus edistää. Tavoitteet kattavat merkittävimmin Itämeren tilaan vaikuttavat uhat ja keskeisimmät ratkaisut. Kukin toimenpide voi edistää yhtä tai useampaa tavoitetta:

- Meren kestävä käytön edistäminen
- Roskaantumisen estäminen
- Haitallisten aineiden vähentäminen
- Luonnon monimuotoisuuden lisääminen
- Rehevöitymisen hillitseminen
- Yhteistyön ja osallisuuden lisääminen¹⁰⁸

Toimenpiteet on suunniteltu toteutettaviksi kolmessa eri vaiheessa. Tässä arvioinnissa arvioidaan vain vaiheen 1 toimenpiteiden (11 kpl) etenemistä, koska arviointi koskee vuoden 2025 tilannetta, jolloin toteuttamisohjelma oli vasta alussa. Vaiheen 1 toimenpiteet on tarkoitus aloittaa mahdollisimman pian toimenpidekauden alussa, koska ne ovat

¹⁰⁵ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 5.

¹⁰⁶ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 18.

¹⁰⁷ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 18.

¹⁰⁸ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 14.

vaikutukseltaan laajoja, niiden toteuttamista halutaan priorisoida, ne vaativat lisäresursseja, laajempaa suunnittelua tai ne ovat muuten aikaa vieviä. Vaiheen 2 toimenpiteet on tarkoitus toteuttaa myöhemmin, koska niiden toteuttaminen voi riippua vaiheen 1 toimenpiteiden toteutumisesta, ulkoisesta rahoituksesta tai jostakin muusta vaikeasti ennustettavasta tekijästä. Vaiheen 3 toimenpiteet voidaan ohjelman mukaan toteuttaa sitten, kun resursseja niiden toteuttamiseen vapautuu.¹⁰⁹ Kaikki toimenpiteet, teemat, joihin ne liittyvät sekä toimenpiteiden suunniteltu toteuttamisaikataulu on esitetty liitteessä 2.

Tämän arvioinnin mukaan kaikki Helsinkiä koskevista 11 ensimmäisen vaiheen toimenpiteestä olivat jollakin tavalla edistyneet joulukuun 2025 alussa (taulukko 6). Edistymistä on arvioitu asteikolla valmis/on edistynyt/ei ole edistynyt. Toimenpiteen on katsottu edistyneen, jos jotakin sen Itämerihaasteen toimenpideohjelmassa kuvattua osaa on konkreettisesti toteutettu.

Tämän arvioinnin mukaan toimenpiteistä kahden toteutuminen vuoteen 2028 on epätodennäköistä. Toimenpiteiden toteutettavuutta on arvioitu asteikolla toteutettavissa/ei toteutettavissa/ei pystytä arvioimaan. Toteutettavuutta on arvioitu sen perusteella, missä määrin toimenpidettä tai sen osia on toteutettu vuoden 2025 loppuun mennessä. Lisäksi toteutettavuuden arvioinnissa on otettu huomioon toimenpideohjelman seurannasta ja muista lähteistä saatu laadullinen tieto.

Neljän toimenpiteen toteutettavuutta ei pystytty arvioimaan. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että toimenpiteen kuvauksen ja muiden arviointiin saatujen tietojen perusteella on epäselvää, milloin kyseisen toimenpiteen voidaan katsoa toteutuneen. Toimenpiteistä viisi on joko toteutunut tai suurella todennäköisyydellä toteutumassa toimenpidekauden loppuun mennessä.

Itämerihaasteen vuoden 2026 koordinaattorin mukaan kauden 2024–2025 toisen ja kolmannen vaiheen toimenpiteistä on myös aloitettu kaikki yhtä lukuun ottamatta. Koko toimenpideohjelman toimenpiteistä siis 22 toimenpidettä 23:sta on käynnissä. Itämerihaasteen vuoden 2026 koordinaattorin mukaan toisen ja kolmannen vaiheen toimenpiteitä on edistetty niiltä osin, kun se on ollut järkevää esimerkiksi yhteistyömahdollisuuksien, rahoituksen ja muiden resurssien näkökulmasta.¹¹⁰

¹⁰⁹ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 19.

¹¹⁰ Kaupunkiympäristön vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2026) kommentit muistiolounnokseen 4.3.2026.

Taulukko 6. Itämerihaasteen 2024–2028 Helsinkiä koskevat ensimmäisen vaiheen toimenpiteet sekä tässä arvioinnissa tehty arvio niiden edistymisestä ja toteutettavuudesta vuoteen 2028 mennessä.

Numero	Toimenpide	Edistyminen	Arvio toteutettavuudesta 2028 mennessä
5	Päivitetään kaupunkien vuokraamien alueiden vuokrauskriteeristö huomioimaan paremmin vesiensuojelu	valmis	on toteutettu
6	Lisätään itämerivaikutusten huomiointia kaavoituksessa ja muussa maankäytön suunnittelussa	edistynyt	ei pystytä arvioimaan
7	Toteutetaan kaupunkien Itämeri-identiteettiä lisäävä teema-alue ”Itämerikatu”	edistynyt	toteutettavissa
8	Kehitetään Itämerihaasteen verkostotoimintaa	edistynyt	ei pystytä arvioimaan
14	Vähennetään valuma-aluelähtöisesti kuormitusta	edistynyt	ei pystytä arvioimaan
15	Kehitetään hulevesien huomioon ottamista yleiskaavatasolta toteutukseen ja ylläpitoon asti	edistynyt	ei pystytä arvioimaan
16	Otetaan käyttöön uusia keinoja vähentää hulevesistä aiheutuvaa kuormitusta	edistynyt	ei toteutettavissa
18	Kartoitetaan ekologisesti arvokkaita alueita ja edistetään niiden suojelua	edistynyt	toteutettavissa
21	Markkinoidaan Helsinkiä ja Turkuä Itämerikaupunkeina	edistynyt	toteutettavissa
23	Kehitetään vesienhallinnan kokonaisuuden koordinoimista	edistynyt	ei toteutettavissa
27	Edistetään vesivastuullisuuden huomioimista kaupungin hankinnoissa	edistynyt	toteutettavissa

Itämerihaasteen kauden 2024–2028 toimenpideohjelman suunnittelussa oli Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan tavoitteena vähentää ohjelman hallinnollista kuormaa edelliseen, hyvin laajaan ohjelmaan verrattuna, parantaa seurattavuutta ja mahdollistaa joustavuus tilanteessa, jossa toimintaympäristö voi viiden vuoden aikana muuttua merkittävästi. Kaupunkien yhteisten toimenpiteiden määrää olikin vähennetty

edellisen kauden 117:sta 27:ään. Samalla rakennetta muutettiin siten, että toimenpiteet koottiin laajempiin teemoihin. Lisäksi valmistelussa valittiin mukaan vaikuttavimmat toimenpiteet. Itämerihaasteen koordinaattori korostaa, että Itämerihaasteen toimenpiteet ovat luonteeltaan vapaaehtoisia ja niiden tarkoitus on edistää vesiensuojelua yli lakisääteisten velvoitteiden. Periaatteessa toimenpiteen voidaan katsoa toteutuneen ”minimitasolla”, jos kaupunki on toimenpiteen myötä tehnyt jotain, joka ylittää lainsäädännön tai viranomaisohjeiden vaatiman vähimmäistason.¹¹¹

Koska toimenpiteiden toteuttaminen on vapaaehtoista, eikä kaupungin tavanomaista lakiin ja määräyksiin perustuvaa viranomais toimintaa, toteutuminen riippuu henkilöstö- ja talousresurssien saatavuudesta. Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan tästä syystä toimenpiteiden seurannassa on vaikea käyttää selkeitä kriteereitä. Koska toimenpiteet on tarkoituksella muotoiltu aiempaa yleisemmiksi ja toteutuminen on sidoksissa erikseen varmistettaviin resursseihin, ohjelmakauden 2024–2028 alussa ei Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan ollut realistista määritellä jokaiselle toimenpiteelle yksiselitteistä toteutumiskriteeriä. Toimenpiteiden toteutumiseen vaikuttaa myös toimintaympäristön kehitys, esimerkiksi hankerahoituksen, kumppaniverkoston tai vesiensuojelun painotusten muutokset. Näiden ennakoiminen luotettavasti on ollut haastavaa. Jos toimenpiteiden toteutumiseksi olisi määriteltä tarkat kriteerit jo suunnitelmavaiheessa, tämä olisi voinut johtaa epärealistisiin tai harhaanjohtaviin tavoitteisiin, jotka eivät olisi olleet kaupungin toteutettavissa.¹¹²

Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan on kuitenkin tärkeää määritellä itämerihaasteen toimenpiteille konkreettinen tavoitetaso ja seurantamittari yhdessä toimenpiteitä toteuttavien vastuutahojen kanssa, jotta toimenpiteiden toteutumista voidaan seuranta. Toimenpiteiden tavoitetason määrittely on tarkoitus tehdä vuoden 2026 alussa, kun ohjelmakausi on edennyt vaiheeseen, jossa resurssit, vastuut ja ajantasainen tilanne ovat riittävän selvästi tiedossa. Keväällä 2026 Itämerihaasteen seuranta siirtyy julkisesti nähtäville Ympäristövahti-verkkosivustolle, joka kokoaa reaaliaikaiset seurantatiedot eri ympäristöohjelmista.¹¹³

¹¹¹ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025.

¹¹² Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025.

¹¹³ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2026), KYMP – Itämerihaasteen työryhmä, Teams-viesti 29.1.2026.

3.2.2 Maankäyttö

Peltojen vuokrauskriteeristön päivitys (toimenpide 5)

Kauden 2024–2028 Itämerihaasteen maankäyttöä koskevista ensimmäisen vaiheen toimenpiteistä toimenpide ”Päivitetään kaupunkien vuokraamien alueiden vuokrauskriteeristö huomioimaan paremmin vesiensuojelu” on valmis. Toimenpiteessä oli tarkoituksena selvittää tarvittavat muutokset kaupunkien alueiden vuokrauskriteeristöön, jotta vesiensuojelu voitaisiin huomioida niissä paremmin, sekä tuoda nämä kriteerit osaksi kaupunkien peltojen vuokrasopimuksia. Toimenpiteellä pyritään siihen, että peltojen ravinteita pysyttäisiin pidättämään paremmin, jotta ne eivät huuhtoutuisi vesistöihin. Ravinteiden parempi pidättäytyminen lisää samalla peltomaiden tuottavuutta. Toimenpide edistää Itämerihaasteen 2024–2028 tavoitteista luonnon monimuotoisuuden lisäämistä sekä rehevöitymisen hillitsemistä. Toimenpiteen päävastuutahona ovat kaupunkiympäristön toimialan ympäristöpalvelut.¹¹⁴

Kaupungin maanvuokrajärjestelmässä nimikkeellä ”pelto, maatalousmaa” vuokratun alueen kokonaispinta-ala vuonna 2025 oli 340,5 hehtaaria¹¹⁵, josta peltoalaa oli 247,6 hehtaaria ja laidunmaata 92,9 hehtaaria. Kaupunki on tarkentanut vuokrapeltojen sopimukseen kirjattua hoitovelvollisuutta siten, että sopimuksissa otetaan vesiensuojelu paremmin huomioon. Vesiensuojelun näkökulmasta päivitettyä vuokrauskriteeristöä on alettu soveltamaan uusiin ja uusittaviin vuokrapeltojen sopimukseen 1.11.2024 alkaen. Uusien kriteereiden valmistelusta on vastannut Helsingin kaupungin kiinteistöasiamies, jonka työtehtäviin vuokrasopimuksien uusiminen kuuluu.¹¹⁶

Marraskuusta 2024 alkaen viljelykseen käytettävien peltojen ja viereisten vesistöjen väliin on sovellettujen uusien sopimusten mukaan tullut jättää riittävän leveä lannoittamaton nurmipintainen suojavyöhyke vesistökuormituksen vähentämiseksi. Pellon ja valtaojan välinen suojavyöhykkeen tulee olla vähintään metrin levyinen ja pellon ja muun vesistön kuin valtaojan välinen suojavyöhykkeen tulee olla vähintään 3 metriä. Viljelijän tulee myös näyttää kerran kasvukauden aikana luonnonhoito- ja monimuotoisuuspeltoina (heinäpellot, niityt, kesannot) viljellyt alueet. Niitto on toteutettava siten, ettei lintujen pesintää ja nisäkkäiden poikasia vaaranneta.¹¹⁷

Sopimukseen on myös päivitetty viljelyperiaatteet, joita viljelijän tulee noudattaa. Periaatteet eivät koske erikoiskasvi- ja puutarhaviljelyä. Periaatteisiin kuuluvat:

¹¹⁴ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivitysvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025; Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 24.

¹¹⁵ Hehtaari=10 000 neliometriä.

¹¹⁶ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivitysvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025; Kaupunkiympäristön toimialan tontit-yksikön kiinteistöasiamiehen vastaukset sähköpostitiedusteluun 19.11.2025.

¹¹⁷ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivitysvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

- kyntökielto, joka ei koske luomuviljelyä, monivuotisten kasvustojen päättämistä¹¹⁸ ja syyskylvöisten kasvustojen perustamista
- suositus alus- ja kerääjäkasvien¹¹⁹ käytöstä
- viljeltävän kasvin vaihtaminen joka vuosi sellaisilla lohkoilla, joilla viljellään vilja- tai öljykasveja
- glyfosaatin käyttökielto, joka ei koske juolavehnan torjuntaa syksyllä tai kesannosta, mikäli ongelmaa ei voi ratkaista muokkaamalla¹²⁰

Itämerivaikutusten huomiointi kaavoituksessa (toimenpide 6)

Toimenpide ”Lisätään itämerivaikutusten huomiointia kaavoituksessa ja muussa maankäytön suunnittelussa” on edistynyt, mutta sen toteutettavuutta vuoteen 2028 ei ollut mahdollista arvioida. Tämä johtuu siitä, että toimenpiteessä ei ole selvästi määritelty, missä laajuudessa toimenpidettä pitäisi toteuttaa, jotta se olisi valmis.

Toimenpiteen kuvauksen mukaan toimenpide sisältää:

- Koulutuksen järjestämisen kaupunkien omille toimijoille itämeriystävällisestä maankäytöstä
- Sellaisen suunnitteluohjeen laatimisen, jossa huomioidaan ekologisesti merkittävät rannat, pienvedet sekä paikallisesti ekologisesti merkittävät vedenalaiset luontoalueet (PEMMA-alueet). Lisäksi suunnitteluohjeessa huolehditaan riittävät suojavyöhykkeet ja täydentävät luontokartoitukset uusien hankkeiden yhteydessä.
- Vesien hallinnan olemassa olevien ohjeistusten jalkauttamisen koko suunnitteluketjulle. Suunnitteluketju käsittää kaavoituksen, toteutussuunnittelun, rakennusvalvonnan sekä kunnossapidon. Helsingissä olemassa olevia ohjeistuksia ovat esimerkiksi työmaavesiopas, hulevesiohjelma, siniverkostoselvityksen suunnitteluohjekokoelma sekä tässä toimenpiteessä toteutettava edellä mainittu suunnitteluohje.¹²¹

Toimenpiteellä pyritään vaikuttamaan siihen, millaisia hulevesiratkaisuja Helsingissä toteutetaan ja miten kaupunki suojelee ympäristöään. Hulevesien hallinnalla vähennetään

¹¹⁸ Kasvuston päättäminen tarkoittaa pellolla olevan kasvillisuuden tuhoamista kyntämällä, äestämällä tai kemiallisesti, jotta ala voidaan muokata tai kylvää uudelleen.

<https://courses.minnalearn.com/fi/courses/regenfarming/perehdy-valinnaisiin-aiheisiin/tuotantonurmet/>; <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2025/>. Luettu 29.1.2026. Määritelmän luonnostelussa on hyödynnetty tekoälyä.

¹¹⁹ Aluskasvi on pellolla pääkasvin rinnalla kasvava, usein hitaasti kasvuun lähtevä kasvi, joka peittää maanpintaa ja parantaa maan rakennetta. Aluskasvia voidaan käyttää myös kerääjäkasvina, joka sitoo ravinteita ja ehkäisee niiden huuhtoutumista. <https://www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/opetus/luomutietoverkon-materiaalit/alus-ja-kerääjäkasvien-mahdollisuudet-hyodyksi>. Luettu 29.1.2026.

¹²⁰ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivitysvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

¹²¹ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 25.

merkittävästi kaupungin aiheuttamaa kuormitusta Itämereen. Suojelemalla ekologisesti merkittäviä alueita lisätään ja ylläpidetään kaupunkiluonnon monimuotoisuutta. Hulevesien hallinta ja suojelualueet liittyvät olennaisesti myös kaupunkien sopeutumiskykyyn ilmastonmuutoksessa. Toimenpide edistää useita Itämerihaasteen 2024–2028 tavoitteista: roskaantumisen estämistä, haitallisten aineiden vähentämistä, luonnon monimuotoisuuden edistämistä, rehevöitymisen hillitsemistä sekä yhteistyötä ja osallisuutta. Toimenpiteen päävastuutahot ovat kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö ja kaupunkirakenne - palvelukokonaisuus sekä saman toimialan palvelut ja luvat -palvelukokonaisuuden ympäristöpalvelut.¹²²

Kaupunkiympäristön toimiala on järjestänyt kaikille kaupungin työntekijöille avoimen verkkokoulutuksen Itämeren suojelusta maankäytön suunnittelussa 5.6.2025 osana Kaavakoulu-verkkokoulutussarjaa. Kouluttajina toimivat ympäristösuunnittelija ja Itämerihaasteen yhteyshenkilö sekä tutkija ympäristöpalveluista sekä arkkitehti asemakaavoituksesta. Koulutukseen osallistui noin 60 henkilöä.¹²³

Toimenpiteen kuvauksessa ei ollut määritelty, minkä verran koulutusta tulisi järjestää. Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan yksikin koulutustilaisuus on riittävä osatoimenpiteen toteuttamiseksi, joten tältä osin toimenpiteen voi katsoa toteutuneen. Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan kaavakoulu on vakiintunut ja tehokas tapa tavoittaa maankäytön suunnittelua toteuttavat kaupungin ammattilaiset.¹²⁴

Toimenpidekaudella järjestetään mahdollisesti lisää Itämeren suojeluun liittyviä koulutuksia, jos kaupunkiympäristön toimiala saa suunnitellusti rahoitusta Euroopan unionin Interreg Central Baltic -ohjelmasta hankkeessa "Resilient Sea". Rahoitus on myönnetty tammikuussa 2026, mutta tätä arviointia laatiessa ei vielä ollut tiedossa, hyväksyttiinkö hakemus sellaisenaan, jolloin toimenpiteitä voitaisiin toteuttaa suunnitellusti. Resilient Sea -hankkeen tavoitteena on vahvistaa rannikkoekosysteemien ravinteiden suodatuskykyä ja vähentää haitallisia aineita ennallistamisen, ennallistamispilottien ja suunnitteluohjeistuksen avulla. Helsingin kaupunki osallistuu John Nurmisen Säätiön koordinoimaan hankkeeseen partnerina. Hanke on tarkoitus toteuttaa vuosien 2026–2029 aikana.¹²⁵

¹²² Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 25.

¹²³ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Koulutus ja osaaminen, KympAkademia, Kaavakoulu. Luettu 29.1.2026; Tässä arvioinnissa tehdyt muistiinpanot verkkokoulutustilaisuudesta 5.6.2026.

¹²⁴ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025), sähköposti 19.11.2025.

¹²⁵ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori

Ekologisesti merkittävät vesialueet huomioivan suunnitteluohjeen laatiminen on toteutettu. Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyössä tuottama työmaavesiohje julkaistiin ja otettiin käyttöön vuonna 2024. Ohjetta on pyritty toimenpiteiden seurantatiedon mukaan jalkauttamaan, esimerkiksi esittely-, seminaari-, ja koulutustilaisuuksissa. Uutta ohjeistusta on esitelty asiantuntijoille, logistiikkaoperaattoreille, ympäristövalvojille, rakennusvalvonnalle ja kaupungin sisäisille tilaaja- ja rakennuttajatahoille. Ohjeen soveltamista on tuettu julkaisemalla pääkaupunkiseudun kaupunkien karttapalveluissa herkkien vesikohteiden karttataso. Kaupunkiympäristön tilat-palvelussa on laadittu vuonna 2024 pääkaupunkiseudun työmaavesiohjeen mukainen ohjepohja työmaavesien hallintasuunnitelmalle. Ohjeeseen on koottu urakoitsijalle hankkeeseen liittyvät lähtötiedot ja työmaavesien käsittelyn ja seurannan vähimmäisvaatimukset. Ohje on ollut käytössä erityisesti herkän vesikohteen läheisyydessä olevissa urakoissa. Itämerihaasteen toimenpiteiden seurantatiedon mukaan useassa kaupungin rakennushankkeessa on ollut mukana työmaavesikonsultti laatimassa työmaavesien hallintasuunnitelmaa, vastaamassa näytteidenotosta ja urakoitsijan neuvonnasta.¹²⁶

Osana toimenpidettä oli tarkoitus esitellä alueellista hulevesiselvitystä ja -suunnitelmaa ja jalkauttaa sitä muun muassa kaavoituksen käyttöön. Marraskuussa 2025 päivitetyn seurantatiedon mukaan alueellisten hulevesisuunnitelmien laatimista oli jatkettu, ja jalkauttaminen on tarkoitus toteuttaa myöhemmässä vaiheessa.¹²⁷ Tältä osin toimenpide oli siis vielä kesken. Tässä arvioinnissa tehdyn päätelmän mukaan voi olla hyvin vaikea todeta, missä vaiheessa erilaisia vesien hallintaan liittyviä ohjeistuksia on jalkautettu riittävästi koko suunnitteluketjulle, joten tältä osin toimenpiteen toteutettavuutta vuoteen 2028 mennessä ei voitu arvioida.

Itämeri-teema-alueen toteuttaminen (toimenpide 7)

Kaupunkien Itämeri-identiteettiä lisäävän teema-alueen toteuttaminen on tämän arvioinnin mukaan edistynyt, ja se todennäköisesti toteutuu vuoteen 2028 mennessä. Helsingissä toimenpidettä on toteutettu Makasiinirannan asemakaavoituksen valmistelussa.¹²⁸

Toimenpiteen kuvauksen mukaan Itämeri-teema-alueen toteuttamisen päätavoitteena on vähentää kuormitusta mereen ja viestiä kaupungin vesiensuojelutoimista. Alueen on tarkoitus olla osallistava ja houkutteleva ja lisätä kaupunkilaisten Itämeri-tietoisuutta. Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa kaupungin eri toimijat ratkaisevat yhdessä Itämereen kohdistuvia haasteita poikkihallinnollisesti. Toimenpide edistää Itämerihaasteen

vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025), sähköposti 19.11.2025; Strategiajohtaja 15.9.2025 § 55; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025), sähköposti 2.2.2026.

¹²⁶ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

¹²⁷ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

¹²⁸ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

2024–2028 tavoitteista roskaantumisen estämistä, haitallisten aineiden vähentämistä sekä yhteistyötä ja osallisuutta. Toimenpiteen päävastuutahona on asemakaavoitus.¹²⁹

Makasiinirannan asemakaavoituksen valmistelussa on tutkittu, kuinka hulevesien käsittely voidaan järjestää siten, että se imeytetään uusiin viherrakenteisiin. Kaavaehdotusvaiheen kaavaselostuksen mukaan suunnittelualueella tavoitellaan hulevesien laadullista hallintaa: esimerkiksi kattojen tulee olla kattopuutarhoja tai hulevesiä viivyttäviä viherkattoja. Lisäksi kaavaan on varattu istutusalue, johon johdetaan hulevesiä.¹³⁰ Itämeri ja saaristoluonto tuodaan esiin rannan uusien viheralueiden käsittelyssä ja kasvillisuudessa.¹³¹

Kaavaehdotus on asemakaavoituksen tiimipäällikön mukaan tarkoitus viedä kaupunkiympäristön käsittelyyn toukokuussa 2026 ja kaupunginvaltuuston päätöksentekoon kesällä 2026. Jos kaupunginvaltuusto hyväksyy kaavan suunnitellussa aikataulussa, eikä kaavasta valiteta, alueen asemakaava voi olla lainvoimainen jo syksyllä 2026.¹³²

Itämerihaasteen toimenpideohjelmassa ei ollut määritelty, missä vaiheessa alueen suunnittelun tai rakentamisen pitäisi olla, jotta toimenpide voitaisiin todeta toteutuneeksi. Itämerihaasteen koordinaattorin tulkinnan mukaan toimenpide koskee suunnittelua, koska Itämerihaasteen toteuttamisesta vastaavat toimialan palvelut eivät voi vaikuttaa muuhun kuin siihen, että Itämeri-teema viedään mukaan suunnitteluun.¹³³ Tässä arvioinnissa on tulkittu, että toimenpide on vielä kesken, koska arviointia laatiessa tarkistettua asemakaavaehdotusta ei ollut vielä viety poliittiseen päätöksentekoon. Esimerkiksi Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman 2021–2028 toteutumisen seurannassa asemakaava on katsottu virkavalmistelun osalta valmiiksi kyseisessä vaiheessa.¹³⁴

Asemakaavoituksen tiimipäällikön mukaan alueen rakentaminen tullaan toteuttamaan vaiheittain. Alueen pohjoisosan tavoitellaan valmistuvan vuonna 2030. Osaan rakentuu uusi arkkitehtuuri- ja designmuseo, kaksi rakennusta sekä katu ympäristö ja jalankulkijoille

¹²⁹ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 26.

¹³⁰ Makasiiniranta ja Olympiaranta. Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen selostus, luonnos 28.10.2025. Noudettu Helsingin karttapalvelusta kartta.hel.fi 30.1.2026, 10, 20, 29, 66.

¹³¹ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025; Makasiiniranta ja Olympiaranta. Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen selostus, luonnos 28.10.2025. Noudettu Helsingin karttapalvelusta kartta.hel.fi 30.1.2026, 29.

¹³² Kaupunkiympäristön toimialan keskustan asemakaavoituksen tiimipäällikön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025.

¹³³ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025.

¹³⁴ Ks. Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2022, 73.

rakennettava ranta-alue. Alueen eteläosan, Olympiarannan, rakentamisen arvioidaan alkavan vuonna 2032.¹³⁵

3.2.3 Hulevedet

Hulevesien huomioon ottaminen yleiskaavatasolta alueen toteutukseen ja ylläpitoon (toimenpide15)

Toimenpidettä hulevesien huomioon ottamisesta yleiskaavatasolta toteutukseen ja ylläpitoon asti on toteutettu, mutta arviointiin saatujen tietojen perusteella kaavoituksessa ei ole tehty mitään erityisiä toimenpiteitä hulevesien huomioon ottamiseksi Itämerihaasteen myötä, vaan aikaisemmin vakiintuneita toimintatapoja on jatkettu. Toimenpiteen toteutettavuutta vuoteen 2028 mennessä ei voi arvioida, koska toimenpiteeltä puuttuu mittareita ja seurantatietoa, eikä sille ole määritelty tavoitetasoa.

Toimenpiteessä on suunnitelmana koota eri suunnittelutasojen vesiensuojeluun liittyvät kaavamääräykset ”kaavamääräyspankkiin”. Kaavamääräyspankki tarkoittaa Helsingin kaupungin intranet-sivuilla asemakaavoittajien käytössä olevaa taulukkoa, johon on koottu kaavamääräyksiä eri aiheista. Lisäksi kaavamääräyspankkiin sisältyy pdf-muotoista kaavamääräysohjeistusta.¹³⁶ Toimenpiteeseen kuuluu myös hulevesien määrän ja laadun hallintasuunnitelman tekeminen soveltuvien asemakaavojen yhteyteen sekä riittävät tilavaraukset vesienhallinnalle asemakaavoissa. Vesienhallinnan tilavaraus tarkoittaa sitä, että asemakaavamerkinnöin ja -määräyksiin mahdollistetaan, että esimerkiksi hulevesien hallinta voidaan toteuttaa jatkosuunnittelussa.¹³⁷ Toimenpide edistää Itämerihaasteen 2024–2028 tavoitteista roskaantumisen estämistä, haitallisten aineiden vähentämistä ja rehevöitymisen hillitsemistä. Toimenpiteen päävastuutahona ovat kaupunkiympäristön toimialan maankäytön yleissuunnittelu ja asemakaavoitus.¹³⁸

Kaupungin asemakaavoituksesta saadun tiedusteluvastauksen mukaan asemakaavoittajien käytössä olevien kaavamääräysmallien ajantasaisuus ja tarkoituksenmukaisuus on varmistettu vuoden 2025 aikana. Hulevesiin liittyviä kaavamääräyksiä on muutamia. Määräykset koskevat esimerkiksi hulevesien viivyttämistä vettä läpäisemättömillä pinnoilla ja valuma-alueella. Mallimääräystaulukosta tässä arvioinnissa tehtyjen havaintojen mukaan hulevesiä koskeviin määräyksiin ei ole tehty

¹³⁵ Kaupunkiympäristön toimialan keskustan asemakaavoituksen tiimipäällikön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025.

¹³⁶ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 36; Kaupunkiympäristön toimialan maisema- ja yleissuunnitteluyksikön maisema-arkkitehdin ym. vastaukset sähköpostitiedusteluun 4.12.2025; Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Maankäyttö ja rakentaminen, Asemakaavoitus, Asemakaavoituksen ohjeet. Luettu 2.2.2026.

¹³⁷ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 36; Kaupunkiympäristön toimialan maisema- ja yleissuunnitteluyksikön maisema-arkkitehdin ym. vastaukset sähköpostitiedusteluun 4.12.2025.

¹³⁸ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 36.

merkittäviä päivityksiä vuosina 2024–2025.¹³⁹ Vesiensuojelua edistäviä määräyksiä ei ole lisätty taulukkoon, koska määräykset täytyy laatia tapauskohtaisesti huomioiden kunkin paikan erityispiirteet. Tiedusteluvastauksen mukaan vesiensuojelu huomioidaan lähtökohtaisesti kaikissa asemakaavoissa.¹⁴⁰

Kaupungin intranetsivuilla ylläpidetyn kaavamääräysmallitaulukon käyttö loppuu asemakaavoituksesta saadun tiedon mukaan todennäköisesti vuoden 2029 alusta, koska tuolloin asemakaavoja aletaan laatia uudella työvälillä. Uudesta työvälisestä kaavoittaja voi nähdä suoraan suositellut ja aiemmissa kaavoissa käytetyt vesiensuojelu- ja muut määräykset, jolloin erillistä mallimääräystaulukkoa ei enää tarvita. Uusi työvälite tulee käyttöön, koska laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä velvoittaa kuntia toimittamaan kaavatietoja kansalliseen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään koneluettavassa muodossa viimeistään 1.1.2029 alkaen.¹⁴¹

Arviointiin ei ollut saatavissa tietoa siitä, minkä verran asemakaavojen yhteyteen oli tehty toimenpiteessä edellytetyjä hulevesien määrän ja laadun hallintasuunnitelmia vuosina 2024–2025, koska asiaa ei ole seurattu asemakaavoituksessa, maankäytön yleissuunnittelun teknistaloudellinen suunnittelu -yksikössä tai kaupunkitila- ja maisemasuunnittelussa. Teknistaloudellisessa yksikössä on tiedusteluvastauksen mukaan tehty hulevesien määrällistä hallintaa kunnallisteknisissä yleissuunnitelmissa, ja näissä on saatettu sivuta myös toimenpiteessä edellytetyä laadullista hallintaa kaupunkitila- ja maisemasuunnittelun yhteydessä. Jokaisessa kaavassa ei ole tarpeen laatia kunnallistekniikkaan tai vesienhallintaan liittyviä suunnitelmia, vaan hulevesisuunnitelmat tehdään asiantuntijan arvion pohjalta tarpeen mukaan.¹⁴²

Uudet keinot hulevesien aiheuttaman kuormituksen vähentämiseksi (toimenpide 16)

Uusien keinojen käyttöönottoa hulevesien aiheuttaman kuormituksen vähentämiseksi on tämän arvioinnin mukaan edistetty. Vaikka tällekin toimenpiteelle ei ole määritetty varsinaista tavoitetasoa tai mittareita, voidaan tämän arvioinnin mukaan pitää epätodennäköisenä, että tämä hyvin laaja toimenpide toteutuisi kaikilta osiltaan. Toimenpide vaatisi toteutuakseen ulkopuolisen rahoituksen, mutta mahdollisia rahoituslähteitä ei ollut vielä kartoitettu vuoden 2025 joulukuussa.¹⁴³ Lisäksi arviointiin ei saatu tietoa kaikista kyseisen toimenpiteen osa-alueista. Haastateltujen vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja Itämerihaasteen vuoden 2025 koordinaattorin mukaan

¹³⁹ Mallimääräystaulukko. Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Maankäyttö ja rakentaminen, Asemakaavoitus, Asemakaavoituksen ohjeet. Luettu 2.2.2026.

¹⁴⁰ Kaupunkiympäristön toimialan maisema- ja yleissuunnitteluyksikön maisema-arkkitehdin ym. vastaukset sähköpostitiedusteluun 4.12.2025.

¹⁴¹ Kaupunkiympäristön toimialan maisema- ja yleissuunnitteluyksikön maisema-arkkitehdin ym. vastaukset sähköpostitiedusteluun 4.12.2025.

¹⁴² Kaupunkiympäristön toimialan maisema- ja yleissuunnitteluyksikön maisema-arkkitehdin ym. vastaukset sähköpostitiedusteluun 4.12.2025.

¹⁴³ Kaupunkiympäristön toimialan kaupunkitila ja verkostot -yksikön johtavan maisema-arkkitehdin vastaukset sähköpostitiedusteluun 2.12.2025; Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 37; Helsingin kaupungin Itämeri-työryhmän kokous 7.11.2025.

toimenpiteen kokonaisuuden hallinta on epäselvää ja toimenpiteen toteutumiseksi myös HSY:n pitäisi olla mukana vastuutahona.¹⁴⁴

Suunnitelman mukaan toimenpiteessä olisi tarkoitus toteuttaa seuraavat asiat:

- Hulevesien hallintaan liittyvien kokeilujen ja raporttien tulosten koonti ja parhaiden ratkaisujen käyttöönotto
- Kokonaisvaltaisen hulevesien hallinnan kehittäminen toteuttamalla kokonaisvaltainen vesienhallintasuunnitelma
- Hulevesien määrän ja laadun säännöllinen seuranta, jotta voidaan seurata hulevesiratkaisujen tehokkuutta
- Uusien hulevesien imeyttämisen ja puhdistamisen keinojen kokeilut sekä hulevesipainanteiden monikäyttöisyyden (esimerkiksi skeittipaikkoina, kosteikkoina muuna virkistysarvona) huomiointi.
- Hulevesikaivojen suodattimien kehittäminen pysyväksi toiminnaksi sekä hulevesikuormituksen vähentämisen tärkeydestä viestiminen¹⁴⁵

Toimenpide edistää Itämerihaasteen 2024–2028 tavoitteista roskaantumisen estämistä haitallisten aineiden vähentämistä sekä yhteistyötä ja osallisuutta. Toimenpiteen päävastuutahona ovat kaupunkiympäristön toimialan ympäristöpalvelut sekä kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu.¹⁴⁶

Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupalvelusta saadun tiedusteluvastauksen mukaan suunniteltua hulevesien hallintaan liittyvien kokeilujen ja raporttien tulosten kokoamista esimerkiksi karttapalveluun ei ole edistetty vuosina 2024–2025.¹⁴⁷

Itämerihankkeen koordinaattorin mukaan hankkeen seurannassa on katsottu, että alueellisten hulevesiselvitysten ja suunnitelmien laatiminen toteuttaa sekä Itämerihaasteen toimenpidettä 15 ”Hulevesien huomioon ottaminen yleiskaavatasolta alueen toteutukseen ja ylläpitoon” että toimenpiteen 16 osana kokonaisvaltaisen hulevesien hallinnan kehittämistä.¹⁴⁸ Helsingin kaupungin alueille on aikaisemmin laadittu kaupunkitasoinen hulevesien hallinnan tarveselvitys, jonka avulla kaupunki ohjaa valuma-alueitasoista hulevesien hallinnan suunnittelua eri alueillaan. Vuonna 2024 on laadittu Laajasalon

¹⁴⁴ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025.

¹⁴⁵ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 37.

¹⁴⁶ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 37.

¹⁴⁷ Kaupunkiympäristön toimialan kaupunkitila ja verkostot -yksikön johtavan maisema-arkkitehdin vastaukset sähköpostitiedusteluun 2.12.2025.

¹⁴⁸ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025.

alueellinen hulevesiselvitys ja -suunnitelma, jossa pilotoidaan huleveden laadun huomioon ottamista huleveden määrän ohella.¹⁴⁹

Vuoden 2026 helmikuussa valmistui myös Mätäjoen alueellinen hulevesiselvitys ja -suunnitelma. Mätäjoki on Helsingin toiseksi suurin virtavesi Vantaanjoen jälkeen. Mätäjoen vesienhallinnan suunnitelmassa esitetyillä toimenpiteillä edistetään neljää vesienhallinnan päätavoitetta:

- Hulevesitulviin varautuminen ja tulvahaittojen ehkäisy
- Purouomien luontoarvojen turvaaminen ja lisääminen
- Vedenlaadun parantaminen, vesistökuormituksen rajoittaminen ja hulevesien hyödyntäminen
- Toimivat verkostot ja kuivatus¹⁵⁰

Toimenpiteessä määriteltyä hulevesien määrän ja laadun säännöllinen seuranta ei tiedusteluvastauksen mukaan olla toteuttamassa hulevesikohteiden seurantana, vaan samaa asiaa olisi tarkoitus seurata pienvesien laadullisen tilan kautta. Ympäristöseuranta- ja -valvontayksikkö on vuodesta 1982 alkaen seurannut pienvesien vedenlaatua säännöllisillä, kaksi kertaa vuodessa toteutetuilla näytteenotoilla. Yksikkö toimii Helsingissä kaupungin toiminnasta riippumattomana kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena. Säännöllisten seurantanäytteiden lisäksi ympäristöseuranta- ja -valvontayksikkö ottaa pienvesistä myös valvontanäytteitä esimerkiksi haittailmoitusten perusteella. Näiden toimenpiteiden lisäksi ympäristöseuranta- ja -valvontayksikkö on vuonna 2025 aloittanut myös haitallisten aineiden, muun muassa per- ja polyfluoroalkyyli- eli PFAS-yhdisteiden¹⁵¹ tarkkailun pienvesissä EU:n vesipuidedirektiiviä mukaillen. Tätä työtä jatketaan vuonna 2026.¹⁵²

Osana toimenpidettä toteutetaan useita hulevesien imeyttämisen ja puhdistamisen keinojen kokeiluja. Kokeilut ja niiden arvioidut valmistumisajankohdat on esitetty taulukossa 7. Jos kokeilut valmistuvat suunnitellusti, niistä kuusi ehditään rakentaa Itämerihaasteen toimenpideohjelman takarajaan vuoteen 2028 mennessä. Esimerkiksi Hallainvuoreen toteutetaan tulvametsä eli alueelle tehdään rakenne, joka sallii vesien nousun metsään rankkasateilla. Tällöin hulevesiä viivytetään luontaisin menetelmin.

¹⁴⁹ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

¹⁵⁰ Kaupunkiympäristön toimialan maisema- ja yleissuunnitteluyksikön maisema-arkkitehti, sähköposti 6.3.2026; Mätäjoen alueellinen hulevesiselvitys ja -suunnitelma 2026, 5, 67.

¹⁵¹ PFAS-yhdisteet ovat ihmisille ja ympäristölle haitallisia synteettisiä kemikaaleja, joita käytetään muun muassa paperi- ja elintarvikepakkauksissa, kosmetiikassa, tekstiileissä, maaleissa, torjunta-aineissa ja lääkkeissä. <https://www.lut.fi/fi/artikkelit/pfas-ikuisuuskemikaalit-joita-kaikkialla>. Luettu 3.2.2026.

¹⁵² Kaupunkiympäristön toimialan kaupunkitila ja verkostot -yksikön johtavan maisema-arkkitehdin vastaukset sähköpostitiedusteluun 2.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan ympäristöseuranta ja -valvontayksikön tutkijan vastaus sähköpostitiedusteluun 25.2.2026.

Lisäksi hillitään tulvimista hulevesiviemäriin ja ojiin.¹⁵³ Hesperianpuistoon rakennetaan kiintoaineksen erottelujärjestelmän ja biosuodatuspainanteen, eli kiintoaineita, ravinteita ja haitta-aineita suodattavan kasvillisuuspinntaisen rakenteen yhdistelmä.¹⁵⁴

Hulevesikaivojen suodattimiin ja hulevesikuormituksen vähentämisen tärkeydestä viestimiseen liittyvistä osatoimenpiteistä ei saatu tietoa arviointiin.¹⁵⁵

Taulukko 7. Suunnitellut hulevesien imeyttämisen ja puhdistamisen kokeilut Helsingissä ja niiden arvioidut valmistumisajankohdat.¹⁵⁶

Kokeilu/paikka	Arvioitu rakentamisajankohta
Hallainvuoren tulvametsä	2026
Ilveskorvenpuisto, Vuosaari	2026 ¹⁵⁷
Konalanojan tulvaniityt	2026
Hesperianpuisto, Etu-Töölö	2026–2028
Viikinojanpuiston hulevesiallas ¹⁵⁸	2027
Laajasalon hulevesien viivytyalueet	2028
Haaganpuron viivytyalueet, Länsi-Pakila	ei tietoa
Pikku-Huopalahden puiston hulevesien laadullinen parantaminen	ei tietoa, hankeohjelmavaiheessa
Marjaniemenpuron hulevesien laadullinen parantaminen, Puotilanranta	ei tietoa, huomioitu asemakaavassa
Fastholman ja Metsäläntien lumenvastaanottoalueiden sulamisvesien käsittely	ei tietoa, huomioitu asemakaavassa

3.2.4 Itämeri-identiteetti

Markkinoidaan Helsinkiä ja Turkuu Itämerikaupunkeina (toimenpide 21)

Helsingin markkinointia Itämerikaupunkeina on tämän arvioinnin mukaan edistetty, ja toimenpide on toteutettavissa vuoteen 2028 mennessä. Suunnitelman mukaan toimenpiteessä on tarkoitus selvittää kaupunkilaisten näkemyksiä Helsingistä merikaupunkeina sekä tuoda kaupungin merellisyttä esiin viestinnässä ja brändityössä.

¹⁵³ Puistosuunnitelmaselostusluonnos Hallainvuoren tulvametsä. Noudettu Helsingin karttapalvelusta kartta.hel.fi 2.2.2026.

¹⁵⁴ Puistosuunnitelman selostus Hesperianpuisto ja Hakasalmenpuisto. 17.10.2025. Noudettu Helsingin karttapalvelusta kartta.hel.fi 2.2.2026.

¹⁵⁵ Kaupunkiympäristön toimialan kaupunkitila ja verkostot -yksikön johtavan maisema-arkkitehdin vastaukset sähköpostitiedusteluun 2.12.2025.

¹⁵⁶ Kaupunkiympäristön toimialan kaupunkitila ja verkostot -yksikön johtavan maisema-arkkitehdin vastaukset sähköpostitiedusteluun 2.12.2025.

¹⁵⁷ Arvioitu valmistumisajankohta <https://www.hel.fi/fi/uutiset/ilveskorvenpuiston-peruskorjaus-alkaa>. Luettu 2.2.2026.

¹⁵⁸ Viikinojanpuistoon toteutetaan hulevesiä imeyttävä ja viivyttävä oja. <https://vihreatsyytit.fi/viikinojanpuisto/>. Luettu 2.2.2026.

Toimenpide edistää Itämerihaasteen 2024–2028 tavoitteista kestäväää merenkäyttöä, roskaantumisen estämistä sekä yhteistyötä ja osallisuutta. Toimenpiteen päävastuutahona on kaupunginkanslia.¹⁵⁹

Toimenpiteen osista kaupungin merellisyyden esiin tuominen viestinnässä ja brändityössä on edistynyt. Haastateltujen Itämerihaasteen koordinaattorin ja vesiensuojelutiimin päällikön mukaan keskeisin tapa toteuttaa tätä toimenpidettä on Itämeripäivä.¹⁶⁰ Vuonna 2024 vietetyn Itämeripäivän yhteydessä Helsinki toteutti kaupunkilaisille ja kaupungin työntekijöille aiheeseen liittyvää viestintää ja tapahtumia. Vuonna 2025 Itämerihaaste oli nostettu esiin Merellisen Helsingin strategian toimenpiteiden päivityksessä. Vuoden 2026 suunnitelmana on kehittää Helsingin kaupungin roolia Itämeripäivän järjestelyissä kaupunginkanslian ja Helsingin tapahtumasäätiön yhteistyönä.¹⁶¹ Kaupunkiympäristön toimiala on hakenut myös Itämeripäivän tapahtumien toteuttamiseen rahoitusta aiemmin mainitusta Euroopan unionin Interreg Central Baltic -ohjelmasta hankkeessa “Resilient Sea”, joten toteutusten laajuus riippuu siitä, onko rahoitus myönnetty suunnitellusti.¹⁶²

Kaupunkilaisten näkemyksiä Helsingistä merikaupunkina ei ole vielä selvitetty. Tämä johtuu kaupunginkanslian aluerakentaminen -yksikön projektinjohtajan tiedusteluvastauksen mukaan muun muassa siitä, että toimenpiteen vastuutahoksi määritelty aluerakentamisen yksikkö ei varsinaisesti toteuta asukaskyselyjä tai markkinointia. Vastuun toimenpiteestä tulisi aluerakentaminen -yksikön projektinjohtajan mukaan mieluummin olla jollakin markkinointiyksiköllä, joka toteuttaa asukaskyselyitä ja viestintää.¹⁶³

Itämerihaasteen koordinaattorin ja vesiensuojelun tiimipäällikön mukaan kaupunkilaisten näkemyksiä Helsingistä merikaupunkina ei ole selvitetty, koska on priorisoitu muita toimenpiteitä. Lisäksi on pohdittu, että onko tarkoituksenmukaista järjestää mahdollista kyselytutkimusta, jos sille ei ole selkeää tarvetta. Helsingin merellisen strategian toimenpideohjelman päivityksen yhteydessä on pidetty sidosryhmätapaamisia, joissa on noussut esiin meren merkitys kaupunkilaisille. Itämerihaasteen koordinaattorin ja vesiensuojelun tiimipäällikön mukaan toimenpide liittyy vahvasti merelliseen strategiaan sekä viestintään.¹⁶⁴

¹⁵⁹ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 42.

¹⁶⁰ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025.

¹⁶¹ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivitysvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

¹⁶² Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025.

¹⁶³ Kaupunginkanslian aluerakentaminen -yksikön projektinjohtajan vastaukset sähköpostiedusteluun 19.11.2025.

¹⁶⁴ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025.

Kehitetään vesienhallinnan kokonaisuuden koordinoitua (toimenpide 23)

Toimenpidettä ”Kehitetään vesienhallinnan kokonaisuuden koordinoitua” on tämän arvioinnin mukaan edistetty, mutta vuoden 2025 loppuun mennessä niin vähän, että se ei todennäköisesti ole toteutettavissa toimenpidekauden loppuun mennessä.

Toimenpideohjelman mukaan tavoitteena on kehittää kaupunkiorganisaatioon yhtenäinen ja johdonmukainen vesienhallinnan toimintatapa, jossa huolehditaan vesiensuojelun huomioon ottamisesta ja toimien vastuutuksesta eri prosesseissa. Lisäksi laaditaan ehdotus toimintatavan vaatimasta resursoinnista ja käytännön toteutuksesta. Toimenpide edistää Itämerihaasteen 2024–2028 tavoitteista roskaantumisen estämistä, haitallisten aineiden vähentämistä sekä yhteistyötä ja osallisuutta. Toimenpiteen päävastuutahona on kaupunkiympäristön toimiala.¹⁶⁵

Kokonaisvaltaisen hulevesien hallinnan kehittämiseksi yleiskaavoituksen teknistaloudelliseen yksikköön on vuonna 2024 perustettu uusi erikoisasantuntijan vakanssi, jonka työtehtäviin liittyy myös vesienhallinnan koordinaatio kaupungissa. Vuonna 2025 kaupunkitila- ja maisemasuunnitteluun on myös saatu yksi hulevesien hallintaan liittyvä vakanssi. Tarkoituksena oli tarkentaa vuonna 2025 hulevesien suunnitteluun liittyvää vastuunjakoja maankäyttö ja kaupunkirakenne -palvelukokonaisuudessa ja edistää uuden vakanssin saamista maankäytön vesienhallinnan suunnitteluun.¹⁶⁶

Haastateltujen vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja Itämerihaasteen vuoden 2025 koordinaattorin mukaan toimenpiteen toteuttamisessa on ongelmana, että sen vastuutahoksi on määritelty yleisesti koko kaupunkiympäristön toimiala. Jotta toimenpide etenisi, tarvittaisiin toimialan johdon linjaus siitä, mikä taho toimialalla koordinoi vesienhallinnan kokonaisuutta. Toimenpiteen edistymistä seurannut vastuuhenkilö oli poissa syksyllä 2025, eikä hänellä ollut varsinaista sijaista, joten toimenpiteen edistymisestä ei ollut saatavissa kovin tarkkaa tietoa arviointiin. Maankäyttö ja kaupunkirakenne -palvelukokonaisuus ja kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu -palvelu ovat kuitenkin vuonna 2025 sopineet työnjaosta kaavoitukseen liittyvässä hulevesien suunnittelussa ja arviointia laatiessa hulevesien hallintaan erikoistuneen henkilön rekrytointi oli toteutumassa kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu -palvelussa. Lisäksi vuoden 2025 lopussa oli käynnissä aiemman Helsingin tulvastrategian päivitys uudella nimellä sekä alustava kalliotekninen esiselvitys hulevesitunnelin toteutettavuudesta nykyisin sekaviemäröityyn kantakaupunkiin.¹⁶⁷

Hulevesien hallintaan liittyvien kaupungin sisäisen vastuunjaon epäselvyys ja koordinaation puute on tullut aiemmin esille tarkastuslautakunnan vuoden 2024

¹⁶⁵ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 44.

¹⁶⁶ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

¹⁶⁷ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025.

arviointiaiheessa Sään ääri-ilmiöihin sopeutuminen ja varautuminen. Vuoden 2024 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta suositteli, että kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee yhdessä varmistaa, että tulviin ja hulevesiin liittyvää sopeutus- ja varautumistyötä tehdään koordinoitusti.¹⁶⁸

3.2.5 Rehevöityminen

Vähennetään valuma-aluelähtöisesti kuormitusta (toimenpide 14)

Toimenpide kuormituksen vähentämiseksi valuma-aluelähtöisesti on tämän arvioinnin mukaan edistynyt. Toimenpiteen toteutettavuutta vuoteen 2028 mennessä ei ollut mahdollista arvioida, koska suunnitelmassa ei ole määritelty, missä laajuudessa toimenpidettä on tarkoitus toteuttaa.

Toimenpiteessä on suunnitelmana selvittää vedenlaadun ja virtaaman mittauksien perusteella kuormittavimmat kohteet pienvesistön tai joen valuma-alueelta sekä kohdentaa kuormitusta vähentäviä toimenpiteitä valituille alueille. Toimenpiteet on tarkoitus toteuttaa yhteistyössä sellaisten kuntien kanssa, jotka jakavat valitun kohteen pienvaluma-alueen. Toimenpide edistää Itämerihaasteen 2024–2028 tavoitteista haitallisten aineiden vähentämistä. Toimenpiteen päävastuutahona on kaupunkiympäristön toimialan ympäristöseuranta ja -valvonta -yksikkö.¹⁶⁹ Toimenpide on osittain jatkoa aikaisemman Itämerihaasteen toimenpiteelle 91 ”Jatketaan yhteistyötä alueellisten vesiensuojeluyhdistysten kanssa”. Aiemmassa toimenpiteessä yhteistyön avulla pyrittiin vahvistamaan valuma-alueenäkökulmaa omassa vesiensuojelutoiminnassa ja vähentämään valuma-alueelta tulevaa kuormitusta ja eroosiota.¹⁷⁰

Osana valuma-aluelähtöisen kuormituksen vähentämistä koskevaa toimenpidettä kesällä 2024 Helsingin kaupungin ympäristöterveysyksikkö ja Helsingin yliopisto selvittivät Marjaniemen uimarannan veden laatua saastelähdejäljityksen avulla. Selvityksessä otettiin näytteitä Marjaniemen uimarannalta, läheiseltä merialueelta sekä uimarannan lähelle laskevasta Mustapurosta. Selvityksen tuloksena oli, että uimarannalla sijaitsevan hulevesikaivon ylivuodot vaikuttivat uimaveden laatuun. Myös rannoilla oleskelevat linnut saattoivat heikentää uimaveden laatua. Marjaniemen hulevesikaivoa korjattiin toukokuussa 2025. Korjauksen jälkeen ylivuodot jatkuivat, ja heinäkuussa 2025 kaupungin ympäristöterveysyksikkö kehotti välttämään uimista Marjaniemen uimarannalla heikon veden laadun vuoksi.¹⁷¹

¹⁶⁸ Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2024, 39–41.

¹⁶⁹ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 34.

¹⁷⁰ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025), sähköposti 6.10.2025.

¹⁷¹ Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto 8.5.2025 § 90. Marjaniemen uimarannan vedenlaatu parantunut. Helsingin kaupungin verkkouutinen 5.5.2025.

<https://www.hel.fi/fi/uutiset/marjaniemen-uimarannan-vedenlaatu-parantunut>; Suositulla uimarannalla jälleen huolestuttavia ongelmia. Helsingin Uutiset 7.8.2025. Luettu 3.2.2026.

Marjaniemen uimarannan läheiset hulevesijärjestelyt on tarkoitus uusia uimakautteen 2026 mennessä. Alueen hulevesien käsittely ja ohjaus pyritään suunnittelemaan siten, että otetaan huomioon kasvavat hulevesimäärät. Marjaniemen uimarannan saastelähdejäljitysprojektissa saatuja tietoja voidaan hyödyntää jatkossa muiden uimarantojen riskinarviointia laatiessa. Hulevesijärjestelmien ja erityisesti uimapaikkojen läheisyydessä sijaitsevien hulevesikaivojen säännöllinen ylläpito on selvityksen mukaan tärkeä tekijä uimavesien laadun turvaamisessa.¹⁷²

Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan toimenpiteen toteuttamisessa on keskitytty uimarantojen hygieenistä laatua heikentävien seikkojen selvittämiseen sekä purojen vesissä esiintyvien ihmisille ja ympäristölle haitallisten per- ja polyfluoroalkyyli- eli PFAS-yhdisteiden¹⁷³ pitoisuuksien selvittämiseen. Hulevesien eriyttämiseen liittyvää työtä on tehty yhteistyössä HSY:n kanssa.¹⁷⁴

Itämerihaasteen toimenpideohjelmassa ei ole määritelty, minkä tai minkä laajuisen valuma-alueen kuormituksen vähentämistä toimenpide koskee. Toimenpideohjelmassa ei myöskään ole määritelty, miten laajasti valuma-alueen kuormittavimmat kohteet tulisi selvittää tai tehdä kuormitusta vähentäviä toimenpiteitä tehdä. Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan toimenpiteelle ollaan määrittelemässä tavoitetaso vuosien 2026–2027 aikana. Toimenpidettä on toteutettu Helsingissä olemassa olevien resurssien sallimissa rajoissa ja Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan resursseihin nähden toimenpide on toteutunut hyvin. Toimenpiteen täysimittainen toteuttaminen vaatisi Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan todennäköisesti ulkoista hankerahoitusta. Vuoden 2025 rahoitushauissa kaupunkiympäristön toimiala on kuitenkin priorisoinut muita toimenpiteitä, esimerkiksi uuteen luonnonsuojelualueohjelmaan liittyviä.¹⁷⁵

Hulevesien riskialueita Helsingissä on kartoitettu jo edellisen Itämerihaasteen toimenpideohjelman 2019–2023 yhteydessä. Helsingin kaupunki, Lahden kaupunki, Aalto-yliopisto ja Wateco Oy toteuttivat vuosina 2021–2022 yhteishankkeen ”Hulevesien laatu ja kaivokohtainen suodatus” (HuLaKaS), joka liittyi kaupunkien vesien hallintaan ja haitallisten aineiden vähentämiseen. Hanke sai rahoitusta ympäristöministeriöltä vesiensuojelun tehostamisohjelmasta. Helsingissä hankkeen toteutuksesta vastasi ympäristöseuranta- ja -valvontayksikkö. Hankkeen tuloksena valmistunut hulevesiriskialuekartta lienee kaupunkiympäristön toimialan Itämerihaasteen

¹⁷² Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto 8.5.2025 § 90. Marjaniemen uimarannan vedenlaatu parantunut. Helsingin kaupungin verkkouutinen 5.5.2025. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/marjaniemen-uimarannan-vedenlaatu-parantunut>; Suositulla uimarannalla jälleen huolestuttavia ongelmia. Helsingin Uutiset 7.8.2025. Luettu 3.2.2026.

¹⁷³ PFAS-yhdisteet ovat ihmisille ja ympäristölle haitallisia synteettisiä kemikaaleja, joita käytetään muun muassa paperi- ja elintarvikepakkauksissa, kosmetiikassa, tekstiileissä, maaleissa, torjunta-aineissa ja lääkkeissä. <https://www.lut.fi/fi/artikkelit/pfas-ikuisuuskemikaalit-joita-kaikkialla>. Luettu 3.2.2026.

¹⁷⁴ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025.

¹⁷⁵ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025.

koordinaattorin mukaan käytössä HSY:ssä. Asiasta ei ollut saatavana tarkempaa tietoa.¹⁷⁶ Kaupungin sisäisessä käytössä olevassa karttapalvelussa on kuitenkin tarjolla muita aineistoja hulevesitulva-alueista. Näihin kuuluvat Fluidity Oy:n vuonna 2025 tuottama kantakaupunkia koskeva paikkatietoaineisto, joka havainnollistaa hulevesitulvien alueellista esiintyvyyttä ja todennäköisyyttä sekä Suomen ympäristökeskuksen vuonna 2018 laatima hulevesitulvaherkkien alueiden aineiston kerran sadassa vuodessa toistuvalla hulevesitulvalle.¹⁷⁷

3.2.6 Luonnon monimuotoisuus

Kartoitetaan ekologisesti arvokkaita alueita ja edistetään niiden suojelua (toimenpide 18)

Ekologisesti arvokkaiden alueiden kartoitusta ja niiden suojelun edistämistä koskeva toimenpide on tämän arvioinnin mukaan edistynyt, ja toimenpide on pääosin toteutettavissa vuoteen 2028 mennessä. Suunnitelmassa ei kuitenkaan ole kaikilta osin määritelty, missä laajuudessa toimenpidettä pitäisi toteuttaa.

Suunnitelman mukaan toimenpiteessä on tarkoitus kartoittaa arvokkaat pienvedet ja tuoda ne karttapalveluun. Lisäksi suunnitelmana on luoda ohjeistus PEMMA-alueiden eli paikallisesti ekologisesti merkittävien vedenalaisten luontoalueiden huomioimiseksi maankäytön suunnittelussa, sekä suojella kaikki PEMMA-kohteet ottaen huomioon valuma-alue.¹⁷⁸ PEMMA-alueet ovat biologisesti monimuotoisia, ainutlaatuisia ja harvinaisia vesialueita. Ne ovat erityisen tärkeitä uhanalaisille tai taantuville lajeille ja luontotyypeille sekä keskeisiä tiettyjen lajien elinkierrolle. Lisäksi PEMMA-alueet voivat sisältää useita harvinaisia vedenalaisen meriluonnon luontotyypejä ja matalia vesialueita, joissa monimuotoisuus korostuu.¹⁷⁹

Toimenpiteeseen sisältyy myös, että luonnontilaisia rantoja suojellaan mahdollisuuksien mukaan. Toimenpide edistää Itämerihaasteen 2024–2028 tavoitteista kestävää merenkäyttöä ja luonnon monimuotoisuuden lisäämistä. Toimenpiteen päävastuutahoina ovat kaupunkiympäristön toimialan ympäristöseuranta- ja ohjaus -yksikkö, kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu -palvelu sekä asemakaavoitus.¹⁸⁰

¹⁷⁶ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan ympäristöseuranta ja -valvontayksikön tutkijan vastaus sähköpostitiedusteluun 25.2.2026. <https://itamerihaaste.fi/itamerihaaste/arkisto/>. Luettu 3.2.2026; Hulevesien laatu ja kaivokohtainen suodatus -hanke (HuLaKaS). Loppuraportti. III raportointimiskausi 1.6.2022–31.12.2022, 4–5, 7–12.

¹⁷⁷ Helsingin kaupungin intranet, Kaupunki, Kartat ja paikkatieto, Uusi aineisto saatavilla: Hulevesitulvariskit. Luettu 5.2.2026; Hulevesitulvaherkät alueet, SYKE ja Hulevesitulva-alueet. Kaupungin sisäverkon karttapalvelu Paikkatietovipunen. luettu 5.2.2026.

¹⁷⁸ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 39.

¹⁷⁹ Kaupunginhallitus 23.8.2025 § 474.

¹⁸⁰ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 39.

Pienvesistä on Itämerihaasteen työryhmän keräämän seurantatiedon mukaan tehty maastokartoitus kesällä 2025. Lisäksi vuonna 2025 on kerätty tieto kaikista kaupungin puroista.¹⁸¹ Kaupunkiympäristön toimialalta saadun tiedusteluvastauksen mukaan arvokkaat, inventoidut ja tiedossa olevat pienvedet on viety Helsingin karttapalveluun. Pienvesiä ei kuitenkaan ole vielä kartoitettu kaikilta alueilta, vaan tiedot täydentyvät uusien asemakaavojen ja hankkeiden yhteydessä tehtävissä luontoselvityksissä. On mahdollista, että esimerkiksi noroja, lähteitä, lähteikköjä¹⁸² tai tihkupintoja¹⁸³ voi löytyä lisää.¹⁸⁴

Pienvesiä koskevaa tietoa on tuotu kaikkien kaupunkilaisten saataville kaupungin julkiseen karttapalveluun (kartta.hel.fi). Pienvesiä koskevia aineistoja löytyy esimerkiksi aineistokokonaisuuksista siniverkosto 2022, luontotyypaineistot (uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit), vesi ja meri (herkät vesikohteet, avouomat, purot ja joet, lammet, taimenpurot). Karttapalvelussa on mahdollista tutustua kunkin aineiston kuvaukseen. Lisäksi kaupungin ammattilaisten sisäisessä käytössä olevassa karttapalvelussa on maastossa kartoitettua tietoa uomista ja rannoista.¹⁸⁵

Periaatteessa toimenpiteen pienvesien kartoittamista koskeva osa on tämän arvioinnin päätelmän mukaan valmis, koska pienvesiä on kartoitettu melko laajasti ja kartoituksen tuloksia on myös varsin laajasti saatavana karttapalvelussa. Toimenpiteelle ei kuitenkaan ole määritelty tarkkaa tavoitetasoa – tietoja ei ole kattavasti kartoitettu kaikilta alueilta. Tässä tehdyn arvioinnin mukaan on kuitenkin resurssien käytön kannalta järkevää tarkentaa tietoja pienvesistä samalla kun uusia alueita suunnitellaan.

Kaikki Helsingin merialueella olevat PEMMA-alueet eli paikallisesti ekologisesti merkittävät vedenalaiset luontoalueet ovat mukana Helsingin kaupungin luonnonsuojelualueohjelmassa vuosille 2025–2038, ja 86 prosenttia PEMMA alueiden pinta-alasta sisältyy ohjelmaan tai on jo suojeltu.¹⁸⁶ Kaupunginhallitus hyväksyi ohjelman vuonna 2025. Merialuekohteiden valinta luonnonsuojelualueohjelmaan perustui ensisijaisesti PEMMA-alueisiin.¹⁸⁷ Tässä arvioinnissa on päätelty, että toimenpide on näin ollen toteutunut riittävästi PEMMA-alueiden osalta.

Ohjeistusta PEMMA-alueiden huomioimiseksi maankäytön suunnittelussa ei ollut vielä toteutettu tätä arviointia laatiessa. Vuonna 2026 suunnitelmana on selvittää mahdollisuuksia toteuttaa ohjeistusta kaupunkiympäristön toimialalle Euroopan unionin

¹⁸¹ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

¹⁸² Lähteikkö on yhtenäinen pohjavesivaikutteinen alue, johon voi sisältyä avovetisiä lähteensilmäkkeitä, lähdepuroja ja -noroja sekä tihkupintoja. <https://www.vesi.fi/sanasto/lahteikkko/>. Luettu 4.2.2026.

¹⁸³ Tihkupinta on maa-alue, josta pohjavesi tihkuu maanpinnalle ilman selvää purkautumisallasta tai muuta avovesipintaa. <https://metsanhoidonsuositukses.fi/fi/sanasto/tihkupinta>. Luettu 4.2.2026.

¹⁸⁴ Kaupunkiympäristön toimialan ympäristösuojelu ja ohjaus -yksikön vs. tiimipäällikön ym. vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025.

¹⁸⁵ Kaupunkiympäristön toimialan ympäristösuojelu ja ohjaus -yksikön vs. tiimipäällikön ym. vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025.

¹⁸⁶ Nieminen 2025, 30.

¹⁸⁷ Nieminen 2025, 15.

Interreg Central Baltic -ohjelmasta hankkeeseen “Resilient Sea” tammikuussa 2026 myönnetyn rahoituksen turvin.¹⁸⁸ Itämerihaasteen vuoden 2025 koordinaattorin mukaan hankkeessa laadittava ohjeistus on toteutettava niin, että siitä hyötyvät myös hankkeen partnerit. Ohjeistus kuitenkin laaditaan Helsingin johdolla ja siitä tehdään Helsingin kaupungille käyttökelpoinen versio.¹⁸⁹

Luonnonsuojelualueohjelmaan on otettu mukaan myös arvokkaita rantaluontotyypppejä, joihin sisältyy luonnontilaisia tai sen kaltaisia ranta-alueita. Osa luonnonsuojelualueohjelman kohteista muodostaa maa-meri-kokonaisuuksia, jolloin myös osa valuma-alueesta on huomioituna.¹⁹⁰ Koska tämän osatoimenpiteen tavoitetaso oli määritelty toimenpideohjelmassa hyvin löyhästi ”luonnontilaisia rantoja suojellaan mahdollisuuksien mukaan”, voidaan tämän arvioinnin päätelmän mukaan tämänkin toimenpiteen osa katsoa toteutuneeksi. Itämeri-työryhmän koostamien seurantatietojen mukaan vuonna 2026 on kuitenkin tarkoitus vielä selvittää, miten toimenpide toteutuu luonnonmukaisten rantojen osalta.¹⁹¹

3.2.7 Hankinnat

Edistetään vesivastuullisuuden huomioimista kaupungin hankinnoissa (toimenpide 27)

Vesivastuullisuus tarkoittaa sitä, että vettä käytetään ympäristön kannalta kestävästi ja samalla sosiaalisesti ja kulttuurisesti oikeudenmukaisesti ja taloudellisesti kannattavasti.¹⁹² Vesivastuullisuuden huomioimista kaupungin hankinnoissa koskeva toimenpide on tämän arvioinnin mukaan edistynyt. Toimenpiteen voidaan katsoa olevan pääosin toteutettavissa vuoteen 2028 mennessä. Itämerihaasteessa ei kuitenkaan ole tarkasti määritelty, missä laajuudessa toimenpidettä pitäisi toteuttaa. Itämerihaasteen koordinaattorin ja vesiensuojelutiimin tiimipäällikön mukaan toimenpidettä voitaisiin pitää jo toteutuneena vuoden 2025 loppuun mennessä tehdyin toimin. Suunnitelmissa on kuitenkin jatkaa toteuttamista.¹⁹³

¹⁸⁸ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

¹⁸⁹ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kommentit muistiolounnokseen 4.3.2026.

¹⁹⁰ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025; Kaupunginhallitus 23.8.2025 § 474.

¹⁹¹ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025), sähköposti 2.2.2026.

¹⁹² <https://www.vesi.fi/teemasivu/vesivastuullisuus/>. Luettu 12.3.2026.

¹⁹³ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja Vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025.

Osana toimenpidettä on tarkoitus selvittää vesivastuullisuuden kannalta vaikuttavimmat hankintakategoriat sekä testata ja ottaa käyttöön vesivastuullisuutta edistäviä kriteereitä näille hankintaryhmille. Toimenpiteeseen kuuluu myös tietoisuuden lisääminen haitallisten aineiden vähentämiseksi hankinnoissa. Tietoisuuden lisäämisessä on suunnitelman mukaan tarkoitus hyödyntää jo olemassa olevia resursseja (Haitallisten aineiden vähentämisen green deal -sopimus¹⁹⁴, NonHazCity-hankkeet¹⁹⁵, sekä Kemikaaliviisaan hankkijan opas.¹⁹⁶ Toimenpide edistää Itämerihaasteen 2024–2028 tavoitteista kestäväää merenkäyttöä, roskaantumisen estämistä sekä haitallisten aineiden vähentämistä. Toimenpiteen päävastuutahona on kaupunkiympäristön toimialan ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikkö.¹⁹⁷

Tässä arvioinnissa tehdyn päätelmän mukaan on vaikea arvioida, missä määrin vesivastuullisuuden kannalta vaikuttavimpien hankintakategorioiden selvittäminen on toteutunut vuosina 2024–2025. Itämerihaasteen työryhmän seurantatiedoista ei käy suoraan ilmi, kuinka systemaattisesti tai kattavasti kyseisiä kategorioita on selvitetty.

Itämerihaasteen seurantatiedoissa hankintakategorioista on mainittu puhdistusaineiden, työvaatteiden, ICT-laitteiden sekä nurmenhoitoaineiden hankinnat. Helsinki on vuonna 2025 valinnut kyseisistä kategorioista hankintapilotteja toteutettaviksi osana ChemClimCircle2-hanketta. ChemClimCircle2 on kolmivuotinen (2025–2028), EU-rahoitteinen kestävien hankintojen edistämiseen keskittyvä hanke. Suomesta hankkeesta ovat Helsingin lisäksi mukana Turun kaupunki sekä Turun ammattikorkeakoulu. Vuonna 2026 ChemClimCircle2 -hanke jatkuu muun muassa pilotoinneilla ja ennakoivien markkinavuoropuheluiden muodossa. Itämerihaasteen työryhmän seurantaraportin mukaan tavoitteena on myös vahvistaa yhteistyötä Turun kanssa hankkeen kautta.¹⁹⁸

Lisäksi Itämerihaasteen toimenpiteiden raportoinnissa on hankintakategorioista mainittu toimisto- ja julkitalalusteet, joiden kilpailutuksessa kaupunginkanslialle 2024 huomioitiin haitalliset aineet, sekä ruokahankinnat, joiden luontojalanjälkilaskenta aloitettiin vuonna

¹⁹⁴ Green deal -sopimus on valtion ja elinkeinoelämän tai julkisen sektorin toimijoiden, esimerkiksi kuntien välinen vapaaehtoinen ja määräaikainen sitoumus. Sitoumuksen tavoitteena on edistää ilmastonmuutoksen hillintää, kiertotaloutta ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä nopeammin ja joustavammin kuin pelkällä lainsäädännöllä. Toimijat sitoutuvat green deal -sopimusten tavoitteiden edistämiseen ja sopimuksissa esitettyihin toimenpiteisiin tekemällä ympäristöministeriön hyväksymän sitoumuksen Sitoumus2050.fi -sivustolla. <https://sitoumus2050.fi/tietoa-green-dealista/>. Luettu 5.2.2026.

¹⁹⁵ NonHazCity-hanke (Reducing hazardous substances in construction to safeguard the aquatic environment, protect human health and achieve more sustainable buildings) on EU:n Interreg Baltic Sea Region -ohjelmasta rahoitettu kolmivuotinen (2023–2025) hanke. Hankkeella pyritään vähentämään haitallisten aineiden esiintyvyyttä rakennuksissa, rakennustyömailla ja rakennusmateriaaleissa. <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteko-ja-hallinto/kaupungin-organisaatio/toimialat/kaupunkiympariston-toimiala/kehitys-ja-yhteistyohankkeita/nonhazcity3>; <https://interreg-baltic.eu/project/nonhazcity/>. Luettu 5.2.2026.

¹⁹⁶ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 50.

¹⁹⁷ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 50.

¹⁹⁸ <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteko-ja-hallinto/kaupungin-organisaatio/toimialat/kaupunkiympariston-toimiala/kehitys-ja-yhteistyohankkeita/chemclimcircle2>. Luettu 5.2.2026. Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024-2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

2025 yhdessä Lappeenrannan–Lahden teknillisen yliopiston (LUT) kanssa.¹⁹⁹ Näiden ohella vuonna 2025 toimenpiteestä vastaavat olivat käyneet keskusteltua mahdollisesta kehittämiskohteesta lumenhallinnan hankinnoissa sekä antaneet konsultointia yhdessä kaupunkiympäristön toimialan ilmastoyksikön kanssa kaupunkiympäristön merelliset työt - puitesopimuksen valmistelussa ja toteuttamisessa.²⁰⁰

Itämerihaasteen raportoinnin mukaan kemikaaliviisaita hankintoja edistetään varhaiskasvatuksen green deal -sopimuksen mukaisesti. Green deal -sopimus on valtion ja elinkeinoelämän tai julkisen sektorin toimijoiden, esimerkiksi kuntien välinen vapaaehtoinen ja määräaikainen sitoumus kestävän kehityksen ja ympäristötavoitteiden edistämiseen. Sitoumuksen tavoitteena on edistää ilmastonmuutoksen hillintää, kiertotaloutta ja luonnonvarojen kestävää käyttöä nopeammin ja joustavammin kuin pelkällä lainsäädännöllä.²⁰¹ Pormestari on vuonna 2020 päättänyt haitallisten aineiden vähentämistä varhaiskasvatuksen hankinnoissa koskevan green deal -sopimuksen solmimisesta ympäristöministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Sopimus koskee ajanjaksoa 22.12.2020–31.12.2025. Sopimuksen tavoitteena on vähentää lasten altistumista haitallisille aineille varhaiskasvatuksen ympäristössä. Sopimuksen aikana vuonna 2024 kehitettiin hankintakriteerit viiteen hankintakategoriaan. Green deal -kriteereitä on samana vuonna myös hyödynnetty useissa hankinnoissa, esimerkiksi siivouspalvelujen kilpailutuksessa.²⁰²

NonHazCity3-hankkeessa on vuonna 2024 käyty markkinavuoropuhelua Helsingin kaupungin asuntotuotannon (ATT) ja Helsingin kaupungin asunnot Oy:n (Hekan) suunnitteluohjeiden päivittämiseksi haitallisten aineiden näkökulmasta. NonHazCity-hanke²⁰³ on EU:n Interreg Baltic Sea Region -ohjelmasta rahoitettu kolmivuotinen (2023–2025) hanke.²⁰⁴ Myös Helsingin kaupungin rakentamispalveluliikelaitoksen Staran ohjeita on tarkasteltu. Lisäksi hankkeessa on vuosina 2024–2025 tuotettu Kemikaaliviisas rakentaminen -opintokokonaisuus. Opintokokonaisuuden oppimateriaali on avoimesti saatavilla Opetushallituksen ylläpitämässä Avointen oppimateriaalien kirjastossa.²⁰⁵

¹⁹⁹ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²⁰⁰ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²⁰¹ <https://sitoumus2050.fi/tietoa-green-dealista#/>. Luettu 5.2.2026.

²⁰² Pormestari 27.10.2020 § 102; <https://www.hel.fi/fi/uutiset/helsinki-palkittiin-kaudesta-green-deal-sopimuksesta>. Luettu 5.2.2026; <https://sitoumus2050.fi/green-deal#/details/533751>. Luettu 5.2.2026; <https://ym.fi/green-deal-sopimukset>. Luettu 12.3.2026.

²⁰³ Reducing hazardous substances in construction to safeguard the aquatic environment, protect human health and achieve more sustainable buildings.

²⁰⁴ <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteko-ja-hallinto/kaupungin-organisaatio/toimialat/kaupunkiympariston-toimiala/kehitys-ja-yhteistyohankkeita/nonhazcity3>. Luettu 5.2.2026.

²⁰⁵ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025; <https://aoe.fi/#/materiaali/5141>. Luettu 5.2.2026.

Tietoisuutta haitallisten aineiden vähentämiseksi hankinnoissa on myös lisätty esimerkiksi esittelemällä kaupungin haitallisten aineiden hallintaa hankintojen näkökulmasta ulkomaisille vieraille toukokuussa 2024. Esittely toteutettiin osana Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta rahoitettua Chemical Ambassadors for Europe (ChemBee) hanketta.²⁰⁶ Suomessa ChemBee hankkeen tavoitteena on kasvattaa Helsingin kaupungin sekä muiden Suomen ekotukikuntien ekotukihenkilöiden kemikaaliosaamista. Tavoitteena on haitallisten kemikaalien vähentäminen työpaikalla. Hankkeen kestoajaksi on 1.10.2022–31.3.2026. ChemBee-hankkeessa on myös koulutettu syksyllä 2024 kaupungin ekotukihenkilöitä haitallisten aineiden vähentämisestä mukaan lukien hankintojen mahdollisuuksista vähentää haitallisia aineita. Vuonna 2025 ekotukihenkilöiden koulutuksia on jatkettu, ja lisäksi on koulutettu varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja johtoa.²⁰⁷

Yllä mainittujen ohella Itämerihaasteen työryhmän seurantaraportissa on mainittu osana vesivastuullisuuden huomioimista kaupungin hankinnoissa koskevaa toimenpidettä, että Helsingin edustajat osallistuivat Water-Food Futures -tutkimushankkeen sidosryhmätilaisuuteen ja haastatteluun vuonna 2025.²⁰⁸ Tutkimushanke liittyy kaupungin ruokahankintojen luontojalanjälkilaskentaan LUT-yliopiston kanssa.²⁰⁹ Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) rahoittaman tutkimushankkeen tavoitteena on edistää kestäväää vedenkäyttöä ruokajärjestelmässä. Hankkeessa pyritään tunnistamaan ratkaisuja, jotka vähentävät veden ylikulutusta ja saastumista, samalla varmistuen ruoan riittävyden ja tuotannon taloudellisen kannattavuuden.²¹⁰

Toimenpideohjelman mukaan hankintojen vesivastuullisuutta koskevassa Itämerihaasteen toimenpiteen toteuttamisessa oli tarkoitus hyödyntää olemassa olevia, esimerkiksi erilaisten käynnissä olevien hankkeiden kautta saatuja resursseja.²¹¹ Kuitenkin Itämerihaasteen työryhmän koostaman raportoinnin mukaan lisäresursseja ollaan mahdollisesti kartoittamassa vuoden 2026 aikana, koska NonHazCity3-hanke ja varhaiskasvatuksen green deal päättyivät vuonna 2025.²¹²

Vuonna 2026 toimenpiteessä on suunnitteilla myös mahdollisia hankintakonsultaatioita kemikaaliviisaiden hankintojen edistämiseksi. Lisäksi suunnitteilla on ruokaan liittyvien kestävyysvaikutusten huomioiminen osana Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun

²⁰⁶ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²⁰⁷ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²⁰⁸ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²⁰⁹ Kaupunkiympäristön vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2026) kommentit muistiolounnokseen 4.3.2026.

²¹⁰ <https://waterfoodfutures.fi/>. Luettu 5.2.2026.

²¹¹ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 50.

²¹² Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

tavoitteiden 2040 toteuttamista.²¹³ Yhtenä kaupungin ympäristönsuojelun tavoitteista on vastuullisten hankintojen edistäminen. Tavoitteeseen liittyy, että kaupungin ruokahankinnoissa asetetaan kattavat ilmasto- ja ympäristövaikutuksia pienentävät hankintakriteerit ja sopimusehdot.²¹⁴

3.2.8 Yhteistyö ja verkosto

Kehitetään Itämerihaasteen verkostotoimintaa (toimenpide 8)

Itämerihankkeen verkostotoimintaa koskeva toimenpide on tämän arvioinnin mukaan edistynyt, mutta toimenpiteen toteutettavuutta vuoteen 2028 mennessä ei voitu arvioida, koska toimenpiteen edistymisen mittareista ei ollut arviointiajankohtana riittävästi tietoa.

Osana Itämerihaasteen verkostotoiminnan kehittämistä on tarkoitus toteuttaa seuraavat toimet:

- Lisätä Itämerihaasteen verkoston jäsenien määrää
- Vahvistaa yhteyttä kaupungin matkailupalveluiden eli Helsinki Partnersin kanssa
- Vahvistaa yhteyttä maa-, metsä- ja kalatalouden edustajien kanssa
- Lisätä kansainvälistä yhteistyötä ja kansainvälisten hankkeiden määrää
- Lisätään kaupunkiyhteistyötä esim. Itämerihaasteen ystävyyskaupunkien kanssa
- Parantaa verkostojäsenille tarjottavia palveluita (esimerkiksi kaupunkiklinikat²¹⁵) ja kartoittaa jäsenien tarpeita.²¹⁶

Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan toimenpiteen edistymistä on tarkoitus arvioida verkoston jäsenmäärän kehityksen ohella esimerkiksi verkostoviestinnän aktiivisuuden, jäsenorganisaatioille tuotettujen materiaalien, tapahtumien sekä koulutusten tai työpajojen määrän mukaan. Tarkoitus olisi myös arvioida, miten yhteistyö edellä mainituissa tilaisuuksissa on onnistunut, esimerkiksi sen perusteella, millaista palautetta niistä on saatu.²¹⁷ Tämän arvioinnin käytettävissä ei ollut riittävästi tietoa palautteiden sisällöstä, jotta sen perusteella olisi voinut arvioida verkostotoiminnan kehittämistä.

²¹³ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²¹⁴ Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoitteet 2040. Hyväksytty kaupunginhallituksessa 11.3.2024, 13.

²¹⁵ Kaupunkiklinikat ovat esimerkiksi työpajoja tai seminaareja, jotka on suunnattu verkostoon kuuluville kaupungeille ja joissa käsitellään jotakin kaupunkien toiminnalle olennaista haastetta tai teemaa; Kaupunkiympäristön vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2026) kommentit muistiolounnokseen 4.3.2026.

²¹⁶ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 28.

²¹⁷ Kaupunkiympäristön toimialan Vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025.

Toimenpide edistää Itämerihaasteen 2024–2028 tavoitteista yhteistyötä ja osallisuutta. Toimenpiteen päävastuutahoksi toimenpideohjelmassa on merkitty Itämerihaaste.²¹⁸ Käytännössä toimenpiteen toteuttamisesta Helsingissä vastaa siis kaupunkiympäristön toimialan ympäristöpalveluiden vesiensuojelutiimi, jonka vastuulla Itämerihaasteen koordinointi on.

Itämerihaasteen verkoston jäsenet ovat käytännössä ne organisaatiot, jotka ovat tehneet tai päivittäneet sitoumuksen uudelle toimenpidekaudelle sekä lisäksi aiemmilla kausilla sitoumuksen tehneet. Itämerihaasteen koordinaattorilta saadun tiedon mukaan kaudella 2024–2028 sitoumuksia on 65 kappaletta, kun kaudella 2019–2023 sitoumuksia oli 34 kappaletta.²¹⁹ Osa verkoston jäsenistä on uusia.²²⁰ Jäsenmäärän kasvattamisen osalta toimenpiteen voi siis katsoa toteutuneen. Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan jäsenmäärän lisääntyminen ei kuitenkaan yksin osoita verkoston vahvistumista tai palvelun paranemista, sillä esimerkiksi organisaatio voi muodollisesti olla jäsen ilman käytännön osallistumista.²²¹

Yhteistyötä kaupungin matkailupalveluiden kanssa on aloitettu vuonna 2024 käymällä keskustelua Helsinki Partnersin kanssa niin sanotun uudistavan matkailun kehittämisestä.²²² Uudistavan matkailun tavoitteena on, että matkakohde jää matkailijoiden jäljiltä parempaan tilaan kuin missä se oli ennen vierailua.²²³ Vuonna 2026 on tarkoitus järjestää jokin Itämerihaasteen ja Helsingin Partnersin yhteinen tilaisuus, esimerkiksi tapahtuma tai seminaari.²²⁴

Yhteyden vahvistaminen maa-, metsä- ja kalatalouden edustajien kanssa ei ole Itämerihaasteen työryhmän seurannan mukaan edistynyt vuosina 2024–2025.²²⁵ Itämerihaasteen koordinaattorin mukaan tämä johtuu siitä, että on keskitytty toimenpiteen muiden osien edistämiseen. On myös määrittelemättä, mihin toimiin tai teemoihin yhteistyön tulisi keskittyä. Itämerihaasteen koordinaattorille yhteistyölle maa-, metsä- ja kalatalouden edustajien kanssa ei ole ollut vielä selkeää tarvetta, esimerkiksi hankkeiden muodossa.²²⁶ Vuonna 2026 on suunnitelmassa kartoittaa niitä maa-, metsä- ja kalatalouden

²¹⁸ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028, 50.

²¹⁹ Kaupunkiympäristön toimialan Vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025.

²²⁰ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²²¹ Kaupunkiympäristön toimialan Vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025.

²²² Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²²³ <https://www.visitfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/2024/uudistavassa-matkailussa-on-tilaa-innovaatioille>. Luettu 5.2.2026.

²²⁴ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²²⁵ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²²⁶ Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) vastaukset sähköpostitiedusteluun 3.12.2025.

tahoja, joiden kanssa on ollut aiemmin yhteistyötä tai joilla on ollut Itämerihaasteen sitoumus, ja selvittää, millainen yhteistyö kyseisten tahojen kanssa olisi mahdollista.²²⁷

Vuoden 2025 tilanteessa ei ole vielä mahdollista arvioida, onko Itämerihaasteeseen liittyvä kansainvälisen yhteistyön ja kansainvälisten hankkeiden määrä lisääntynyt kaudella 2024–2028 verrattuna esimerkiksi aikaisempaan Itämerihaasteeseen 2019–2023. Tässä arvioinnissa voidaan lähinnä todeta, että uudellakin kaudella on tehty kansainvälistä yhteistyötä ja osallistuttu hankkeisiin tai hankehakuihin, joten tätä osaa toimenpiteestä on edistetty.

Itämerihaasteessa on tehty vuonna 2024 kansainvälistä yhteistyötä esimerkiksi siten, että Itämerihaasteen tiimi osallistui EU:n Blue Mission Arena 2 -tapahtumaan Riiikassa.²²⁸ Tapahtuman tarkoituksena oli koota osallistujia Itämeren alueelta keskustelemaan Itämeren tulevaisuudesta.²²⁹ Lisäksi Itämerihaasteen koordinaattori osallistui BALTICITIES-hankkeen loppuseminaariin Liepajassa esittelemällä Itämerihaasteen verkostotoimintaa kansainvälisille partnereille.²³⁰ Suomen ympäristökeskuksen vetämä BALTICITIES-hankkeen (2022–2024) tavoitteena oli parantaa Suomen ja Baltian maiden rannikoiden tilaa vahvistamalla yhteistyöverkostoja eri maiden rannikkokaupunkien ja yhteiskunnan eri toimijoiden välillä sekä lisäämällä kansalaisten tietoisuutta meriympäristön tilasta.²³¹ Lisäksi kaupungin ympäristöjohtaja osallistui paneelikeskusteluun ja kertoi Itämerihaasteen eduista kaupungin toiminnassa.²³²

Kansainvälisistä hankkeista Helsinki on vuonna 2024 ollut mukana Itämeren alueen kaupunkien kanssa Climate Neutral Destinations -hankehaussa.²³³ Climate Neutral Destinations (CliNeDest) -hankkeen (2025–2028) tavoitteena on matkailualan siirtyminen kohti hiilineutraaliutta, palvelutarjonnan kehittäminen hiilineutraalimmaksi sekä edistää ilmastotyötä ja kestävä matkailua ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. Helsinki osallistuu hankkeeseen partnerina.²³⁴ Lisäksi Helsingin kaupunki on yhdessä Tallinnan sataman ja kaupungin sekä suurten varustamojen kanssa mukana FinEst Green Corridor -hankkeessa, jonka tavoitteena on luoda kestävä, ympäristöneutraali meriliikenneväylä ja

²²⁷ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²²⁸ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²²⁹ <https://interreg-baltic.eu/event/baltic-sea2land-project-at-the-blue-mission-banos-arena-2-2024-supporting-the-eu-mission-restore-our-ocean-waters-in-the-baltic-and-north-sea/>. Luettu 6.2.2026.

²³⁰ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²³¹ <https://itamerihaaste.fi/itamerihaaste/arkisto/>. Luettu 6.2.2026.

²³² Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²³³ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025.

²³⁴ Strategiajohtaja 4.6.2025 § 33.

laivamatka Helsingin ja Tallinnan sekä Vuosaaren ja Muugan satamien välille.²³⁵ FinEst Green Corridor -hankkeelle ei ole määritelty hankeaikaa, vaan Helsingin pormestarin allekirjoittaman yhteisymmärryspöytäkirjan mukaan hanke on voimassa ”niin kauan kuin perustajakumppanit ovat yksimielisiä siitä, että FinEst Green Corridorin kestävää tulevaisuutta koskeva tehtävä ja tavoitteet saavutetaan parhaiten yhteistyössä ja yhdessä toimien.”²³⁶ Hankkeella ei ole erillistä rahoitusta, vaan toiminta rahoitetaan kumppanien omista budjeteista.²³⁷ Kuten sivulla 68 on todettu, vuosina 2026–2029 Helsinki osallistuu lisäksi Euroopan unionin Interreg Central Baltic -ohjelmaan hankkeella ”Resilient Sea”.²³⁸

Turun ja Helsingin Itämerihaasteessa on pyritty parantamaan ulkoisille verkostojäsenille tarjottavia palveluita esimerkiksi siten, että Itämerihaasteen Turun ja Helsingin tiimit ovat vuonna 2024 yhdessä järjestäneet ulkoisille verkostojäsenille verkkotilaisuuksia. Verkkotilaisuuksien aiheina ovat olleet Itämerihaasteeseen sitoutuminen, sitoumuksen päivittäminen ja esimerkit toimenpiteistä. Lisäksi kaupunkien yhteinen työvaliokunta järjesti lokakuussa 2025 työpajan, jonka teemana oli muun muassa verkostotyön kohderyhmien määrittäminen. Työpajan tulosten perusteella oli tarkoitus päättää, mihin verkostotyössä keskitytään vuosina 2026–2027. Työvaliokunnan näkemys on, että Helsingin ja Turun olisi hyödyllistä kehittää kuntayhteistyötä verkoston puitteissa. Sama näkemys on myös tullut esiin kuntajäsenille vuonna 2025 toteutetusta kyselystä, johon vastanneet kunnat olivat halukkaita yhteistyön lisäämiseen.²³⁹

²³⁵ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025; <https://www.portofhelsinki.fi/tietoa-meista/helsingin-satama/ajankohtaista/helsinki-ja-tallinna-satamat-kaupungit-ja-varustamot-allekirjoittivat-yhteisymmarrussopimuksen-vauhdittamaan-toimia-nollapaastoisenerivaylan-edistamiseksi/>. Luettu 6.2.2026.

²³⁶ Pormestari 3.11.2023 § 105, liite 1, yhteisymmärryspöytäkirja. Käännös on Itämerihaasteen vuoden 2026 koordinaattorin.

²³⁷ Kaupunkiympäristön vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2026) kommentit muistiolounnokseen 4.3.2026.

²³⁸ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025), sähköposti 19.11.2025; Strategiajohtaja 15.9.2025 § 55; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025), sähköposti 2.2.2026.

²³⁹ Itämerihaasteen toimenpideohjelma 2024–2028. Päivittyvä seurantataulukko noudettu Itämerihaasteen työryhmän Sharepoint-sivulta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) 11.11.2025; Kaupunkiympäristön vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2026) kommentit muistiolounnokseen 4.3.2026.

3.3 Roskaantumisen hillinnän merialueen suojeluun liittyvät toimenpiteet

Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelman 2022–2025 valmistelu aloitettiin vuonna 2020, se hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnan kokouksessa 30.8.2022 ja kaupunginhallitus hyväksyi sen 27.2.2023. Lopullisessa ohjelmassa oli 17 toimenpidettä, joista 5 oli laajempia kärkihankkeita. Toimenpiteiden toteuttaminen alkoi varsinaisesti vasta vuonna 2024, jolloin lanseerattiin ohjelman kärkihankkeeseen 2 kuulunut viestintäkampanja. Ohjelman toteuttamista on seurannut kaupungin eri toimialojen asiantuntijoista sekä HSY:n, SYKE:n ja Pidä Saaristo Siistinä ry:n edustajista koostunut ohjausryhmä, joka kokoontui kahdesti vuodessa. Ohjelman toimenpiteiden toteutumisesta on tekeillä loppuraportti, joka ei ollut vielä ehtinyt valmistua vuoden 2026 helmikuun puoliväliin mennessä. Luonnoksen perusteella ohjelman toimenpiteistä 9 olisi valmistunut, viisi olisi aikataulussa ja kolmea ei olisi aloitettu.²⁴⁰

Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelmassa 2022–2025 suoraan Itämereen liittyviä tavoitteita ovat hulevesien mukana kulkeutuvan roskan ja mikromuovin huomioiminen, meritäyttöjen aiheuttama roskaantuminen ja hulevesien sekä tuulen mukana työmailta kulkeutuvat roskat.²⁴¹

Ohjelman kuudentena toimenpiteenä oli toteuttaa ympäristökoulutus Helsingin alueen rakennuttajille. Koulutuksen oli tarkoitus käsitellä muun muassa melua, kemikaaleja sekä roskaantumista. Toimenpiteen vastuutahona oli ympäristöpalvelut, ja sen toteutus oli tarkoitus aloittaa heti vuodesta 2022. Loppuraportin luonnoksen mukaan toimenpiteeseen liittyen järjestettiin Suuret infrahankkeet kiertotaloudellisesti-koulutus 12.3.2025 yhteistyössä Green Building Council Finlandin kanssa. Tilaisuudessa käytiin läpi kuinka suurissa ja teknisesti haastavissa infrahankkeissa saadaan aikaan kustannustehokkaita kiertotalousratkaisuja. Tapahtuma oli suunnattu Green Building Council Finlandin infrarakentamisen foorumin jäsenille sekä Helsingin kaupungin rakennuttajille. Kuvauksen perusteella koulutus vastaa toimenpidettä vain osittain.²⁴²

Ohjelman seitsemäntenä toimenpiteenä oli toteuttaa ympäristökoulutus Helsingin venekerhoille ja pursiseuroille. Veneilijöitä oli tarkoitus kouluttaa veneilyn vaikutuksista ympäristöön muun muassa vedenalaisen melun, antifouling- eli eliönestomaalien²⁴³, roskaantumisen ja luonnossa jäljettömästi liikkumisen osalta. Toimenpide oli tarkoitus

²⁴⁰ Roskaantumisen hillinnän ohjelman toimenpideohjelman 2022–2025 loppuraportti toimenpiteistä, luonnos 6.2.2026; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 9.2.2026.

²⁴¹ Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelma 2022–2025.

²⁴² Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelma 2022–2025; Roskaantumisen hillinnän ohjelman toimenpideohjelman 2022–2025 loppuraportti toimenpiteistä, luonnos 6.2.2026.

²⁴³ Antifouling-maalit (eli eliönestomaalit) ovat erityisiä maaleja, jotka on suunniteltu estämään merieliöiden tarttumista veneen runkoon ja muihin vedenalaisiin osiin. <https://venemaalit.fi/antifouling-eli-elionestomaalit/>. Luettu 16.2.2026.

toteuttaa Itämerihaasteen yhteydessä vuosina 2022–2023. Loppuraportin luonnoksen perusteella vuonna 2024 toteutettiin kokonaisuus, johon sisältyi työpaja, käsikirjoitus ja kolme videota.²⁴⁴

Kaupunkiympäristölautakunta on hyväksynyt uuden roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelman vuosille 2026–2029 helmikuussa 2026. Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelman toteutumista voi seurata reaaliajassa vuonna 2026 avattavalla Ympäristövahti-verkkosivustolla.²⁴⁵

²⁴⁴ Roskaantumisen hillinnän ohjelman toimenpideohjelman 2022–2025 loppuraportti toimenpiteistä, luonnos 6.2.2026.

²⁴⁵ Kaupunkiympäristölautakunnan pöytäkirja 3.2.2026 § 64; Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 9.2.2026.

Lähteet

Arviointikäynnit, haastattelut ja Teams-keskustelut

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikkö, Teams-keskustelu 20.5.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikön ja vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) haastattelu 4.12.2025.

Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunkiympäristön toimialalle 27.11.2025.

Sähköpostit ja Teams-viestit

Kaupunginkanslian aluerakentaminen -yksikön projektinjohtajan vastaukset sähköpostiedusteluun 19.11.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan hankintapalveluiden omaisuuden hankinnat-yksikön johtavan hankinta-asiantuntijan koostamat vastaukset sähköpostitiedusteluun 28.11.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan kaupunkitila ja verkostot -yksikön johtavan maisema-arkkitehdin vastaukset sähköpostitiedusteluun 2.12.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan keskustan asemakaavoituksen tiimipäällikön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelun toiminnanohjausyksikön vs yksikön päällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 13.3.2026.

Kaupunkiympäristön toimialan maisema- ja yleissuunnitteluyksikön maisema-arkkitehdin, teknistaloudellisen suunnittelun projektipäällikön ja kahden asemakaavoituksen suunnittelijan vastaukset sähköpostiedusteluun 4.12.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan maisema- ja yleissuunnitteluyksikön maisema-arkkitehti, sähköposti 6.3.2026.

Kaupunkiympäristön toimialan merellisen tiimin tiimipäällikön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan tontit-yksikön kiinteistöasiamiehen vastaukset sähköpostitiedusteluun 19.11.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan ulkoisen viestinnän yksikön viestintäasiantuntijan kokoamat kaupunkiympäristön toimialan viestintäpalvelujen ja ympäristöpalvelujen, sekä kaupunginkanslian ulkoisen viestinnän yksikön vastaukset sähköpostitiedusteluun 6.3.2026.

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimi ympäristösuunnittelijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 9.2.2026.

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikkö, sähköposti 25.2.2026.

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tiimipäällikkö, sähköposti 2.3.2026.

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin tutkijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 26.11.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kirjalliset vastaukset haastattelukysymyksiin, sähköposti 5.12.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) vastaukset sähköpostitiedusteluun 3.12.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025), sähköposti 6.10.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025), sähköposti 19.11.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025), sähköposti 2.2.2026.

Kaupunkiympäristön toimialan vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2025) kommentit muistiolounnokseen 4.3.2026.

Kaupunkiympäristön toimialan viherkunnossapitotiimin projektijohtajan ja luonto ja ympäristötietoisuusyksikön ympäristöasiantuntijan vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan ympäristöasioiden hallinta -yksikön ympäristöasiantuntijan ja sillat, esirakentaminen ja aluerakentamislogistiikka -yksikön projektijohtajan vastaukset sähköpostitiedusteluun 8.12.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan ympäristöseuranta ja -valvontayksikön tutkijan vastaus sähköpostitiedusteluun 25.2.2026.

Kaupunkiympäristön toimialan ympäristösuojelu ja ohjaus -yksikön vs. tiimipäällikön ja ympäristötarkastajan sekä ympäristöseuranta ja -valvontayksikön tutkijan ja kaupunkitila ja verkostot -yksikön johtavan maisema-arkkitehdin vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan ympäristöterveysyksikön ympäristötarkastajan vastaukset sähköpostitiedusteluun 9.12.2025.

Kaupunkiympäristön vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelija (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2026), KYMP – Itämerihaasteen työryhmä, Teams-viesti 29.1.2026.

Kaupunkiympäristön vesiensuojelutiimin ympäristösuunnittelijan (Itämerihaasteen koordinaattori vuonna 2026) kommentit muistiolounnokseen 4.3.2026.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tilapalveluyksikön projektipäällikön, merelliset palveluyksikön päällikön, lähiliikuntayksikön päällikön ja muu merellinen toiminta tiimin tiimiesihenkilön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ulkoilupalveluiden yksikön päällikön ja tilapalveluyksikön projektipäällikön vastaukset sähköpostitiedusteluun 5.12.2025.

Muut lähteet:

Aroviita J., Mitikka S. & Vieronen S. (toim.) 2019. Pintavesien tilan luokittelu ja arviointiperusteet vesienhoidon kolmannella kaudella. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 37/20.

Belinskij A., Aroviita J., Kauppila J., Kymenvaara S., Leino L., Mäenpää M., Raitanen E., & Soininen N. 2018. Vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeaminen – perusteet ja menettely. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 42/2018.

Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoitteet 2040. Hyväksytty kaupunginhallituksessa 11.3.2024. Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2024:13.

Hulevesien laatu ja kaivokohtainen suodatus -hanke (HuLaKaS). Loppuraportti. III raporttoimiskausi 1.6.2022–31.12.2022.

Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028. Turun ja Helsingin kaupungit 2024.

Juuti P., Rajala R. & Katko T.: Metropoli ja meri. 100 vuotta jätevedenpuhdistusta Helsingissä. HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut 2010.

Laakkonen S. 2001. Vesiensuojelun synty. Helsingin ja sen merialueen ympäristöhistoriaa 1878–1928.

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 1299/2004.

LUMO-ohjelma. Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2021–2028, Kaupunkiympäristölautakunta 20.4.2021, Kaupunkiympäristön julkaisuja 2021:16.

Mätäjoen alueellinen hulevesiselvitys ja -suunnitelma 2026. Kaupunkiympäristön aineistoja 2026:3.

Nieminen M (toim.) 2025. Helsingin kaupungin luonnonsuojelualueohjelma 2025–2038. Kaupunkiympäristön julkaisuja 2025:11.

Räsänen M. & Lauha M. 2025. Pääkaupunkiseudun merialueen tila 2024 – Kasviplankton, eläinplankton ja pohjaeläimet. Kaupunkiympäristön aineistoja 2025:23.

State of the Baltic Sea 2023. Third HELCOM holistic assessment 2016–2021. In Brief. Helsinki Commission – HELCOM 2023.

Vahtera E. 2019. Pääkaupunkiseudun rannikkovesien laatu. Ilmastonmuutoksen ja ravinnekuormituksen vaikutukset 1970-luvulta nykypäivään. Kaupunkiympäristön julkaisuja 2019:6.

Vantaanjoen yhteistarkkailu. Vedenlaatu 2023. Vantaanjoen ja Helsingin Seudun vesiensuojeluyhdistys. Raportti 14/2024.

Liitteet

Liite 1 Itämerihaasteen 2019–2023 Helsinkiä koskevat toimenpiteet

Itämerihaasteen kauden 2019–2023 Helsinkiä koskevat toimenpiteet, sekä Itämerihaasteessa toimenpidekauden lopussa tehty arvio toimenpiteiden toteutumisesta.

246

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
1	Aina kun tehdään sekaviemäristä erillisviemäröintiä, tutkitaan mahdollisuudet hulevesien imeyttämiseksi ja viivyttämiseksi	ei / ei tietoa
3	Kehitetään suunnittelujärjestelmää siten, että sekaviemäriverkoston eriyttämisen mahdollisuudet selvitetään aina kun katualueiden auki kaivamista edellyttäviä muutoksia suunnitellaan	ei / ei tietoa
4	Sisällytetään lietet tuotteet väylien viherrakentamisen hankinta-asiakirjoihin	ei / ei tietoa
5	Kehitetään haja-asutusalueilla kaupunkien ulkoilusaarten, ulkoilukeskusten ja liikuntapaikkojen jätevesien hallintaa saneeraamalla kohteiden jäte-vesijärjestelmät tai rakentamalla yhdysviemäreitä	ei / ei tietoa
6	Päivitetään HSY:n Itämerihaaste-toimenpideohjelma vuonna 2019 alkavalle kaudelle	toteutui
10	Selvitetään typpivalumia ja typen sidontamahdollisuuksia esimerkiksi biohiilellä, kun louhetta käytetään rakentamisessa	ei / ei tietoa

²⁴⁶ Kaupunkiympäristön toimialan Itämerihaasteen koordinaattorilta sähköpostitse saatu koonti toimenpiteiden tilanteista 6.10.2025.

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
11	Kehitetään ravinteiden sitomista biohiileen ja biohiilen käyttöä kasvualustoissa	toteutui
12	Jatketaan ravinneneutraalisuuden ja päästöjen kompensoimisen edistämistä kaupungin toiminnoissa	ei / ei tietoa
13	Kehitetään vihermassojen hyödyntämistä esimerkiksi biokaasuttamalla tai kuivamädätyksellä	toteutui
14	Edistetään golfkenttien ympäristöjärjestelmiä sekä ympäristön ja luonnon kannalta hyviä käytäntöjä	toteutui
15	Luonnonhoidon suunnittelussa huomioidaan vesiensuojelun kannalta tärkeät elementit kuten pienvedet, ojat ja kosteikot	vaikea mitata
18	Toteutetaan purojen ja pienvesien tutkimus- ja kunnostusprojekteja sekä osavaluma-alueiden hulevesiratkaisuja	toteutui
19	Hulevesien hallinnan pilottikohteet yhteistyössä taloyhtiöiden ja suunnittelutoimistojen kanssa toteutetaan hankkeistamalla esimerkkikohteita kaupungin omissa kiinteistöissä kuten Heka ja julkiset rakennukset	toteutui
20	Hulevesien hallinta tonteilla-ohje pidetään ajan tasalla, muutoksia tulee esimerkiksi kunnan hulevesijärjestelmän vaikutusalueen hyväksymisen myötä	ei / ei tietoa
21	Tehdään tutkimusyhteistyötä Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston kanssa hulevesiasioissa	toteutui
22	Kaupungin pelloilla toteutetaan rakennekalkitusta ja kipsikäsittelyä	toteutui

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
23	Toteutetaan suojakaistat kaikille kaupunkien omistamille pelloille, lisäksi suunnitellaan ja toteutetaan suojavyöhykkeitä, kosteikkoja ja pohjapatoja jokien ja purojen varsille	ei / ei tietoa
24	Toteutetaan edelleen vesiensuojelullisesti esimerkillistä peltoviljelyä a) Ei käytetä teollisia fosforilannoitteita kaupungin itse viljelemillä pelloilla, b) Seurataan ravinnetaseita omilla pelloilla keskisatojen mukaan, c) Säilytetään talviaikainen kasvipeitteisyys 60 % kaupungin viljelemästä viljelypinta-alasta vuosittain	toteutui
25	Jatketaan vesiensuojeluvaatimusten sisällyttämistä vuokrapeltosopimukseen	toteutui
26	Vähennetään kaupunkien puisto- ja viheralueilla teollisten lannoitteiden käyttöä	vaikea mitata
28	Valmistellaan uusi maatalouden vesiensuojelun tutkimushanke yhdessä Helsingin yliopiston maatalousmetsätieteellisen tiedekunnan kanssa	toteutui
29	Liikenteen typpipäästöjen vähentäminen ja liikenteen sähköistäminen: a) otetaan käyttöön sähköllä tai muilla vaihtoehtoisilla käyttövoimalla toimivia aluksia saaristoliikenteeseen ja rakennetaan latauspisteitä	toteutui
30	Selvitetään vesiliikenteen, matkailuautojen ja bussien jätevedenkäsittelykäytäntöjä ja kuivakäymälämahdollisuuksia	toteutui
31	Edistetään ravinteiden poistoa merestä esimerkiksi jatkamalla ja laajentamalla Lähikalahanke-toimintatapaa ja kokeilemalla uusia kunnostusmenetelmiä	toteutui
32	Selvitetään mikromuovien lähteitä ja esiintymistä vesistöissä: a) Selvitetään tekonurmikenttien ja muiden liikuntapaikkojen	toteutui

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
	aiheuttama mikromuovikuormitus ja kehitetään vaihtoehtoisia materiaaleja roskaantumista aiheuttaville rakenteille, b) Selvitetään, kehitetään ja kokeillaan esim. liikenteen aiheuttamien mikromuovipäästöjen vähentämismenetelmiä	
33	Kehitetään roskaantumisen seuranta meressä	toteutui
35	Aluerakentamishankkeissa ja kaupunginosien rakentamisessa huolehditaan erityisesti rannoille ja mereen kohdistuvien melu- ja roskaantumisongelmien minimoimisesta (työmaat, louheet ym.)	toteutui
36	Jatketaan selvityksiä vesistöjen ja sedimenttien mikroroskaantumisesta yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen, yliopistojen, vesilaitosten ja vesiensuojeluyhdistysten kanssa	ei / ei tietoa
37	Kartoitetaan roskaantumisen lähteitä ja kokeillaan uusia tapoja roskaantumisen vähentämiseksi	toteutui
38	Lumi ja roskaantuminen: b) Selvitetään keinoja lumen mukana tulevan roskaantumisen saamiseksi hallintaan ja vaihtoehtoisia menetelmiä lumen merikaadolle	toteutui
39	Kiertotalouden edistämiseksi ja ympäristön kemikalisoitumisen saamiseksi hallintaan: a) määritetään haitalliset ns. prioriteettiaineet, d) selvitetään haitallisten aineiden lähteitä ja huuhtoutumista vesiympäristöön sekä esiintymistä vesistöissä, esim. asuminen, teollisuus, liikenne, roskaantuminen, mikroroskat, rakentaminen, e) järjestetään ekotukihenkilöiden täydennyskoulutuksia haitallisista aineista	toteutui

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
40	Kehitetään teollisuuden riskienhallintaa vesienkäytössä ja kuormittavien aineiden päästämässä viemäriverkostoon (varautuminen ja torjunta) mm. teollisuusjätevesisopimusten avulla ja kehittämällä yhteistyökäytäntöjä puhdistamoiden, teollisuuden ja ympäristöviranomaisten välillä	toteutui
41	Osallistutaan selvityshankkeisiin koskien jätevesien ja jätevesilietteiden sisältämiä haitta-aineita ja niiden vähentämismahdollisuuksia	toteutui
42	Kemiallisten torjunta-aineiden käyttö rikkakasvien ja tuhohyönteisten torjuntaan puisto- ja viheralueilla rajoitetaan välttämättömimpään, pyritään luonnonmukaiseen torjuntaan sekä etsitään ja otetaan käyttöön hyväksi havaittuja vaihtoehtoisia menetelmiä	toteutui
45	Hulevesien laatu: e) Varmistetaan kaupungin työmaavesiohjeiden noudattaminen kaikilla työmailla mukaan lukien aluerakentamishankkeet f) toteutetaan uusia biosuodatuspilotteja esimerkiksi vilkkaasti liikennöidyn valtavyölyän varrelle ja seurataan niiden toimintaa	vaikea mitata
47	Tunnistetaan ja kartoitetaan vedenalaiselle melulle herkkiä alueita ja kohteita	toteutui
48	Seurataan uusinta tietoa vedenalaisesta melusta ja sen vaikutuksia: a) testataan vedenalaisen melun mittausmenetelmiä ja kerätään siitä tietoa suurissa vesirakentamis- ja väylähankkeissa	toteutui
49	Kun vedenalainen melutilanne on selvitetty kaupunkien merialueilla, valmistellaan	ei / ei tietoa

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
	jatkotoimenpiteitä vedenalaisen melun vähentämiseksi	
50	Satamat kehittävät edelleen risteilijöiden ja muiden matkustaja-alusten jätejakeiden kestäväää käsittelyä ja jäteneuvontaa aluksilla	toteutui
52	Jatketaan alusjättemaksukäytäntöjä (ei erillistä jätevesimaksua): a) kehitetään ja toteutetaan muiden ympäristöön perustuvien hintakannustimien käyttöönottoa	toteutui
53	Osallistutaan aktiivisesti satamatoiminnan ja laivaliikenteen ajankohtaisten ympäristönäkökohtien kehittämiseen ennakoimalla ja vaikuttamalla tuleviin säädöksiin sekä osallistumalla verkostoihin ja kehittämishankkeisiin	toteutui
54	Hyödynnetään maasähkön käyttökokemuksia toiminnan kehittämisessä	toteutui
55	Selvitetään mahdollisuuksia uusien jätejakeiden (mm. öljyisten jätteiden, rikkipesurien vesien ja lietteiden) paremmalle hyötykäytölle	toteutui
59	Kehitetään pienvesien poikkeustilanteiden ja öljyvahinkojen hallintaa ml. viestintä. Tietolähteiden tuntemusta ja käyttöä pienvesien häiriötilanteiden hallinnassa tehostetaan koulutuksella ja harjoittelulla	toteutui
60	Öljyntorjunnan merellistä valmiutta pidetään yllä merellisiä palveluja tuottavien toimialojen kanssa yhteisvoimin, jolloin kaupungin valmius öljyntorjuntaan on huomattavan hyvällä tasolla	toteutui
62	Toteutetaan venepohjien pesuri molempiin kaupunkeihin yhteistyössä veneseurojen ja alan yrittäjien kanssa, jotta veneiden kunnostamisen	toteutui

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
	haitta-aineita ei pääse mereen ja maaperään esim. pohjamaaleista	
63	Tuodaan esille pursiseuroja ja venekerhoja, jotka panostavat kestävyysnäkökohtiin esimerkiksi Roope-satamaohjelman mukaisesti	toteutui
64	Kartoitetaan pientelakoiden haitalliset aineet maaperässä ja pohjasedimenteissä	ei / ei tietoa
65	Tehdään esitys liikennevirastolle ja/tai ELY-keskuksille vesiliikenteen nopeusrajoituksista eroosion vähentämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi	ei / ei tietoa
66	Täydennetään pienvenesatamien septiasemaverkostoja ja huolehditaan vastaanottolaitteistojen toimivuudesta ja ylläpidosta	toteutui
68	Selvitetään, kuinka voidaan kokeilla uposkasvillisuuden istuttamista koealueille. Uposkasvillisuuden elvyttäminen voisi kirkastaa vettä ja sitoa sedimentin orgaanista ainesta ja ravinteita sedimenttiin, jolloin rehevöitymistä voitaisiin hillitä	toteutui
69	Tunnistetaan saaristokohteissa kulutuksen kestävyys ja sen pohjalta edistetään kestävää käyttöä sekä vaalitaan luonnonrantojen resilienssiä osana ranta-alueiden käytön kehittämistä, kun ääri-ilmiöt yleistyvät	toteutui
70	Edistetään saariston omavaraisia ja hiilineutraaleja energiaratkaisuja kaupungin omissa kohteissa	ei / ei tietoa
71	Kartoitetaan maalla olevat mahdolliset kemikaali- ja öljyriskikohteet vesistöjen kannalta	ei / ei tietoa
72	Tuetaan maakunnallista merialuesuunnittelua osallistumalla suunnitteluprosessiin ja	toteutui

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
	tuntemalla omien merialueiden toimintojen sijoittuminen ja herkät vedenalaiset kohteet: a) Täydennetään tietoa vedenalaisista luontotyypeistä ja meriekosysteemin tilaa indikoivasta lajistosta. Tuotetaan niistä uutta paikkatietoa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, jotta herkät vedenalaiset kohteet voidaan huomioida toimintojen suunnittelussa ja sijoittelussa (esim. Meritietoportaali ja VELMU-tietokanta)	
74	Resursoidaan riittävästi vesiensuojelua palvelevien rakenteiden suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito esimerkiksi hulevesien imeyttäminen, peltojen suojavyöhykkeet ja virtavesikunnostukset	ei / ei tietoa
75	Otetaan saariston ja merialueen ekologisesti arvokkaat alueet suojelun piiriin ja huomioidaan ne vesialueiden käytössä	toteutui
76	Vaalitaan kosteikkoja ja pienvesiä täydennysrakentamisen yhteydessä	toteutui
78	Kartoitetaan saariston pienvedet ja huomioidaan ne suunnittelussa	ei / ei tietoa
79	Kehitetään virtavesien lajistoseurantoja	toteutui
80	Poistetaan virtavesien ja uomien vaellusesteitä ja kunnostetaan kutusoraikkoja	toteutui
81	Edistetään kestävä matkailua ja kestävä kalastusta	toteutui
84	Vertaishaaste: pyydetään jokainen verkostokumppani haastamaan uusi organisaatio mukaan Itämerihaasteen verkostoon	toteutui

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
85	Verkostokumppaneiden aktivointi ja toimenpiteiden esittely uusilla kanavilla	toteutui
86	Tehdään yhteistyötä Vesistönkunnostusverkoston ja alueellisten verkostojen kanssa	toteutui
87	Hyödynnetään Helsingin ja Turun sisäisiä verkostoja Itämerityön edistämiseksi – molemmilla ilmastoverkostot, hankintojen ympäristöverkostot, ekotukihenkilöt	toteutui
88	Kehitetään paikallistason Itämeri-paneelin toimintaa	toteutui
90	Haastetaan Itämerihaasteen kumppaniverkosto päivittämään omat Itämeri-toimenpideohjelmansa ja sitoutumaan uusiin vesiensuojelutoimiin kaudelle 2019–2023 päivitetyn konseptin mukaisesti	toteutui
91	Jatketaan yhteistyötä alueellisten vesiensuojeluyhdistysten kanssa a) kutsumalla vesiensuojeluyhdistykset työvaliokunnan kokouksiin kerran vuodessa b) valuma-alueenäkökulman vahvistamiseksi omassa vesiensuojelutoiminnassa ja valuma-alueelta tulevan kuormituksen ja eroosion vähentämiseksi c) Kehitetään yhteistyössä konsepti yrityksille vapaaehtoisen vesistötyön toteuttamiselle ja rahoittamiselle	ei / ei tietoa
93	Hyödynnetään aktiivisesti tutkimushankkeiden tuloksia ja Helsingin yliopiston lahjoitusprofessori -yhteistyötä	toteutui
94	Toteutetaan nopeita kokeiluja vesiensuojelutyössä uusien palveluiden ja innovaatioiden edistämiseksi: a) Resursoidaan nopeuta kokeiluja vuosittain	toteutui

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
95	Itämeri- ja vesiensuojeluyhteistyö yritysten kanssa: b) SMART & CLEAN -säätöön toiminnan hyödyntäminen	toteutui
96	Merellisten yrittäjien verkostojen tapaamisissa korostetaan kestävän kehityksen merkitystä, kannustetaan yrityksiä vastuulliseen meren hyödyntämiseen esim. kevennetyn ympäristöjärjestelmän kautta ja sen esiin tuomiseen myös markkinoinnissa	toteutui
97	Edistetään merellisiä liiketoimintamahdollisuuksia ja jakamistaloutta kehittämällä erilaisten data-aineistojen keruuta ja niiden tarjoamista yritysten jatkokäyttöön, huomioidaan myös lisätyn todellisuuden hyödyntämismahdollisuudet	ei / ei tietoa
98	Opastetaan kuluttajia ja toteutetaan viestintäkampanjoita: a) Lisätään tietoisuutta siitä, että hulevedet johdetaan vesistöihin esimerkiksi hulevesikaivoihin tehtävillä infomerkinnöillä, b) lisätään tietoisuutta venekemikaalien haitallisuudesta, c) lisätään asukkaiden tietämystä haitallisista aineista kemikaalikuorman vähentämiseksi, e) Tuotetaan materiaalia ja lisätään tietoisuutta roskaantumisen ja mikroroskaantumisen haitoista ja niiden ehkäisemisestä, f) Kehitetään kaupungin ja yliopiston mautilojen ympäristökasvatusteemaista yhteistyötä	toteutui
99	Toteutetaan applikaatio Itämeren suojeluvinkit-vihkosen pohjalta yhteistyössä Itämeri- viestijöiden verkoston kanssa	ei / ei tietoa
100	Kytetään merellisen taiteen biennaali Itämerihaasteeseen	toteutui

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
101	Konseptoidaan Itämerihaasteen koulu yhteistyö uudelleen ja otetaan kaupunkien nuorisotoimi mukaan toteuttamaan hauskaa Itämeritoimintaa	toteutui
102	Kehitetään kansainvälistä Itämeri-viestintää	toteutui
104	Järjestetään tempauksia, rantasiivoustalkoita ja rantaretkiä osana kaupunkien jokavuotista luontoretki- ja ympäristökasvatustoimintaa yhteistyössä yhdistysten, muiden kaupunkien ja SiistiBiitsi-kampanjan kanssa: a) Kehitetään vapaaehtoistyön koordinoitua luomalla esimerkiksi rantakummi- tai jokitalkkari-konsepti	toteutui
105	Järjestetään ekotukihenkilöiden täydennyskoulutuksia vesiensuojelusta	toteutui
106	Perustetaan kaupunkien työntekijöiden Itämeri-verkosto Itämerihaaste-työn tueksi	toteutui
107	Järjestetään vuosittain Helsingin ja Turun kaupunkien työntekijöille niin sanottu Itämeripäivä, jossa toimenpideohjelmaa ja sen toteuttamisen tilannetta esitellään yhteistyössä esimerkiksi ekotukitoiminnan, tyhy-toiminnan ja ympäristöjohtamisen kanssa	ei / ei tietoa
108	Meren näkyväksi tekeminen ja mahdollisuuden tarjoaminen aktiivisuudelle: a) asukkaiden, asukas-yhdistysten ja kaupunginosaseurojen sitouttaminen, osallistaminen ja innostaminen, b) aloitteiden kerääminen kansalaistyöpajoissa tai verkkotyökalujen avulla, c) yhteisölliset hankkeet	toteutui
109	Kehitetään yhdessä kulttuuri- ja tapahtumatoimistojen kanssa vesiensuojelunäkökulmien huomioimista kaupunkien jakamissa kulttuuri- ja suurtapahtuma-avustuksissa	ei / ei tietoa

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
110	Käytetään Kerro kantasi-palvelua aiempaa enemmän ranta- ja vesistöasioissa	ei / ei tietoa
111	Hyödynnetään kaupunkien merensuojeluosaamista vastuullisen matkailun, virkistyskäytön ja kongressivierailujen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä tuodaan kestävä merialueiden hyödyntäminen esiin myös markkinoinnissa	toteutui
112	Tuotetaan keskeisiin turistikohteisiin ja suurimpien tapahtumien järjestäjille matkailijoille suunnattuja viestintämateriaaleja kaupunkien rannikkovesistä, Itämerestä ja omien valintojen vesistövaikutuksista, esimerkiksi portaalit, reittioppaat, kohdeoppaat, järjestetyt kierrokset, palvelutarjonta	ei / ei tietoa
113	Huolehditaan yhteyksistä kaupunginkansliaan myös merellisen strategian toimijoiden kautta ja täydennetään Itämeri-työryhmää tarpeen mukaan	vaikea mitata
115	Pidetään Itämeri-näkökulma mukana kansainvälisessä toiminnassa, ystävyyskaupunkitoiminnassa, kaupunkiverkostoissa ja kahdenvälisessä yhteistyössä sekä EU-hankkeissa, ja hyödynnetään EU:n Itämeri-strategiaa kaupunkien näkyvyyden lisäämisessä ja kunnallisen näkökulman edistämiseksi: a) Tuetaan parhaiden käytäntöjen leviämistä ja konkreettisia paikallisia vaikutuksia Itämeren kaupunkien kesken erilaisissa kaupunkiverkostoissa ja kahdenvälisessä yhteistyössä, b) Tallinnan yhteistyöpöytäkirjassa teemana puhdas Itämeri ja kiertotalouden edistäminen, c) Valmistellaan ja toteutetaan Itämerihaasteen kansainvälistä toimintaa mm. hankkeiden ja strategisen yhteistyön kautta, d) Selvitetään	toteutui

Numero	Toimenpide	Itämerihaasteen arvio toteutumisesta
	mahdollisuuksia järjestää kansainvälinen Itämeren suojeluun liittyvä kongressi	
116	Osallistutaan vuosittain EU-vaikuttajien tilaisuuksiin (esim. EU:n Itämeri-strategia) Itämeren ympäristöasioista ja esitellään Itämerihaastetta: a) Helsingin EU-toimistossa on Itämeri-asioiden yhteyshenkilö	toteutui
117	Kehitetään kansainvälistä Itämeri-viestintää a) Toteutetaan Itämeren suojelua koskevia kansainvälisten toimittajien vierailuja Suomeen b) Kestävään laivaliikenteeseen ja merimatkailuun liittyvää kansainvälistä viestintää kehitetään	ei / ei tietoa

Liite 2 Itämerihaasteen 2024–2028 Helsinkiä koskevat toimenpiteet

Itämerihaasteen 2024–2028 Helsinkiä koskevat toimenpiteet ja niiden toteutusaikataulu. Vaihe 1=aloitus toimenpidekauden alussa, Vaihe 2=toteutus myöhemmin, Vaihe 3=toteutus, kun resursseja vapautuu.²⁴⁷

Numero	Teema	Toimenpide	Aikataulu
1	Merenkulku ja satamat	Edistetään pienvenesatamien ympäristövastuullisuutta	Vaihe 2
3	Merenkulku ja satamat	Kaupungin rantojen ja saariston suunnittelussa huomioidaan merellisten toimijoiden ympäristövaikutukset	Vaihe 2
4	Merenkulku ja satamat	Kannustetaan rahtialuksia parempaan jätevesien hallintaan	Vaihe 2
5	Maankäyttö	Päivitetään kaupunkien vuokraamien alueiden vuokrauskriteeristö huomioimaan paremmin vesiensuojelu	Vaihe 1
6	Maankäyttö	Lisätään itämerivaikutusten huomiointia kaavoituksessa ja muussa maankäytön suunnittelussa	Vaihe 1
7	Maankäyttö	Toteutetaan kaupunkien Itämeri-identiteettiä lisäävä teema-alue ”Itämerikatu”	Vaihe 1
8	Yhteistyö ja verkosto	Kehitetään Itämerihaasteen verkostotoimintaa	Vaihe 1
9	Yhteistyö ja verkosto	Edistetään oppilaitos- ja yliopistoyhteistyötä	Vaihe 2
10	Yhteistyö ja verkosto	Kerätään ja hyödynnetään tietoa	Vaihe 2
12	Rehevöityminen	Vähennetään septivesistä aiheutuvia päästöjä	Vaihe 2
13	Rehevöityminen	Hyödynnetään yhdyskuntajätevesilietettä ja merestä poistettua orgaanista ainesta	Vaihe 3
14	Rehevöityminen	Vähennetään valuma-aluelähtöisesti kuormitusta	Vaihe 1
15	Hulevedet	Kehitetään hulevesien huomioon ottamista yleiskaavatasolta toteutukseen ja ylläpitoon asti	Vaihe 1
16	Hulevedet	Otetaan käyttöön uusia keinoja vähentää hulevesistä aiheutuvaa kuormitusta	Vaihe 1

²⁴⁷ Itämerihaaste. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028.

Numero	Teema	Toimenpide	Aikataulu
17	Luonnon monimuotoisuus	Tehostetaan vieraslajien torjuntaa	Vaihe 3
18	Luonnon monimuotoisuus	Kartoitetaan ekologisesti arvokkaita alueita ja edistetään niiden suojelua	Vaihe 1
20	Luonnon monimuotoisuus	Ennallistetaan luonnonympäristöjä	Vaihe 2
21	Itämeri-identiteetti	Markkinoidaan Helsinkiä ja Turkuä Itämerikaupunkeina	Vaihe 1
22	Itämeri-identiteetti	Lisätään yleistä merilukutaitoa ja osallistetaan asukkaita	Vaihe 2
23	Itämeri-identiteetti	Kehitetään vesienhallinnan kokonaisuuden koordinoimista	Vaihe 1
25	Roskaantuminen	Viestitään kaupunkien kunnossapidon merkityksestä vesistöille	Vaihe 3
26	Roskaantuminen	Kehitetään tapahtumien ympäristöohjausta	Vaihe 2
27	Hankinnat	Edistetään vesivastuullisuuden huomioimista kaupungin hankinnoissa	Vaihe 1

Helsinki

Helsingin kaupunki
Tarkastusvirasto

PL 400, 00099 Helsingin kaupunki
tarkastusvirasto@hel.fi
arviointikertomus.fi